Över PRÄSTERSKAPET

inom Norra Ljunga församling

ha vi lyckats få en verkligt unik förteckning för tiden 1292 - 1940, då pastorats-förbindelsen med Bringetofta upphörde och församlingen förenades med Wallsjö till den nya Sävsjö församling. Den ser ut som följer och upptar 21 komministrar och ej mindre än 28 kyrkoherdar.

Komministrar ha varit:

1. Culstanus år 1292 - kallad detta år presbiter de liuogum.
2. Peder " 1612 Nämnes i Västra härads dombok detta år.
3. Jonas Gudmundi åren 1648 - 1662
4. Jonas Benedicte Arvigius 1651 - 1662
5. Magnus G. Hulthenius .... 1662 - 1692
6. Petrus E. Widerberg .....1693 - 1728
7. Jonas Akuander ..... 1729 - 1773
8. Sven Kiellbeck ..... 1775 - 1781
9. Peter Fornander ..... 1783 - 1791
10. Anders Ljung ..... 1792 - 1796
11. Peter Lund ..... 1797 - 1801
12. Johan Wetterholm ..... 1802 - 1808
13. Peter Ekelin ..... 1809 - 1814
14. Lorens Peter Broberg .... 1814 - 1820
15. Daniel Nylander ..... 1821 - 1822
16. Carl Johan Hjelm ..... 1823 - 1838
17. Carl Johan Svalander .... 1839 - 1855
18. Anders Törnberg ..... 1855 - 1863
19. Alfred J.T.F.Lindwall ... 1863 - 1874
20. Joh. Aug. Petersson ..... 1875 - 1890
21. Johannes And:sön Lund ... 1891 - 1911. Efter Lunds utnämning till kyrkoherde i Korsberga och avflyttning från Ljunga vakanssattes tjänsten och indrogs den 1maj 1919.

Kyrkoherdar i Bringetofta ha varit:

1. Bondo ..... 1366 - 1386

2. Andreas	åren	1421 - ?	
3. Amundus	"	1446 - ?	
4. Olavus Johannes		Avsade sig tjänsten och ingick som munk i Vadstena kloster.	
5. Torsten Persson	"	1524 - 1571	
6. Nicolaus Andreae	"	1571-1591	
7. Benedictus Magni	"	1593 - 1619	
8. Canutus Bevedicti [illegible]...	"	1625 - 1658	
9. Sveno Svenonis Norek	"	1659 - 1676	
10. Jonas Peter Ingelius	"	1677 - 1704	
11. Sveno Laurenzii Höök	"	1704 - 1712	
12. Canutus Hahn	"	1712 - 1734	
13. Johan Burzell	"	1734 - 1748	
14. Magnus Bergdahl	"	1750 - 1771	
15. Olaus Thalin	"	1773 - 1795	
16. Anders Ljung	"	1796 - 1824	
17. Jonas Dahlström	"	1825 - 1830	
18. Johan Peter Lengqvist ...	"	1830 - 1838,	därefter kyrkoherde i Urshult.
19. Knut Georg von Schele ...	"	1839 - 1854	senare biskop i Visby.
20. Carl Johan Svalander	"	1855 - 1863	[illegible]
21. Salomon Colliander	"	1863 - 1878	[illegible]
22. Magnus Sjöqvist	"	1879 - 1880	[illegible]
23. Elof Mauritz Bursell	"	1881 - 1890	[illegible]
24. Johan Aug. Petersson	"	1890 - 1900	
25. Johan Algot Norbeck	"	1900 - 1913	
26. K.G.V. Andersson	"	1913 - 1919	
27. Oscar Valfr. Bergkrans ..	"	1922 - 1941	
28. Albert Fagner	"	1942 -	

- - - - - - - - - - -

Hur många församlingar kunna månne stå med sådana prästlängder?

Wallsjö församling kan det åtminstone inte, kanske beroende på att samtliga dess kyrkliga arkivalier gingo förlorade vid prästgårdsbranden i Norra Sandsjö under 1890-talet. Vi ha därför för denna församlings vidkommande fått

inskränka oss till omnämnande av följande

Komministrar från senare tid:

1. J. Linnell ..... åren 1851 - 1870
2. J.P.Nilsson ..... " 1871 - 1876
3. N.P.Löfvander ..... " 1877 - 1878
4. G. M. Elg ..... " 1878 - 1893
5. Oscar Hagstrand ..... " 1893 - 1916
   " 1916 - 1922 vakanssatt.
6. K.H.Johansson .....1 " 1922 - 1924
7. Gustaf Pontèn ..... " 1925 - 1928
8. Wallis Vendel ..... " 1929 - 1930 vikarieförordnad
9. Harald Blomstrand ..... " 1930 - 1939 och från 1940 kyrkoherde i Sävsjö nybildade församling från den 1/4 1940

Kyrkoherdar inom N. Sandsjö och Wallsjö församlingar:

1. A. Pontèn ~~1861 - 1872~~ åren 1861 - 1872
2. J.O.Chrysander ..... " 1883 - 1910
3. Fingal Bergqvist ..... " 1910 - 1919
4. David Bäckman ..... " 1922 - 1940 (i N. Sandsjö till 1951)
5. Harald Blomstrand ..... från 1940 i Sävsjö nybildade församlinh omfattande de förutnämnda församlingarna Wallsjö och N. Ljunga.

Kontraktsprostar inom Västra härade eller Västra Nindung, som det numera enligt Kgl. Maj:ts beslut ~~beslut~~ officielt skall heta, ha under samma tid varit:

J.O Chrysander i Norra Sandsjö,

Johan Algot Norbeck i Bringetofta,

Fingal Bergqvist i Norra Sandsjö,

J. Pontèn i Hultsjö och

Harald Blomstrand i Sävsjö.

2/

Bilaga 2.

B / Komministrar i Wallsjö:

1.	Magnus Petri	åren 1626 - 1658,
2.	Jonas Gudmundi Nucander	" 1656 - 1686,
3.	Christophorus Lammerus	" 1686 - 1727,
4.	Jonas Svanbeck	" 1728 - 1757,
5.	Johan Kallström	" 1759 - 1795,
6.	Axel Jacob Lindeberg	" 1796 - 1801,
7.	Sven Niclas Hjelmgren	" 1802 - 1811,
8.	Mathias Stenholm	" 1812 - 1827,
9.	Anders Johan Berg	" 1828 - 1848,
10.	Karl Johan Moberger	" 1849 - 1858,
11.	Johan Nilsson Linnell	" 1858 - 1870,
12.	Johan Peter Nilsson	" 1871 - 1876,
13.	Nils Peter Löfvander	" 1877 - 1878,
14.	Göran Melcher Elg	" 1878 - 1893,
15.	Oscar Fredrik Hagstrand	" 1893 - 1915,
16.	Karl Herbert Johansson	" 1922 - 1924,
17.	Johan Harald Blomstrand	" 1929 - 1946,

då han utnämndes till kyrkoherde i den nybildade Sävsjö församling, bestående av de båda socknarna Wallsjö och N. Ljunga, som nu från och med år 1947 bilda Sävsjö stad men tidigare tillhört skilda pastorat, den förra N. Sandsjö och den senare Bringetofta.

Åren mellan 1924 och 1929 var komministraturen i Wallsjö liksom den i N. Ljunga vakanssatta i förväntan på en blivande sammanslagning av de båda församlingarna till en församling, vilken dock då ej blev av utan kom att fördröjas till det senare stadsblivandet fr. o. m. 1947.

En liknande vakanssättning av komministraturerna i de båda församlingarna hade tidigare ägt rum mellan åren 1915 och 1922 av liknande orsak.

Om hur H J Ä R T L A N D A lilla borgerliga kommun litet senare än de båda förut nämnda W A L L S J Ö och N O R R A L J U N G A kommuner kom att bli medlem av Sävsjö nybildade stad och storkommun ha vi ju tidigare berättat. Hjärtlanda hade ju så långt tillbaka som hävderna känna till varit i ~~xx xxx xxxxxxxxx xxx~~ kyrkligt hänseende ~~xxxxx~~ förenad med Hultsjö ~~församling~~ pastorat och är så än så länge, även sen den i borgerligt hänseende blev förenad med Sävsjö, men då den kyrkliga pastoratsindelningen numera också kommit att ligga i stöpsleven, är det ju tänkbart, att Hjärtlanda även i en framtid kan komma att bli kyrkligt inkorporerad med Sävsjö. Därom vet man emellertid ännu intet, då frågan om den kyrkliga indelningen ännu lär ligga under utredning Vi nämnde här ovan det l i l l a Hjärtlanda, och förvisso gör den forna socknen skäl för detta epitet, ty den var som egen kommun den minsta av Wästra Härads eller som det numera åter skall heta V. Njudungs och den näst minsta av socknarna inom Jönköpings län. Som ytterligare bevis torde invånareantalet den 31/12 1956 - 149 personer - vara tillfyllest. Invånarantalet har väl aldrig förr varit så litet men länge varit sjunkande. Gå vi bara ett 50-tal år tillbaka i tiden, uppgår befolkningen till den dubbla eller 300 personer. Orsakerna till åderlåtningen uppgives tidigare ha varit emigrationen till Amerika, då denna allmänt kommit igång från dessa bygder, och då denna såsmåningom stoppades upp, den inrikes emigrationen till städer och industrisamällen, där arbetstillfällen med bättre inkomstmöjligheter än i hemkommunen jämte en hel del andra dragplåster lockade ungdomen bort från landsbygdshemmen. Och denna utvandring från land till stad, från lantbruk till industri eller andra stadsnäringar är i fortsatt tilltagande, då den våra lantbrukare påtvingade maskinkulturen automatiskt berövar landsbygdsungdomen deras utkomstmöjlighet inom lantbruket, där detta numera bedrives maskinellt.

Hjärtlanda kommun ligger inklämd mellan Ljunga och Wallsjö kommuner och utfyller den något trubbiga vinkeln mellan dessa samt upptar en yta av 24,53 kvkm varav 22,98 kvkm land. Resten upptages av sex sjöar, av vilka ett par av de största ligga på gränsen till Hultsjö och med mer än hälften av sina ytor inom denna, ~~utgöra återstoden av sockenarealen~~ de resterande delarna Tillhöra Hjärtlanda. Den nordöstra sockenhalvan utgöres av ett kuperat höjland, högst i norr inmot Wallsjögränsen, där den s. k. Kusåshöjden når upp till 911 fot ö. h. eller samma som

bergshöjden Högagårde i Ljungadelen av stadens planlagda område. Den sydvästra delen däremot är ett någorlunda slätt låglandsområde, i vilket betydande mossmarker ingå. Om tiden för socknens första bebyggares invandring kunna här liksom beträffande Wallsjö och Ljunga socknar ~~några~~ inga andra bestämningar uppges än de, som upphittade fornminnen och forngravar kunna ge anvisning om, och med hänvisning till dessa måste den första invandringen nog dateras till stenåldern, då en mängd stenålderfynd här tillvaratagits. En sak är i varje fall ganska säker: socknen hör till Lagans vattenområde, invandringen har följt denna flod och dess bifloder och måste således vara ungefärligen samtidig med den äldsta bebyggelsen vi funnit utmed övriga lagatillflöden här uppe å småländsk höglandet. De stora Stockarydsmossarna och Elgabäcksmossen med omgivande låg-land tillsammans med Ljunga mader ha under forna tidsskeden tydligen utgjort ett sammanhängande stort sjöområde, som sträckt sig österut ända fram till den lilla sjön vid Hjärtlanda kyrka och utgjort inkörsporten för invandrarna till den plats, där dessa på den traden funnit en lämplig bosättningsort, och så har denna plats just blivit medelpunkten för den blivande bebyggelsen och den nya socknen. Så enkel är troligen den historien. Gravrösen av skilda slag och storlekar finnas på flere ställen inom socknen såsom å den stora höjden vid Kusås eller som det nu kallas Sjöberg, ett av typen "Kungagrav" och ett av mindre dimension ~~xxxx~~ ett par hundra meter därifrån ävensom i en äng nordost om Hjärtnässjön samt en mängd gravkullar. Få orter i våra bygder torde vara så väl undersökta och fornfynden så noggrant förtecknade som socknarne inom Hultsjö pastorat. Förtjänsten av detta storverk tillkommer folkskolläraren J.A. Sandblom i Kännestubba - Lönelid, Hultsjö, den sanne hembygdsvännen och fornforskaren, som ägnade åratal av sin fritid åt forskningsarbete inom detta gebit och därmed också stimulerade intresset hos allmänheten inom sitt område för detta arbete. Han är nu sedan länge ur tiden, men resultaten av hans arbete finnes kvar och vårdas av den hembygdsförening, han grundat. Han avled år 1931. Faderns intresse för de historiska minnena inom hembygden hade tydligen gått i arv till en av sönerna, komministern i Hjärtlanda, Rupert Sandblom, men yppade sig hos honom i kärleken till den levande naturen inom hembygden. Han var nämligen sannolikt den förnämste kännaren av sin hembygds flora och ägnade denna sitt ingående studium. Även han har, i relativt unga år, gått ur tiden –

i januari 1940.

Av fasta fornminnen har Hjärtlandasocken förutom forngravarna ingenting mer än sitt lilla vackra tempel, men det, höll jag på att säga, kan ju räcka, ty det utgör en verklig klenod. Det är en stenkyrka av den urgamla typen uppförd med långhus, kor och absid, och det har sagts om den, "att denna i Västra och Lannaskede kyrka i Östra Njudung skulle varit de äldsta kyrkorna i stiftet." Yttrandet har år 1828 noterats i ett inventeringsprotokoll, däri Prosten Joh. Pantzar ~~han~~ också tillägger: "Hjärtlanda har varit en offerkyrka och har även i anledning därav i nu senare tider stundom kommit till henne gåvor från okända personer". Invändigt är längden 15,5 meter och bredden 4.8 meter. Kyrkorummet är således litet men var troligen när det uppfördes tillräckligt för befolkningens behov. Att det senare funnits tider, då den säkerligen befunnits för liten att kunna rymma socknens vuxna folkmängd kunna vi väl förstå, men man älskade sitt lilla vackra tempel och ville ej avstå det även om förslag på sin tid väcktes - dock inte från de egna sockenborna - om att slopa sin gamla kyrka och bygga samman med moderförsamlingen, då denna skulle åt sig bygga ny kyrka. Men sockenborna sade samstämmigt nej till det erbjudandet, och det ångrar ~~säkert~~ den nutida generationen Hjärtlanda-bor säkerligen inte, ty med den nutida folkmängden i församlingen räcker kyrkrummet väl till. I stället för att slopa sin lilla kyrka renoverade man den, och det har man ånyo vid mitten av 1900-talet gjort på ett sätt, som man har all heder av, då den nu såväl utan som innan framträder i ett förnämligt skick.

Hjärtlanda församling har alltid, så långt tillbaka som vi med hjälp av gamla handlingar från cirka 150 år tillbaka kunnat konstatera tillföljd sparsamhet i förening med klok ekonomisk omtänksamhet haft god ekonomi såväl beträffande den kyrkliga som den borgerliga kommunens förvaltning. Och det är nog , tyvärr, ej alla vare sig enskilda eller samhälliga institutioner, som göra sig förtjänta av det vitsordet.

Men det lilla Hjärtlanda har inte bara egen kyrka, det har också egen präst och har åt denne från år 1916 uppfört ny bostad ettmstycke från den gamla prästgården med vacker utsikt mot kyrkan och kyrkbyn. Den gamla prästgården, Hjärtlanda Lillegård, en verklig idyll, ~~som~~ har efter den nya prästbostadens tillkomst tagits i bruk som bostad åt prästgårdsarrendatorn fr.1917.

I denna gamla komministersgård ha under 1800-talet flere medlemmar av den välkända prästsläkten Pontén som församlingens komministrar bott och i regel därifrån fått flytta över ~~därifrån~~ till Hultsjö som kyrkoherdar, dock inte den senaste komministern Pontèn, som efter en del års tjänstgöring i Wallsjö och senare i Nässjö vann befordran till kyrkoherde i Söderåkra, där han utnämnts till kontraktsprost och ännu är verksam. Samma befordringsväg fast med förbigående av komministraturen i Wallsjö, hade sedermera kontraktsprosten Fingal Bergqvist, som från komministerstjänsten i Hjärtlanda övergick till liknande befattning i Nässjö, därifrån hav befordrades till kyrkoherde i N. Sandsjö och Wallsjö pastorat och där blev kontraktsprosti Västra härad intill sin död år 1919.

Men Hjärtlanda lilla församling var inte bara mån om sitt gamla tempel, såsom ovan visats, utan man var också i inte mindre mån om sina präster och om att få behålla den egna komministraturen med Hjärtlanda som stationsort, då fara för rubbning härutinnan anades. Så torde nog ha varit fallet år 189 enligt vad som kan utläsas av ett protokoll av den 24 maj nämnda år från en då hållen gemensam kyrkostämma med Skepperstad och Hjärtlanda församlingar för vidtagande av åtgärder ~~för vidtagande av åtgärder~~ för erhållande av egen komminister i Skepperstad, därvid beslöts att ingå till Konungen med följande underdåniga skrivelse:

"Till Konungen!

Under en tid av över 80 år har Skepperstads församling varit i saknad av egen prästman och hava under denna tid de prästerliga göromålen åligat den för båda anexförsamlingarna antagne komministern, boende i Hjärtlanda socken belägen 0,7 nymil från yttersta gränsen av Skepperstad. Många och stora äro de olägenheter, Skepperstads församling härunder fått vidkännas: under den tid av året, då vägar och stigar äro svårast att färdas fram på och dagarna äro kortast, måste våra barn tillryggalägga en väglängd av 2 à 3 mil fram och tillbaka för att hos komminister i Hjärtlanda erhålla konfirmandundervisning, under 4 månader av året, då den högtidligaste delen av året infaller äro vi i likhet med Hjärtlanda församling ej i tillfälle att i vårt tempel fira gudstjänst oftare än varannan sön- eller helgdag, och inträffar under denna tid att för församlingen viktiga kungörelser ofta nog lämna prästbordstolen för sent upplästa. Slutligen vilja vi icke påpeka hänvisning till församlingens talrikhet, som tillsammans uppgår till 800 personer, då däremot

Hjärtlanda blott räknar 300, vidkommande den enskilda själavården, i synnerhet vid sjukdomsfall, är denna vanlottad och styvmoderligt behandlad. Vid sådant förhållande har behovet att erhålla egen inom församlingen boende prästman gjort sig mer och mer kännbart gällande, och ha vi härmed velat utbedja oss denna förmån, som vi även av ålder åtnjutit. Att emellertid våra församlingar, som äro i knappa ekonomiska omständigheter, ej måtte få vidkännas allt för stor tunga och kostnad för sina prästmäns avlöning, hava vi tillika underdånigast vågat anhålla, att Skepperstads Stomhemman, som hittills ingått i pastors löneförmåner, måtte därifrån skiljas och i stället anslås till boställe åt en blivande komminister i Skepperstad samt att för detta ändamåls vinnande, då kyrkoherden i Hultsjö moderförsamling K.J.Moberger den 22/4 detta år avlidit, med tillsättande av kyrkoherdebefattningen måtte få anstå, intill dess denna vår ansökan blir prövad och avgjord. Skulle åter denna vår ovan gjorda ansökan ej kunna bifallas, vilja vi göra framställning om huruvida ej ovannämnda Skepperstads Stom skulle kunna anslås till i Hjärtlanda boende komministers löneförmåner i anseende till den mödosamma tjänst honom åligger att under 8 månader av året medelst duplikation varje sön- och helgdag upprätthålla gudstjänsterna i båda annexkyrkorna eller ock utom moderkyrkan och någondera av annexkyrkorna, dock bör, för den händelse komministers löneförmåner sålunda förbättras, honom åligga att med upphävande av den hittills vanliga ordningen utan avbrott hela året varje sön- och helgdag gudstjänst upprätthålla uti båda annexkyrkorna.

Efter föredragning av nämnda skrivelse framställde ordf. förfrågan till hur stort belopp församl. ville bidraga till en komministers avlöning. Ett omedelbart svar å denna förfrågan ansåg sig stämman ej för närvarande kunna ge utan begärde anstånd intill dess frågan hos konungen blivit avgjord!

Man kan ju anta, att åtminstone Hjärtlanda församling ej påskyndade frågans lösning om egen komminister i Skepperstad och med vetskap om myndigheternas ovilja att utöka prästtjänsternas antal i församlingar med sjunkande invånarantal, därest något skulle bli åtgjort för tillmötesgående av Skepperstads begäran, detta skulle komma att gå ut över Hjärtlandas komministratur t.ex. genom överflyttning av där tjänstgörande präst till den större tjänstgöringsorten på den mindres bekostnad, och tydligen ville Hjärtlandaborna göra vad göra kunde för att hindrande av en dylik eventualitet såväl för Hjärtlandaprästens som sitt eget välförstådde intresse.

Vi ha genomletat kyrkostämmoprotokollen från Hjärtlanda för lång tid framåt för att se,om något i detta ärende skulle kunna där förekomma men märkligt nog ej funnit saken med ett ord där omnämnd, och något utslag i ärendet fr. Kungl. Maj:t känna de lokala myndigheterna inom Hjärtlanda ej till, vadan det rent av kan tänkas, att den beslutade ansöksn i ärendet till konungen ej blivit avsänd. I varje fall har Hjärtlandaborna sin präst kvar som förr och har år 1916 byggts en förnämlig och i alla avseenden modern bostad åt honom, under det att Skeppersfad ännu dags dato saknar såväl präst som prästgård.

Hjärtlanda kyrka har ett verkligt unikt fornminne bevarat, säkerligen från dess allra äldsta tid, ett s.k. resealtare, vilket i kyrkans inventarie förteckning varit bortglömt i över 100 år men som nu återfunnits. Det utgöres av en stenskiva an rödbrun marmor i storlek 17 1/2 × 22 1/2 cm med en tjocklek av 2 1/2 cm. Stenskivan blev år 1873 inramad och insatt på altaret som bokstöd och är således väl förvarad och tjänar ett nyttigt ändamål. Hur och när detta resealtare hamnat i Hjätlanda är obekant. Då missionärerna började förkunna kristendomen i de småländska bygderna, funnos här inga kyrkor med vigda altare. Endast en biskop kunde inviga altare, och biskopar funnos vid denna tid inte på närmare håll än i Tyskland och England, varför missionärerna måste använda sig av små resealtaren, som de kunde föra med sig och fira mässan vid var som hälst ute i Guds fria natur. Dylika fese-eller bäraltaren torde vara mycket sällsynta i vårt land. Kyrkan har i sitt nordöstr. hörn invid absiden en 1754 uppförd sakristia och likaså vid västra gaveln en av trä uppförd mindre tillbyggnad tjänande som vapenhus, väl vittnande om att kyrkan redan vid den tiden var för trång. Vi kunna i detta sammanhang nämna några folkmängdssiffror från de senaste hundra åren: år 1860 - 407 personer, högsta antalet fanns år 1867 - 473, från detta år är det ständig minskning. År 1900 hade antalet nedgått till 289 år 1920 till 256, år 1950 till 164 och 1956 som tidigare nämnts till 149. Anledningarna till avfolkningen ha vi tidigare berört. En anledning och kanske den väsentligaste torde vara den, att socknen uteslutande är en jordbrukarebygd utan andra näringar än lantbruket och dess binäringar, ladugårdsskötsel och skogsbruk. Några större sysselsättningar finnas ej, som skulle kunna absorbera överflödig arbetskraft och knappast ens hantverk, som numera tyckes vara

helt ställt på avskrivning. Att jordbruket så helt dominerar denna socken torde väl i främsta rummet bero på jordens bördiga beskaffenhet, vilket också naturligtvis medfört, att dess ägare och brukare ~~alltid~~ varit och äro välbärgade, varom en blick på deras gårdar och ger syn för sägen. Hjärtlandabönderna ha varit "med sin tid", som det brukar heta, tillägnat sig moderna brukningsmetoder beträffande såväl jord som skog och husdjursskötsel samt skörda numera allmänt frukterna av dessa. De gamla torpen, av vilka det vid mitten av 1800-talet funnos 34 stycken inom socknen, äro numera i stort sett likviderade och utlagda till skogbärande mark, där de i något enstaka fall såsom t. ex. det gamla torpet Tummeryd utmed Skepperstad-vägen från Sävsjö genom sin bekväma belägenhet och beskaffenhet i övrigt kunnat med fördel omläggas till egen hemmansdel. Ej mindre än 7 av de gamla torpen och bland dessa det nämnda Tummeryd voro f.d. soldattorp. Slutuppgörelsen med det forna torpsystemet inom socknen har bl. a. haft det goda med sig, att fattigvårdstungan kunnat betydligt reduceras. F.ö. syns denna tunga även tidigare inte varit så värst stor, då man i ett protokoll från 1830 läser, att man i fattigstugan endast hade 2 fattiga inhysta. Men hur många fattiga man i övrigt hade att dra försorg om i hemmen eller hos anhöriga nämner protokollet ingenting om den gången, och känt är ju, att intagning i socknarnas fattigstugor i regel förekom endast i de fall, då de ej hade någon, som kunde ta nödig vård om ~~sig~~ dem eller då de ~~saknade~~ inte kunde beredas annan bostad och nödig omvårdnad.

Den gamla skräcken för socknarnas fattigstugor, som annars ofta rådde bland dessas klientel torde i Hjärtlanda ej ha förekommit i nämnvärd omfattning åtminstone, då det allmänt omvittnats med vilken omsorg och kärleksfull omvårdnad de gamla där bemötts av socknens bättre lottade medlemmar. Så berätta t.ex. ännu levande äldre sockenbor om att man alltid besökte de gamla i fattigstugan med matvaror var gång en ko kalvat liksom när grisen slaktades och även till helgerna var det sed och bruk i många välbesutnas hem att besöka de gamla där med helggåvor av både nybakat bröd och sågel. Man kan väl förstå, att dylika besök i fattigstugan där medförde både glädje och välsignelse för både gåvornas mottagare och givare. Den kvartalsranson av såväl kn

tantunderstöd som av livsmedel in natura i form av säd och annat, som lämnades de gamla till underhåll synes också i Hjärtlanda kommun ha varit väl så rikligt tilltagen som i en del andra kommuner inom orten, så någon verklig nöd lära de fattiga i den socknen som väl är inte behövt lida. Socknens första fattigstuga skall ha legat å Hjärtnäs södergårds ägor och den andra i byn Hjärtlanda Berg söderom kyrkbyn och helt nära denna, och den sista byggdes i själva kyrkbyn helt nära kyrkan och användes än i dag som bostadshus, sen man i förbund med Hultsjö år 1934 byggt ett modernt ålderdomshem för pastoratets alla tre socknar i närheten av Hultsjö kyrka, därvid Hjärtlanda svarade för 3/10 av kostnaderna. I och med sammanslagningen med Sävsjö få socknens fattiga sin goda vård på stadens moderna ålderdomshem.

I sammanhang med fattigvårdsfrågan kan det kanske ligga nära till hands att erinra om nödåret 1868. Då rådde ju verklig nöd i de flesta socknar här omkring till följe den svåra torka, som det året på de flesta orter totalt omintetgjort den väntade skörden. Ett under lär enligt vittnens utsago ha inträffat just i Hjärtlanda socken, där under sommaren ett rikligt åskregn en gång gått fram och ordentligt bevattnat grödorna. Hur det gick med sädesgrödorna, då skördetiden för dessa kom, känner jag ej till, men det har däremot berättats mig, att potatisen, av vilken stora mängder den tiden brukade odlas där på grund av den goda avsättningen av denna produkt man hade till Eksjöhovgårds ångbränneri blev räddad och gav god skörd samt levererades på vanligt ställe och blev den enda potatisleverans bränneriet det året fick att avverka. Denna leverans till bränneriet väckte mycket uppseende och satte kärnslorna helt naturligt i svallning, då man sporde, att den rika skörden av livsmedel mitt i den värsta hungersnödstiden kom att hamna i brännvinspannorna, då den så väl hade behövts att mätta hungrande människor med. Och den indignationen bör ju vara lätt att förstå. Men just denna indignation bland allmänheten främst i Sävsjö kom också att få vissa konsekvenser för Sävsjö samhälle, nämligen den, att patron Sandstedt i Hulta, som också drev en betydande tillverkning av sprit vid den fabrik han tidigare anlagt vid Hulta Gård, innan ännu Sävsjö och järnvägen kommit till stånd, blev för kostsam och besvärlig att bedriva där den först anlagts uppe vid Hulta och att den måste placeras invid någon järnvägsstation. Han försökte då anskaffa en lopp-

i Sävsjö så belägen, att han kunde få järnvägsspår in på denna, men se det gick inte alls. Sävsjöborna ville inte alls släppa till mark för en spritfabriksanläggning, inte för något pris, och så måste han söka sig bort till någon annan plats och gjorde försöket att få den förlagd till Nässjö, där man också med uppräckta armar mottog både Sandstedt och hans spritfabrik. Patron Sandstedt är länge sen ur världen, men hans spritindustri finns kvar och utgör en av den stadens mest givande och stabila storindustrier: Nässjö Jästfabriks A-B numera benämnd. Omläggningen från Sprit- till Jästtillverkning kom snart till stånd efter ditkomsten och hade också lika lätt kunnat ske i Sävsjö, men detta förstod eller tänkte väl ingen på här, och så gick Sävsjö miste om en av de stabilaste storindustrier, de någonsin varit erbjudna. Nå, det var inte bara indignationen rörande användningen av nödårets potatisskörd från Hjärtlanda, som kom att ligga patron Sandstedt i fatet den gången, det fanns också andra skäl till hans misslyckade Sävsjö-planer, men det är en annan historia, som vi i detta sammanhang kunna förbigå. Sävsjö-bornas kortsynthet i detta fall må dock konstateras och har mer än en gång sen dess tyvärr kunnat konstateras till förfång för samhällsutvecklingen. Det hade de säkert gått lika bra att förmå Sandstedt att omlägga sin tillverkning från enbart spritvaror till den nyttighetsvara, jäst, som snart nog skedde i Nässjö, men så långt tänkte eller kanske rent av förstod inte Sävsjö-borna, som enbart stirrat sig blinda på spritens skadeverkningar, som lågo inom deras erfarenhetsområde.

För skolundervisningen i socknen synes prästerskapet redan tidigt ha visat stort intresse, vadan sådan konstateras ha där förekommit redan långt före den lagstadgade folkskol-ans tillkomst. Så berättar ett sockenstämmeprotokoll av den 20 maj 1827, ett av de äldsta vi haft tillgång att ta del av, att avskedade soldaten Carl Skog fortfar med barnundervisning inom Hjärtlanda och Skepperstads socknar, och 1830 beslutar sockenstämman bekosta kristlig undervisning åt en 30-årig piga i tjänst i Hjärtnäs V-gård, som aldrig gått i någon skola eller undfått kristlig undervisning genom inackordering hos skollläraren, soldaten Skog, mot en lega av 2 Rdr pr vecka. Soldaten Skogs tjänstgöring som barnalärare i Hjärtlanda fortgick tydligen ända fram till 1842 års folkskolestadga trädde i kraft om anställande av examinerade lärare, ty det året beslutar församlingen underhandla med Skepperstad [illegible] för de båda socknarna och

om antagande av en gemensam lärare för de båda församlingarna i den tillämnade flyttande folkskolan. Beslutet om en dylik anordning motiverade Hjärtlandaborna med att deras socken vore så liten, omfattande endast 12 1/2 mantal och att det för dem skulle bli för kostsamt att ensamma bekosta egen lärare och skollokal. Den 20 januari 1850 samråder sockenstämman om att uppföra egei skolhus av samma typ och storlek som N. Ljunga församl. redan åt sig uppfört.

Vid sockenstämman i dec 1849 föredrogs K. Maj:ts utslag, enligt vilket Hjärtlanda församling frikallades från kyrkosambyggnad med Hultsjö församl. I samband med beslutet om uppförande av skolhus-och fattighusbyggnad i Hjärtlanda år 1848 hade jämväl beslutats hos K. Maj:t göra framställning om att för denna byggnads bekostande få av kyrkokassans medel som lån disponera 500 Rdr Bco att, om och när dessa medel skulle av kyrkan behövas, återbetalas. Denna ansökan hade av K. Maj:t beviljats år 1849, och när bygget 1850 kom i gång, upptog församlingen detta lån. Kyrkokassan ägde vid denna tidpunkt en behållning i utestående lån av 2954 Rdr Bco förutom hos kassören innestående 44 Rdr Bco. Den 18 maj 1859 föreligger en framställning om inrättande av små barnsskolor, men en sådan framställning anser sig församlingen icke kunna bifalla, däremot beviljar församlingen den 18 mars 1860 som engångsbidrag 12 skilling Riksgälds av varje helt hemman och proportionsvis av mindre till inrättande av en undervisningsanstalt för dövstumma i Hjorteds församling. Den 21 maj 1860 nedsätter sockenstämman generöst den dittills vanliga avgiften för barn, som bevista folkskolan, för ägare av mindre än 1/4 mtl, brukare, torpare och deras vederlikar till 12 öre Rmt samt för ägare av 1/4 mtl och därutöver till 25 öre Rmt.

Förnöjdhet: Vid stämma den 10/12 1862 föreligger H.H.Biskopens väckta vädjan om någon billig löneförhöjning åt församlingens klockare, men denna förföll tills vidare, enär nu tjänstgörande klockaren J. Nordbäck anser sig belåten med sin innehavande lön.

Vid oktoberstämman 1863 förelåg ett från Växjö Domkapitel ankommet cirkulär angående inköp av gevär för Hjärtlanda folkskola, men nekade församlingen allmänt härtill

Vid ord. kyrkostämma i Hjätlanda i dec. 1864 begärde patron Hallgren å Sydvåls fäbo prostbolle anteckna det yttrandet, att det för Hjärtlanda församling vore önskligt att, hellre än att bidraga med 1/3 till Skol-

lärarens lön och blott till 1/4 för sina barn draga nytta av hans undervisning i dess ställe hava en egen skollärare. Övriga församlingsbor förenade sig så till vida i detta yttrande, att de önskade en sammanjämkningsstämma med Skepperstad för att höra, huruvida Skepperstads församling vore böjd för en dylik avsöndring. I alla händelser ansåg församlingen nu, att en småskola vore av behovet påkallad. Då dessa ärenden ej vore till dagens stämma utlysta, kunde något beslut i den för dagen ej fattas. Vid nästa års majstämma, 1865 alltså, kom patron Hallgrens yrkande i skolfrågorna ånyo upp, men stannade församlingen därvid i det beslut, att allt i detta ämne skulle tills vidare förbliva, såsom det förut varit ävensom i fråga om småskolan.

Patron Hallgren hade jämväl vid 1864 års kyrkostämma begärt utlysande av ny kyrkostämma för att höra församlingen, huruvida den ville bygga ny kyrka eller inte och vid majstämman 1865 kom även detta ärende till behandling. Vid detta tillfälle förelåg i detta ärende en skrivelse från patron ~~Hallgren~~ Fagerberg å Eksjöhovgård med begären om dess intagande i dagens protokoll så lydande: "Underrättad om att kyrkostämma blivit utlyst att hållas med Hjärtlanda församling den 10 dennes, då bland andra ärenden lär förekomma huruvida ej Hjärtlanda kyrka bör anses tarva total ombyggnad. I avseende härå får jag äran giva min åsikt tillkänna vara den, att intet skäl härtill förefinnes. Att kyrkans tak tarvar påläggning av tegel är enda reparationen, som må anses böra verkställas och som efter en tidrymd av 3 eller 5 år omtänksamt beslutad, jag skulle vilja gillande tillstyrka. Om ordagrant intagande av detta mitt anförande i kyrkostämmans protokoll anhåller jag vördsammast. Eksjöhovgård den 9 maj 1865

G.A.Fagerberg,

Egare av 1/4 mtl Holmatorp i

Hjertlanda socken."

Innehållet i denna skrivelse förklarade sig församlingen vara dess enhälliga mening., och året därpå, 1866, beslutar församlingen att täcka kyrkans tak med skiffer från skifferbrottet i Fröderyd sommaren 1867. Med detta beslut följde också som en given konsekvens, att kyrkostämman 1867 beslöt helt förkasta patron Hallgrens i Elgabäck förslag om utvidgning av kyrkan och dess försedende med torn.

Kyrkostämman d. 23 juli 1872 hade på grund av från Kon. Bef.h ankommen kungörelse detta år ånyo upptaga till behandling frågan om avlöningen till

församlingens klockare och sättet för dennes avlöning. Härvid upplystes att nuvarande lönen inom församlingen utgöres årligen av a/ tionde kornet efter 8 kappar av varje helt oförmedlat hemmantal utgörande 3 tunnor 4 kappar à 12 Rdr pr tunna uppgående till Rdr 37,5o, b/ Matskott uppgående till Rdr 5:-, c/ Yste beräknas till Rdr 9,9o d/ Offer beräknas till omkring Rdr 13:-, e/ höskörden å kyrkogården beräknas till Rdr 6:-, f/ extra inkomster, som nästan helt försvunnit och i fjor uppgått till Rdr 0:5o, vadan klockarens län beräknas utgöra Rdr 71:9o pr år, vilken lön redan vid biskopsvisitationen 1862 av H.H.Biskopen och visitatorn ansågs vara allt för ringa, varför församlingens pastor anmodades att å utlyst kyrkostämma söka åvägabringa någon löneförhöjning, vilken stämma även blivit hållen men utan någon löneförbättring, huvudsakligen på den grund att nuvarande klockaren då förklarade sig vara med lönen nöjd. Nu uppmanades församlingen ånyo av stämmans ordförande att ytterligare tänka på någon löneförhöjning åt sin klockare, men förklarade sig församlingen icke vilja ingå därpå. Vad sättet för lönens utgående beträffar, så upplystes att den f.n. huvudsakligen utgår efter det oförmedlade hemmantalet inom socknen, och ansåg församlingen att denna grund var den billigaste och rättvisaste, som där för även hädanefter borde bibehållas lika som hittills

Vid oktoberstämman 1875 hade patron Hallgren å Elgabäck återkommit med sin tidigare framförda men då avslagna begäran om skilsmässa från Skepperstad i fråga om skolväsendet, så att vardera församlingen måtte erhålla egen skollärare och således bilda ett eget skoldistrikt. Uttalande gjordes om att frågan snarast måtte sammanträde å gemensamt med båda församlingarna upptagas för besluts fattande. Sådan gemensam stämma hade hållits i Skepperstad, och enighe hade nåtts om skilsmässa samt om att dittillsvarande läraren och klockaren Nordbäck skulle kvarstanna i Skepperstad, och han hade till Hjärtlanda-stämman anmält, att han önskade frånträda sina befattningar i Hjärtlanda från nästa ecklesiastikårs början. Vid stämman den 15 maj 1876 beslöts att så snart dagens beslut vunnit laga kraft ledigannonsera förenade folkskollärare- och klockaretjänsterna i Hjärtlanda att tillträdas den 1 jan. 1877.

Vid valet, som förrättades i dec. 1876 utsågs till innehavare J.A.Ekedahl i Sköllersta. Ekedahls tjänstetid i Hjärtlanda blev emellertid ej långvarig, ty redan i maj 1878 är han där ersatt med en vikarierande lärare och klockare

enligt vad protokollen utvisa. Han hade nämligen redan då valts till liknande befattning i den avgränsande Wallsjö ~~xxxxxx~~ församling

Den 7 nov. 1878 väljer kyrkostämman till ordinarie ersättare för Ekedahls tjänster i Hjärtlanda en folkskollärare Almqvist från Hultsjö. Denne lärare blir emellertid ej heller gammal i sina befattningar i Hjärtlanda, ty han avlider redan under år 1881. Almqvists änka får ett sådant nådår mot vilkor att hon anskaffar och avlönar vikarie å tjänsterna. Hon lyckades verkligen anställa en examinerad vikarie, J.H.Fredriksson, men denne avsäger sig befattningarna, och då ingen annan stod att få i hans ställe åtog sig änkan Almqvist att mot halva sin mans lön ansvara för vikaries anskaffande intill dess ordinarie innehavare kunde anskaffas. Församlingen annonserar tjänsterna lediga två gånger utan att erhålla någon sökande, vadan man tillgriper utvägen att annonsera lönen till 700 kr pr år för läraretjänsten och 50 kr kontant för organisttjänsten, men inte ens detta medför resultat. ~~Vid~~ En följande annonsering ger till resultat att en sökande erhålles, nämligen folkskoll. A.J.Lundèn från Fröderyd Denne blir vald och stannar kvar hela sin tjänstetid. Han avled också där förs ~~dess~~ år 1933 Lundèn var en i hög grad originell person med många intressen, en idealist av renaste vatten i många fall. Förutom sina tjänster i kyrka och skola ägnade han sig i betydande omfattning åt jordbruk, hade först ett mindre hemman i Berg i Hjärtlanda, drev sedan en tid storjordbruk å Uppåkra i Wallsjö och då han avvecklat detta inköpte han egendomen Norsborg i Hjärtlanda, där han efter sin pensionering fick sluta sin levnad hos en dotter och dennas make

I maj 1885 reglerar församlingen lönen till klockaren-organisten till 100 kronor att utgå som kontantlön, då vann således den biskopliga aktionen sin läsning.

År 1894 uppfördes det beslutade nya skolhuset och blev den 12 nov. samma år vederbörligen avsynat och godkänt. I maj 1899 beviljar stämman herr Lundèn rät att till kronolänsmannen Isac L. Almfeldt uthyra sin bostad i nämnda skolhus övervåning, vilken ~~han~~ denne bebor tills han som utnämnd landsfiskal i det nybildade Sävsjö landsfiskalsdistrikt inflyttar till Sävsjö samhälle. Kantor Lundèn hade nämligen vid den tiden som välbeställd lantbrukare i Hjärtlanda då egen bostad i byn. Fortsätta här: Se blad 113 b.

Hjärtlanda församling utgjorde en ekonomiskt välsörjd och förmögen kyrklig enhet ehuru liten till ytvidd och folkmängd.

Det 1894 uppförda skolhuset i Hjärtlanda komatt användas endast ett femtiotal år, ty under ett åskväder den 7 juli 1946 träffades det av blixten och lades helt i aska. Därigenom färlorade socknen såväl sitt enda skolhus som det däri inrymda xxxxxxxx sockenstugan. Man ville naturligtvis omedelbart återuppföra de nedbrända lokalerna, men beträffande skollokalerna medgav ej Kungl. Skolöverstyrelsen dessas uppförande xxxx på grund av det ringa barnantalet, utan barnen hänvisades till skolgång i Sävsjö, dit de transporteras medelst skolskjutsar. De statliga myndigheterna hade väl redan då planerat att Hjärtlanda socken vid den förestående storkommunsbildningen skulle sammanläggas med Wallsjö och N. Ljunga, och så kom det ju också att bli vid det slutliga avgörandet i detta ärende.För barnens vidkommande blev ju detta en klar vinst, då de där redan på ett tidigt stadium kommo i åtnjutande av undervisning i skola av A-form, vilket aldrig kunnat bli fallet i deras egen socken, vilken väl även haft svårt att bestå de förmåner i övrigt såsom t.ex. både goss- och flickslöjd, skolköksundervisning, 8-årig skolundervisning med engelska språket fr.o.m. femte klassen m.fl. förmåner, som Sävsjö skolor numer ha att ge sina elever. Egen småskola hade däremot inrättats i Hjärtlanda flere år innan deras eget skolhus brann.

Som vi tidigare ovan noterat, ägde församlingen redan 1858 ~~i kontanta behållningar redan då~~ i kontanta behållningar vackra slantar utlånade , enbart i kyrkokassan av kr 5703,3o. Samma kassa redovisade 1881 ett sammanlagt kapitalav kr. ~~12xx~~ 12.184:39 och hade ändå det senaste året kostat på sin lilla kyrka ny orgel och diverse renoveringsarbeten för kr. 1136:98, och sista gången vi finna denna kassa redovisad i kyrkostämmoprotokoll i samband med revisionsredogörelse, visar den en kontant behållningav kr. 15.785:25 - detta gäller ställningen vid 1891 års utgång. Redan år 1887 hade kyrkostämman av räntemedlen ~~av~~ cor kyrkokassans utlånta kapital, som ej årligen åtgå till gäldande av kyrkans löpande utgifter beslutat bilda en fond avsedd att efter 10 år bilda underlag för uppförande av nytt skol- och kommunalhus invid kyrkan i stället för dåvarande sockenstugan. Kungl Maj:ts tillstånd till dessa dispositioner av nämnda räntemedel hade erhållits.. Så långt tillbaka som protokoll och räkenskaper rörande den kyrkliga förvaltningen inom socknen föreligga eller sen 1858 har ej stat för kyrkoräkenskaperna uppgjorts och ingen utdebitering för kyrkans behov förekommit, enär kyrkokassans egna inkomster av räntemedel alltid avsevärt varit större än de kyrkliga utgifterna, varigenom kyrkokassan alltid visat stigande behållning såsom av siffrorna ovan visats.

Det äldsta stämmoprotokoll från denna socken vi varit i tillfälle ta del av är från 1826 och är fört ~~av~~ och underskrivet av J.A.Pontèn, pl."Vallborgsmässostämman"s.å.ger vid handen att även vid denna avlägsna tid socknens ekonomi var mycket god, då vid granskning av kyrkokassans räkenskaper befanns, att dessa visade en behållnin av 1177 Rdr Bcanco därav ~~ki~~ 81 Rdr inneliggande hos kassören i beredskap till den kostnad, som den snart förestående synen för den tillämnade brandförsäkringen av kyrkan torde tarva. Även övriga socknens kassor och fonder befunnos i god ordning med ej obetydliga behållningar. Alla kassors och fonders kapital redovisas som utestående lån, utvisande att kommunen med dess tillgångar bedrev vad vi nu kalla bankrörelse, vilket väl var enda sättet att göra kapitalen räntebärande vid den tiden, då banker helt saknades ute i landsbygden.

~~Xxx~~ I september 1826 tillsätter sockenstämman~~xxx~~ klockaren Sävbom i Skepperstad som lumpsamlare inom Skepperstad - Hjärtlanda församlingar med skyldighet att två gånger årligen i mars och okt. eller, där ägarna så hellre önskade, en gång årligen hos alla hushållen infinna sig för att mot vissa fastställda priser å olika slags lump avhämta

befintlig lump att levereras till Nyholms pappersbruk, och beslöt stämman, att lumpen skulle till ingen annan köpare överlämnas, då dess ägare, sakreterare C.G.Nyman förutom betalning till insamlaren Sävbom med 1 Rdr 45 skillingar för blekt och 25 skillingar för oblekta linnelumpor samt för yllelumpor 65 skillingar pr skålpund jämte ersättning för frakt till bruket, ävensom att till Hjärtlanda kyrka honorera sitt löfte med en årlig gåva av 1/6 ris papper efter församl. hemmanstal av 10 1/8 mtl, och ingår församl. uti detta ackord med Sekr. Nyman nu först på 3 års tid. Beslutet grundades på till pastorsämbetet ankommen skrivelse från Sekr. Nyman, den han grundat såväl på Kgl. Maj:ts och rikets kommerskollegii kungörelse av 1824 som konungens Höga Befallningshavandes allmänna kungörelse angående lumpsamling och lumpsamlares antagande och däri anhålles att få med Hjärtlanda församling träffa överenskommelse om församlingens årliga avgivande av lump, och vill, säger protokollet, till dess fredande från kringstrykande lumpsamlares besvärliga besök gärna gå sin höga överhet till mötes som för den erbjudna billiga betalningen till Nyholms pappersbruk sina lumpor avlämna dit.

Den 8 juli 1827 säljer Hjärtlanda en av sina 3 kyrkklockor till Skepperstad för att gälda kostnaden för omgjutningen av en av sina klockor, som var spräckt för 416 Rdr 32 skill. Rmt, och skulle köpeskillingen få innestå i Skepperstads kyrkkassa som lån mot laga ränta om så önskades.

År 1827 hade betydande reparationer utförts å församlingskyrkan. Trots dessa kostnader visades vid årets utgång en utgående behållning i kyrkokassan av över 1100 Rdr, vartill den försålda kyrklockan bidragit liksom församlingsmedlemmar med rikliga gåvor. År 1828 beslutar man genom planering och nyplantering av lövträd försköna församlingens kyrkogård.

Bland ärenden, somofta komma till behandling äro upprop och framställning om insamlingar till hjälp åt av nöd och olyckor drabbade såväl å in- som utrikes orter, och hjälpviljan är alltid tillfinnandes även i denna lilla församling, även om de insamlade medlen härifrån främst beroende på bristen på penningmedel hos den stora allmänheten ej kunna bli stora, men "många bäckar små kunna ju göra en stor å", som ordstävet säger. Däremot bli gåvor in natura, där sådana kunna komma ifråga, ofta betydligt rikligare än penningarna.

Ett mera unikt ärende förekommer till behandling vid sockenstämman i maj 1833 nämligen om förbudet att skjuta vid bröllop eller gästabud och andra folksamlingar. Det är prästerskapet, som påkallat ingripande mot överträdelser mot detta förbud, intaget i kyrkolagen, och stadgar vite samt gevärets mistande vid förekommende överträdelser. Det nu till församlingarna utsända cirkuläret säger att denna mal som tillkommit redan på 1700-talet, varit bortlagd i de flesta församlingar, avser att allvarligen påminna om att sådant härefter aldrig får ske, utan om så skulle ske att någon enda härefter bryter denna lag och kungliga stadga, skiljes prästen genast från sällskapet, och den tillämnade ämbetsförrättningen kommer att ske i kyrkan.

Nykterhetstillståndet inom socknen tycks av allt att döma i allmänhet ha varit gott under gamla tider. En s.k. smygkrog, som för sockenstämman anmälts i början av 1830-talet, hade genom dess åtgörande försvunnit, och sen hade nykterhetstillståndet förbättrats. Vid decemberstämman 1839 "blev Hjätlanda församling emellertid av sin ordf. Comminister J.A.Pontèn bevekligt inbjuden till ingående(=bildande) av en nykterhetsförening, men fanns likväl ingen enda benägen att sig härtill anmäla." (Nejnej, husbehovsbränningens var ju ännu tillåten, och brännvinet hörde ju på den tiden till det dagliga brödet, och denna "förmån" ville man naturligtvis ej avstå ifrån.)Likväl kom man därom överens, att intet nederlagsställe för utom socknen tillverkat och infört brännvin skulle tillåtas, liksom smygkrogar i allmänhet författningarna likmätigt skulle av vaje rättsinnig församlingsmedlem icke allenast avskys utan även hos vederbörande kronobetjäning eller ock hos pastor angivas på den eller de, som en sådan vanhederlig och Herrens förbannelse åtföljande rörelse idka, må till dess nedläggande kunna lagligen tvingas."

År 1841 hade genom landshövdingen i länet utsänts en skrivelse med påpekande av behovet av en extra provinsialläkarebefattning inom Västra härad samt begärt socknarnas yttrande om platsen för dennas stationerande. Hjärtlanda föreslår härför Vrigstad och framhåller därjämte behovet av ett apoteks inrättande på samma ställe.

År 1843 hade K.B. kallat ombud för församlingarna i länet till sammanträde för val av ombud att med övriga häradsbor välja ett eller flera ombud, vilka skulle å landskontoret i Jönköping infinna sig för att yt-

ra sig över K.B:s projekt till inrättandet av 2:ne nya sjukhusinrättningar i länet nämligen ett i Eksjö och ett i Wärnamo för att härigenom för allmänheten lätta tillfället att vid sjukdom erhålla nödigt läkarbiträde. Hjärtlanda förenade sig med Hultsjö om val av Överstelöjtnanten m.m. C.G.Reutersvärd å Björnskog som elektor med uppdrag att ~~xxxjx~~ till det ombud han kommer att välja i Vrigstad tillkännagiva församlingens önskan att, ehuru den icke utan största tacksamhet kan erkänna K.B:s hulda omsorg om länets väl även i avseende på hälsovården, den likväl i avseende till den stora penningbristen, som rådet i orten, måtte bli befriad från den årliga avgiften, som skulle utgå i fem års tid till betäckande av de omkostnader, som erfordrades för de två nya sjukanstalternas inrättande, samt att församlingen för undvikande av nämnda avgifts erläggande önskade att som hittills få transportera sina sjuka till länslasarettet i Jönköping, dit man inte hade mer än c:a 2 mil längre än till Eksjö.

Tiden från 1842 och de närmaste åren framåt var en särskilt för landsbygden krävande tid med oupphörligt nya krav från lagstiftarne och myndigheter, som hade att övervaka, att de många förändrade nyheterna kommo i tillämpning, vilket ofta nog ej var någon lätt uppgift bland folkgrupper, som ~~xjx~~ mången gång ej förstod vad allt det nya skulle tjäna till och man sen många hundra år tillbaka vant in sig att köra i gamla hjulspår och oftast tyckt sig klara sig med det gamla. Nu skulle folkskoleväsendet som den kanske betydelsrfullaste och största nyheten ordnas, fattigvården skulle i viss mån omläggas och överflyttas på nya kommunala myndigheter, barnmorskeväsendet, provinsialläkareinstitutionen och sjukhusväsendet skulle inrättas och ~~och~~ utvidgas i den mån så erfordrades m.m. Allt fördrade utgifter, till vilka så gott som alla måste bidraga, och varifrån skulle medlen tagas i en tid, då penningknappheten var så stor? Det är ej att undra på att det litet varstans ute å landsbygden gnisslade, där man ditills varit van att dra sig fram med naturahushållning utan nämnvärd penningtillgång. Nog gnisslade det inte så litet både här och där, men tack vare att myndigheterna lärde sig ta reformarbetet med lämpor gick det hela så småningom att nå fram till de föresatta målen, även om det tog sin rymliga tid.

Beträffande barnmorskeväsendets ordnande t.ex. började man i vårt län så vackert med att länsstyrelsen föreslog, att en barnmorska anställdes för hela Västra härad med bostad i Vrigstad, häradets dåvarande centralpunkt. Inte

är det att undra på att socknarna i häradets utkanter undanbad sig denna bekvämlighet under motivering att vid behov av hennes biträde det vore allt för långt att hämta henne, som dessutom möjligen vid det tillfället kunde befinna sig i en långt avlägsen del av häradet, och att skaffa någon sådan person för denna församling enskilt ansåg man kostnaden bli allt för betungande. Tiden gick emellertid, och Hjärtlanda klarade sitt barnmorskebehov på gammalt vant sätt, men i aug. 1850 hade Kon. Bef.h kallat församlingen för att ytterligare erinras om nödvändigheten att mot viss bestämd avlöning antaga en examinerad barnmorska, varav församlingen dittills varit i avsaknad. Denna angelägenhet framställdes till församlingsbornas ömma behjärtande tillika med erinran om det ansvar som enligt K. Maj:ts nådiga reglemente för barnmorskor d. 2 nov. 1840 drabbar både den, som vid barnförlossningar begagnar sig av en ej examinerad person och den, som därtill låter sig bruka. Församlingsborna, som sade sig vara redan hårt betungade av varjehanda utgifter avslogo det nu förnyade förslaget om barnmorskas antagande i Hjärtlanda församling, då det är fråga om att anslå och bestämma en viss årlig lön men se icke ogärna, att någon examinerad barnmorska härstädes ville bosätta sig och söka sin avlöning av de personer hon betjänar.

Från kommitteen för slöjdfärdighetens främjande här i länet hade till Hjärtlanda kyrkostämma i maj ankommit en till skolrådet ställd skrivelse om vikten av slöjdfärdighetens befrämjande hos det uppväxande släktet. Tacka samt erkännande det goda i skrivelsens syfte ville de dock ~~låta denna fråga till vidare~~ låta denna fråga vila, hälst som stämman till följe vårarbetet var fåtaligt besökt.

Året därpå har kyrkorådet att behandla ett genom "Nykterhetskommitteen" inkommet förslag rörande tillverkning och försäljning av brännvin, och yttrar sig rådet om detta, att det bävar för att detta förslag möjligen skall bli upphöjt till lag. Kyrkorådet protesterar på det kraftigaste mot detta förslag såsom medförande fördärv för folkets både moralitet och ekonomi, alltså är dess beslut: a/ att i tjänst varande läkare icke lämnas rätt att idka brännvinsbränning, b/ att varken å ecklesiastika, civila eller militära boställen brännvinsbränning må tillåtas, C/ att dagliga tillverkningsbeloppet måste snarare höjas än nedsättas, så att tillverkningen därigenom ej underlättas, d/ att brännvinsförsäljningen aldrig måtte göras

till kommunalt åliggande och e/ att brännvinshandel vare sig i minut eller ut skänkning ej måtte på så lösa grunder som cirkuläret innehåller, beviljas.

På kyrkorådets vägnar:

Karl J. Moberger.

Detta kyrkorådets uttalande blev förebildligt ej blott för Hjärtlanda utan jämväl för Skepperstads kyrkostämmas beslut i detta ärende.

År 1848 hade t.f. häradsskrivaren Samsioe föreslagit, att en gemensam taxeringskommitte för hela häradet skulle väljas och taxeringssammanträde med denna hållas i Komstad eller å annan central plats, men ej heller detta ville Hjärtlanda vara med om utan ville fasthålla vid den gamla ordningen med taxeringarna förlagda pastoratsvis. Konservativ var man i alla väder.

Vid extra stämma i mars 1862 för att enl. K.B:s kungörelse yttra sig huruvida man ville ingå i den för länet bildade försäkringsbolaget mot hagelskada å växande och utestående gröda, blev svaret ett allmänt nekande av fruktan för besvärande utgifter och med samma hopp för den tillkommande tiden som den förflutna.

Angående begäran om bidrag till en minnesvård över Carl von Linnè beslutade stämman den 26/5 1862 kort och gott att församlingen, betungad av varjehanda kommunala utgifter, ej vill bidraga till den ifrågavarande minnesvården.

==========

Några herrgårdar eller storgods i egentlig mening har Hjärtlanda aldrig kunnat ståta med. Nuvarande Brunseryd nämnes visserligen i kaniken Håkans testamente redan år 1295 som en gård, vilken i äldre handlingar under 1700-talet omnämnes som ladugård under Björnskogs säteri i Hultsjö och kallas i prosten Samuel Rogbergs beskrivning över Småland "Sätesgården Brunseryd, 1 mantal och 3 torp"utan angivande av dessas storlek, men detta kan ju ej gärna betraktas som något större gods. Brunseryd har också i senare tid styckats sönder och består numera av 3 var för sig självständiga gårdar, som tillhopa bilda Brunseryds by. Socknens numera största gård, ofta benämnd herrgård, är Älgabäck rakt västerut från kyrkbyn, men dess egenskap av herrgård är av sen tid och av liknande natur som de tidigare nämnda småherrgårdarna i Wallsjö och N. Ljunga, bildade genom inköp och sammanläning av flere närliggande smågårdar, vilket än i dag tydligt visas av att Älgabäck i officiella handlingar betecknas med den ursprungliga Älgabäcksbygdens gårdsnamn: Norregård Södregård etc.

Hjärtlanda är ju en utpräglad bondesocken. Bönderna äro i regel ett konservativt släkte, vanda att hälst hålla sig till "vad gammalt och fornt varit haver", detta ej bara i fråga om det praktiska livets göromål utan även i allt annat. Vi ha sett i det föregående, hur hårt de hållit fast vid sin gamla kyrka och sitt prästerskap t. ex., och det kan nog sägas ännu i dag, att församlingen är kyrkligt sinnad i långt högre grad än många andra församlingar. Frikyrkligheten har haft svårt att där finna fotfäste. Visserligen kan det spåras försök från dennas sida så långt tillbaka som under 1870-talet att där bedriva verksamhet men har först långt senare blivit knuten till en fast organisation. Först år 1930 bildades Hjärtlanda Missionsförsamling, som är ansluten till Svenska Alliansmissionen. Dess förste ordförande var kantor Lundén.

Ett annat fotfäste ha de frikyrkliga i Hjärtlanda, eller vi kanske snarare ska kalla det ett "minnesmärke" från år 1947, då "Föreningen J.A.Hultmans Minne" i Jönköping låtit renovera den stuga vid Ärnanäs, där 'Solskenssångaren' Johannes Alfred Hultman lär ha varit född. Varje sommar anordnas på denna plats ett friluftsmöte, som samlar stora människoskaror från vida trakter. Denne sångarmissionär hade i unga år emigrerat till Amerika och där utbildat sig till sångare samt ägnade därefter sitt liv åt att inom de religiösa organisationerna såväl i Amerika som Sverige öva och sprida sångarglädje medelst sina "Solskenssånger" och blev därigenom kanske en av sin hemförsamlings mest och vidast bekanta medlemmar.

==========

Medelst de små axknippen ur de tre här ifrågavarande socknarnas stämmoprotokoll, som stått oss till buds att för detta vårt arbete använda, ha vi avsett att ge en föreställning om de problem man inom våra socknar under förra seklet hade att tampas med och vilken syn man under dessa äldre tider hade på livet och dess problem, och det är vår förhoppning, att dessa små glimtar också ur rent kulturell synpunkt ska kunna ge en del upplysningar av värde åt oss, som fått förmånen att leva fram vårt liv under helt andra sociala och ekonomiska förhållanden än våra fäder och farfäder levde.

PRÄSTER

Norra
i ~~Xxxixxj~~ Sandsjö och Wallsjö församlingars pastorat:

A/ Kyrkoherdar i Norra Sandsjö moderförsamling:

1. Sigmundus åren 1304 - 1307
2. Boetius nämnd år 1319. Häradsprost.
3. Haquinus Torstani åren 1342 - 1369
4. Sune " 1369 - 1398
5. Mattis Halstensson " 1399 - 1407,
6. Paeter nämnd år 1407,
7. Suno " " 1408,
8. Niclas " " 1444,
9. Magnus " " 1483,
10. Mats Magnusson " " 1485,
11. Hemmingius " " 1507,
12. Johannes Esberni" " 1524,
13. Henrik M., åren 1554 - 1564,
14. Christoperus Benredicti åren 1567 - 1591,
15. Anders nämnd år 1590,
16. Peder Månsson åren 1593 - 1625,
17. Christoperus Petri " 1626 - 1668,
18. Msgnus Kexelius " 1670 - 1685,
19. Abrahamus Krook " 1685 - 1722,
20. Bero Limmorin " 1722 - 1740,
21. Zacharias Blackstadius " 1740 - 1764,
22. Johan Unge " 1766 - 1797,
23. Jonas Ödman " 1798 - 1814,
24. Samuel Åstrand " 1815 - 1927,
25. Mathias Stenholm " 1827 - 1840,
26. Theodor Chrysander " 1841 - 1860,
27. Johan Anton Pontèn " 1861 - 1882,
28. John Olof Chrysander " 1883 - 1910,
29. Fingal Bergquist " 1910 - 1919,
30. David W. Bäckman " 1922 - 19

PRÄSTER

i Hultsjö, Hjärtlanda och Skepperstads församlingars pastorat:

A / Kyrkoherdar i Hultsjö moderförsamling:

1. Algot. . . . . åren 1326 - 1337,
2. Magnus Holmgersson . . . . . nämnes . " 1353,
3. Nicolaus . . . . . " 1366 - 1409,
4. Pether . . . . . " 1454 - 1464,
5. Anders . . . . . " 1554 - 1563,
6. Petrus Petri Ungius . . . . . " 1567 - 1610,
7. Samuel Petri Ungius . . . . . " 1612 - 1623,
8. Georgius Petri Ulbeckius . . . . . " 1625 - 1628,
9. Daniel (PETRI) Virgander . . . . . " 1631 - 1653,
10. Sveno Gislonis Spinerus . . . . . " 1653 - 1670,
11. Andreas Ausenius . . . . . " 1670 - 1702,
12. Andreas (Benedicti) Ljungman . . . . . " 1702 - 1726,
13. Nicolaus Krok . . . . . " 1728 - 1729,
14. Haquinus Stickman . . . . . " 1730 - 1744,
15. Anders Ruda . . . . . " 1746 - 1781,
16. Johan Gabriel Holmstedt . . . . . " 1782 - 1793,
17. Petrus Pontèn . . . . . " 1794 - 1824,
18. Johan Pontèn . . . . . " 1825 - 1836,
19. Erik Gustaf Theorin . . . . . " 1836 - 1842,
20. Sune Gustaf Bolin . . . . . " 1842 - 1877,
21. Karl Johan Moberger . . . . . " 1877 - 1893,
22. Frans Oscar Carlberg . . . . . " 1894 - 1909,
23. John Gustaf Emanuel Pontèn . . . . . " 1910 - 19

B / Komministrar, gemensamma för Hjärtlanda och Skepperstad:

1. Michael Laurentii . . . . . nämnes år 1593,
2. Samuel Petri Ungius . . . . . " " 1610,
3. Lars . . . . . åren 1614 - 1617,
4. Olof . . . . . " 1623 - 1633,
5. Magnus Laurentii . . . . . " 1629 - 1642,
6. Jonas Sunonis . . . . . " 1642 - 1654,

7. Holmsten Jonsson . . . . . åren 1655 - 1675,
8. Jonas Liungh . . . . . " 1675 - 1695,
9. Johan Montelius . . . . . " 1696 - 1709,
10. Laurentius Montelius . . . . . " 1708 - 1736,
11. Sven Lundgrehn . . . . . " 1737 - 1768,
12. Johan Gabriel Holmstedt . . . . . " 1770 " 1782,
13. Eric Ruda . . . . . " 1782 - 1788,
14. Nils Stenberg . . . . . " 1789 - 1803,
15. Bengt Widegren . . . . . " 1804 - 1811,
16. Johan Pontèn . . . . . " 1812 - 1825,
17. Anders Daniel Pontèn . . . . . " 1826 - 1832,
18. Anders Andersson . . . . . " 1833 - 1834,
19. Johan Anton Pontèn . . . . . " 1835 - 1849,
20. Carl Fredric Sjöstrand . . . . . " 1850 - 1867,
21. Carl Alfred Ljungqvist . . . . . " 1867 - 1876,
22. Frans Nikolaus Hagström . . . . . " 1876 - 1878,
23. Karl August Andersson . . . . . " 1879 - 1880,
24. Peter Gustaf Ohlsson . . . . . " 1881 - 1886,
25. Emil Herman Appelblad . . . . . " 1887 - 1891,
26. Fingal Bergqvist . . . . . " 1894 - 1897,
27. John Gustaf Emanuel Pontèn . . . . . " 1898 - 1910,
28. Ragnar Paulus Johan Mathias Lindstam . . . . . " 1911 - 1918,
29. Rupert Anton Manfred Sandblom . . . . . " 1919 - 1940,

S Ä V S J Ö.

Vi ha i det föregående med hänsyn till tid, råd och lägenhet samt efter fattig förmåga försökt ge några glimtar från de tre socknarnas äldre tillvaro och historia ~~som~~ vilka i skrivande stund utgöra Sävsjö stad och därvid i huvudsak samt icke utan fullgoda skäl gått som katten kring het gröt kring ~~kring~~ den del av den nuvarande stadens medelpunkt, det centrala Sävsjö, där den egentliga stadsbebyggelsen är belägen. Skälet är helt enkelt det, att där denna nu är belägen fanns under den tiden vi hittills hållit oss till, ~~fanns~~ egentligen ingen bebyggelse alls utom några små skogstorp, vilka alla lågo så väl undangömda i den omkringliggande storskogen, att de med undantag av två, som lågo utmed den stora genomfartsvägen Vetlanda - Vrigstad, Pinuten inom Ljunadelen å Kistegården/s ägor och Gröndal i det nuvarande kvarteret Trekanten, mellan stationshuset och åbron å Eksjöhovgårds ägor och voro väl synliga från nämnda farled. Dessutom lär det strax utanför vägskälet invid den nu s.k. Sandsjögatan ungefär där den nu s.k. Mobergska fastigheten ~~nu~~ är belägen, ha funnits ett par små backstugor, vilka redan vid samhällets tillkomst lära ha rivits för att lämna rum åt mera värdig bebyggelse. Då järnbanan drogs fram och stationshuset byggdes, skall hela den delen av det nuvarande samhället mellan ån och ända fram till Anderssons Handelsträdgård åtminstone ha varit täckt av jättestor tallskog som gjorde, att man från den nämnda genomfartsvägen genom det nuvarande samhället från ån fram till Domaregården ej kunde se himlen genom eller mellan de mäktiga tallkronorna å ömse sidor av vägen. Så berättades det allmänt av äldre personer ~~xxxxxx~~ ännu vid sekelskiftet, då hela denna vägsträcka var skogfri, röjd och delvis bebyggd.

Som vi tidigare omnämnt, kom bebyggelsen inom det blivande samhället senare i gång inom Vallsjö-delen än å Kistegårdens ägor väster ~~om~~ ån berodde på att ägaren av jorden öster om ån, patron Fagerberg å Eksjöhovgård, var för utseende nog att ej medge bebyggelse å sina ägor, förrän avsöndringar, kartläggning med fastställande av torg, gator och kvarter samt tomtindelning, d. v.s. upprättandet av en preliminär stadsplan för hela området öster om ån genomförts. Väster om ån kom det tyvärr att gå annorlunda till. Kistegården nere i Sävsjöbyn ägdes på 1860-talet av en lantbrukare Carl Gabrielsson. Den

Å andra sidan ån, Wallsjö-sidan alltså, uppfördes under de första åren av tidigare nämnd orsak inga andra byggnader än de järnvägen tillhöriga utom, så vitt vi kunnat utröna, Stora Hotellet, som där således torde ha varit den första privata nybyggnaden. Man ansåg det naturligtvis oundgängligt att bereda tak över huvudet åt resande, tills tågen skulle börja gå. Även denna för sin tid stora och rätt så ståtliga byggnad lär ha flyttats hit från annan plats, har det sagts oss. Järnvägsstationen lär ha uppförts år 1864 och i samband med denna stinsbostad samt övriga personalbostäder, vilka till en början inte blev så många, samt godsmagasin, vilket senare utökats i mån av trafikens utökning liksom personalbostäderna och andra anordningar för den ökade driftens behov.

Den egentliga järnvägsdriften lär ha börjat här år 1868, då det första riktiga tåget ska ha rullat in å Sävsjö järnvägsstation på väg nämast till Nässjö och därifrån vidare ända fram till huvudstaden. Väldiga massor av folk lära den dagen ha varit samlade i Sävsjö för att beskåda och beundra det stora undret, som ej förr setts av landsbygdens befolkning häromkring.

Den allra första delen av samhällets Wallsjö-del, med undantag av järnvägens eget område, som kom att bebyggas blev helt naturligt det s.k. Gröndalse området mellan järnvägen och ån, där samhällets Stora torg förlagts och därifrån en gatuled fram till åbron utlagts. Invid torget och utmed gatan därifrån till åbron, den nu Köpmangatan kallade, slogo sig helt naturligt till samhället inflyttade köpmän ner och redde sina affärslokaler, varav följde att just där kom samhällets affärscentrum att bli beläget i direkt förbindelse med affärerna å andra sidan åbron inom Ljungadelen samt så småningom från åbron uppåt mot stationen, den nu Kopparslagaregatan kallade farleden, vilken dock i sin helhet först under det senaste decenniet helt utbyggts och tagits i bruk för affärsändamål, sedan den t.v. blivit utnyttjad eller, skulle vi kanske snarare säga inkopplad som ett led i genomfartsvägen Vetlanda - Vrigstad.

Att just Sävsjö hugnats med en järnvägsstation berodde naturligtvis därpå att genomfartsvägar från alla väderstreck där eller i dess omedelbara närhet gingo fram eller rent av möttes. Platsen var alltså särskilt väl lämpad att bli en handelsplats, och handeln har också i huvudsak åtminstone under det första halvseklet varit Sävsjö samhälles främsta näring. Skogen och skogens produkter voro naturligtvis från början de första handelsobjekten, och sågverk

för skogens förädling hörde nog till den tidigaste bebyggelsen. Dessa syssla-
de samtliga inte endast med vanlig försågning utan hade samtidigt specialise-
rat sig på takstickstillverkning och bidrogo med denna sin produktion kraf-
tigt till att göra samhället bekant såväl inom som långt utanför vårt lands
gränser. Skogarna, förr så gott som värdelösa innan senare tiders transport-
medel blevo tillgängliga, blevo ju efter järnvägarnas tillkomst åtminstone
inom våra sydliga landsdelar föremål för formlig rovdrift, detta särskilt i
järnvägarnas närhet, så ock i Sävsjö-trakten. Inte minst det faktum att nu-
mera medelst motordrift virket till större delen försågas på avverkningspla-
sen ute i skogarna, ha de forna större sågverken vid stationerna nedlagts i
stor utsträckning eller omlagts för annan drift, så har även i Sävsjö skett
i stor utsträckning. Endast ett av de här varande sågverken är numera, tack va-
re att det övertagits och drives av en avdelning av länets skogsägareförening
kvar i ursprungligt syfte, under det att de tre eller fyra äldsta äro helt
nedlagda och endast ett par yngre ha helt ställts i den ytterligare träföräd-
lingens tjänst. Som samhällets förste industriman torde väl den förut nämnde
grosshandlaren S.G.Lundberg få räknas, då han här grundade och under hela si
tid drev det äldsta sågverket här och vars verksamhet fortsattes efter hans
död af hans svärson och innehavare av firman, grosshandl. J.B Carlsson och
därefter av dennes söner, tills sågverket för en del år sen helt nedlades.
Två andra trävaruindustrier torde ock ha tillkommit här vid tiden strax efte
järnvägens tillkomst nämligenden danske löjtnanten J.J.S.Winthers takspåns-
och spånkärlsfabrik å den tomt norr om den lundbergska fastigheten invid San
sjögatan och den av grosshandelsfirman Palander & C:o i Karlkrona här grunda-
de takspåns- och havregrynsfabrik invid bangårdens norra ände, som efter att
en tid ha innehafts av fabrikör Gunnar Engdahl nu äges av den nämnda skogsäg
reföreningen och i äldre dagar helt kort och gott benämnts Hiet. Vilken av
dessa båda anläggningar som är äldst, har det ej lyckats vinna klarhet om, me
åldersskillnanden dem emellan torde inte vara stor. Den Wintherska industrie
här blev inte så värst gammal. Den gick nämligen helt till spillo vid den st
ra eldsolycka, som drabbade bebyggelsen inom Ljungadelen av samhället en maj
dag år 1897 och lade ett tjugotal av dåvarande fastigheter utmed Sandsjögata

i aska. De flesta av de brunna fastigheterna blevo väl så småningom återuppbyggda men tyvärr inte den brunna fabriken, och det var verkligen skada, ty ägaren, som bodde kvar i samhället många år efteråt, där han å Wallsjösidan strax intill stationen hade åt sig uppfört en ståtlig och trivsam villafastighet, var ännu vid god vigör ehuru rätt gammal men visade sig såväl före som efter olyckan, så länge han var kvar i Sävsjö, vara en både kunnig och driftig person, som kunnat som industrichef göra samhället mycken nytta. Att han redan dagen efter branden lät sig förledas att göra sig av med sin industritomt och slå fortsatt arbete här ur hågen berodde väl delvis på hans ålder men säkert mest på hans deprimerade sinnesstämning omedelbart efter olyckan. Att konkurenten, som köpte från honom tomten, gjorde detta bara för att bli av med honom som konkurent visade sig bäst av att tomten aldrig blev mer än till en liten del för framtiden utnyttjad och detta inte av köparen utan av samhället, som där uppförde sitt äldsta elverk. Återstoden av området ligger ännu efter stadsblivan det öde och obebyggt mer än 60 år efter branden.

Löjtnant Winthers historia är f.ö. inte utan sina poänger och kan vara väl värd att bevaras. Han var som nämnt dansk till börden och hade börjat sin officersbana i hemlandet då dansk-tyska kriget bröt ut. Han blev naturligtvis utkommenderad i kriget och hade därunder oturen att bli tillfångatagen och fånge hos tyskarna. När han efter freden blev fri ur fångenskapen och fick återvända till hemlandet, var han sjuk och befanns behäftad med lungtuberculos samt av sin läkare rekommenderad att resa hit upp till Sävsjö, som redan då i Danmark var bland läkarna känt för sin hälsobringande luft för tbc-patienter. Han lydde ordinationen och fann sig så väl här uppe, att han beslöt stanna här för att om möjligt bli fullständigt återställd från sin sjukdom. När han blivit så pass frisk, att han kunde börja arbeta, ville han för säkerhets skull stanna här, och efter att ha studerat möjligheterna till sin försörjning här, startade han sin fabrik, som kom att få god avsättning av de framställda produkterna. När fabriken på så drastigt sätt gått honom ur händerna stannade han dock med sin familj kvar här rätt många år men återvände till sist med de sina till sitt hemland, där han efter ytterligare några år avled. Winther var en god arbetsgivare, och var därför omtyckt av sitt folk, som han i regel betalade högre lön än hans konkurrenter, varför dessa bleve honom gramse. När dessa förderådde honom detta, svarade han dem,

påstås det;"Jag vill själv leva skapligt och unnar gärna mitt folk att kunna göra detsamma, och därför betalar jag dem också vad jag anser dem göra skäl för i den mån detta är mig möjligt." Undra då på att han var ansedd som en god arbetsgivare av sina arbetare men sågs med mindre blida ögon av sina kon kurrenter, som slöto sig samman för att hålla arbetslönen nere på nivån 6 kr i veckan för vanlig grovarbetare och högst 9 kr i veckan för särskilt kvalificerade arbeten. Det var andra tider och arbetslöner då än i våra dagar.

Att gryntillverkning upptogs av Palander & C:o nere i Hiet i samband med takstickstillverkningen vid ångsågsn där torde ha berott på att Sävsjö under sina första blomstringsår jämväl blev en medelpunkt för exporthandel med havre, den enda spannmål, som i dessa bygder ~~ännu~~ på den tiden odlades annat än till husbehov. Vid tiden för järnbanans tillkomst, då någon egentlig mejerihantering i dessa bygder ännu inte kommit till stånd, bedrev man ladugårdsskötsel i stort sett endast till husbehov, och då odlades här uppe på höglandet massor av havre för försäljning. Efter järnvägens tillkomst gav denna tillfälle till billiga frakter för denna vara, och ej blott det karga Västra utan i ännu högre grad det betydligt bördigare Östra härad fick Sävsjö till avsättningsort för sina havreskördar. Driftiga affärsmän slogo sig ner i Sävsjö och drevo här handel med trävaror och spannmål, förtjänade betydande förmögenheter samt uppförde för den tiden och platsen storslagna såväl bostads- som magasinsfastigheter. Man må bland dessa blott tänka på den nämnde S.G. Lundberg och August Andersson, som båda voro sågverksägare här utan även då-varande ägaren av nuvarande Sparbankens tomt, Ekenstam, firman S.& O. Bolander, som bolaget den förres efterträdare, järnhandlaren Jakob Hammargren m. fl., namn som för den nuvarande generationen äro tämligen okända men som för samhällets första årtionden voro av grundläggande betydelse.

I och med att ortens produkter funno vägen till Sävsjö, blev denna plats också alltmer den centralpunkt, till vilken jämväl all annan affärsrörelse sökte sig fram. Häradets tidigare och även längre bort belägna smärre handelscentra förlorade mer och mer sin betydelse, och Sävsjö blev medelpunkten för vida trakters affärsliv. Vägarna vimlade av ox- och hästforor, som förde skogens och lantbrukets produkter till Sävsjö och av järnvägen hitfraktade varor åter ut till landsbygdens befolkning. Detta var

under samhällets första årtionden, men förhållandena ändrades rätt snart. Den som vid sekelskiftet slog sig ner i Sävsjö, fann ej mycket kvar av den förra livaktigheten inom samhällets affärsliv. Allt tycktes ha stagnerat, och pessimismen hade i stället tagit herraväldet. Vad hade då hänt? Jo, först och främst hade en liten bibana kommit till - Vetlanda -Sävsjö-banan, och med denna hade Östra härad kopplats bort från Sävsjö handelsområde. Östrahäradsborna behövde inte längre söka sig till Sävsjö vare sig för att avyttra sina produkter eller för att där avhämta sina handelsvaror, och så hade därtill kommit den kanske värsta olyckan, den stora eldsolyckan i maj år 1897. Den för samhället betydande arbetarestammen vid den brunna Wintherska fabriken hade måst söka sig bort till andra orter för att få sitt uppehälle, det allmänna tidsläget var tryckt i de dagarna, och några initiativkraftiga personer tycktes inte vara till finnandes, som vågade offra något för att åter få arbetet igång. Samhället hade, som det i dylika fall brukar heta, kommit in i dödvatten, och sådant är farligt. Det skulle behövas ett världskrig för att åter få liv och rörelse igång här.

Som förut sagts var från början sågverksindustrien de första årtiondenas enda egentliga industrierna inom samhället och orten. Vid sekelskiftet och närmast därefter börjar emellertid sakta och trevande försök till andra slag av industri här grundläggas, vilka småningom utvecklas och växa, visserligen ej till storindustri men dock till sådan omfattning, att samhällets karaktär därav väsentligen förändras. Folkmängden inom tätorten, som vid den tidpunkten höll sig omkring tusentalet, började ökas, visserligen mycket sakta fram till ~~förra~~ andra världskriget men sen i allt raskare tempo, så att man inom några år fördubblat det nyssnämnda antalet, och dättill kommer så några hundra, som väl arbeta inom samhället men som slagit sig ner i utanför den municipala gränsen uppvuxna bostadsområden. Det äldsta industriföretaget från sekelskiftet är Sävsjö Skofabrik, grundad av fabrikör J.A.Jonsson i samarbete med då varande innehavaren av vid den tiden framlidne grosshandlaren S.G.Lundbergs firma, J.P. Carlsson, som förlagsman. Det var ett gammalt välkänt hantverkeri, som då övergått till fabriksdrift och småningom mått upp till sysselsättning för ett hundratal arbetare och då ombildades till Sävsjö Skofabriksaktiebolag. Liknande företag tillkommo också inom samhället av ett par av västgötar vid sekelskiftet startade hantverksmässigt i början av seklet drivna skofabriker, vilka

snart nog övergingo till fabriksmässig drift och utvecklade sig tillföretag av en betydande omfattning, K.H.Nilssons samt Johansson & Hällgrens bleckvarufabriker, av vilka den sistnämnda ännu lever och frodas samt de senaste åren högst väsentligt ytterligare utvecklats genom uppförande av samhällets hittills förnämligaste fabriksanläggning å samhällets södra industriområde, under det att de gamla fabrikslokalerna numera uteslutande användas som kontors- och lagerlokaler. Den ovannämnde K.H.Nilssons fabrik övertogs vid den förste ägarens frånfälle av en del av hans forna arbetarestam men har efter en tids drift i den nya regin ej lyckats hålla den i drift utan måst nedlägga rörelsen. Nya fabriker i samma fack ha dock i dess ställe uppstått och arbeta med god framgång, vadan den nedlagda fabrikens arbetarstam fått fortsätta i yrket inom samhället. En mängd nya industrier ha under och efter andra världskriget startats inom samhället, vilket därigenom så småningom förvandlats till ett verkligt industrisamhälle. Den största industrin av verkligt stora mått samhället har att uppvisa är väl numera den av direktör Rudolf Sörensen här grundade stora livsmedelsfabriken, vilken ej blott genom ett stort antal egna livsmedelsaffärer inom skilda orter inom vårt län utan därjämte medelst export av sina köttkonserver, som gå på export över så gott som hela vårt land, skaffat sig en oerhört stor marknad och gjort såväl hans företag som Sävsjö både väl känt och välkänt vida omkring. Firman är sen länge ett millionföretag, som genom ägarens och grundarens energi och redlighet gjort sig riksbekant och leder sitt ursprung från faderns grundläggning härstädes av det sörenska slakteriet strax efter samhällets tillblivelse.

Den långa depressionstiden för samhället från den stora branden 1897 fram till olycksåret 1914 medförde naturligtvis en ytterst ringa byggnadsverksamhet. Den begynnande industrialiseringen med ty åtföljande inflyttningar skapade så småningom verklig bostadsnöd, vilken dock efter krigets slut genom samhällets medverkan så småningom genom en begynnande allt livligare byggnation, vilken, sedan den väl kommit igång, fortsatt i raskt tempo, vari genom samhällets bebyggda område efter första världskriget mer än fördubblats. Tack vare klokt förutseende av samhällets styrande män hade stora jord-områden om cirka 60 har välbelägen byggnadsmark invid samhällets östra grän-

liksom senare hela gården Hägnen söder om samhället och all till Kistegården i Sävsjö hörande åkerbruksjord inom västra ~~samhällsdelen~~ hälften av samhällsdelen förvärvats. Genom därefter företagen stadsplanerevision ha de förut i Stadsplanen icke intagna nyförvärvade områdena stadsplanelagts och inkorporerats, varigenom de bästa möjligheter för samhällets utveckling åt alla håll beretts och kommit synnerligen väl till pass särskilt efter stadsblivandet, då en ny byggnadsrusch uppstått, vilken samhället för en betydande tid framåt nu är i tillfälle att möta och gynna genom tillhandahållande av välbelägna byggnadstomter till hyggliga priser inom en välordnad stadsplan. Stora industriområden å ömse sidor om järnvägen med redan utlagda industrispår och möjligheter till dessas ytterligare utökning stå nu också klara att tagas i bruk för nya industrianläggningar åt hugade spekulanter, som äro välkomna att slå sig ner i vår nya stad. Tack vare år 1917 träffat avtal med Stenkvill - Klinte Kraftaktiebolag är samhället i tillfälle att tillhandahålla elektrisk ~~kraft~~ ström för såväl belysning som kraft åt industrier m.m. samt har i år - 1958 - genom nytt kontrakt försäkrat sig om en utökning av bolagets leverans till staden av energi till högst betydligt ökad omfattning mot det tidigare behovet.

Ett företag i Sävsjö, som ej får bortglömmas i en historik rörande Sävsjö och som redan i det föregående ~~ecc~~ kustän i helt andra sammanhang berörts, är Sävsjö Sanatorium för bröstsjuka. Redan på 1870-talet hade här av en del samhällsbor tillskapats en sommar- luftkurort för bröstsjuka, tydligen tillkommen i rent förvärvssyfte men icke förthy till gagn för många av dess patienter, som här i den rena och för patienterna hälsobringande ~~xxxxxxxxxx~~ ~~oxonxxxxxxxx~~-mättade skogsluften återvunno hälsa och krafter. Exemplet Winther, ovan omnämnt, må vara nog att här hänvisa till, men många andra kända fall kunde nämnas. Så småningom hade emellertid läkarvetenskapen vunnit bättre insikt angående sjukdomens art och bekämpningsmedel, och nyare bekämpningsmetoder mot den hade framkommit ~~vid de särskilda~~ på de särskilt för tuberculospatienter inrättade sanatorierna, med påföljd att, då det utan den nödiga sakkunskapen vid sådana sanatorieanläggningar som Sävsjö-sanatoriet förefunnits, ditteds icke ~~Detta hade till följd~~, ~~att~~ patientantalet här katastrofalt minskades, och sanatoriet måste nedläggas omedelbart ~~xxxxx~~ före sekelskiftet -1898-, då det inte längre var ekonomiskt bärkraftigt. En ny liten period uppstod det dock i ny regi av en arrendator, som dock saknade nödiga resurser att kunna driva

ellèr ens inrätta det under sakkunnig ledning av därtill utbildad läkare, och det måste åter nedläggas. Men då kom räddningen genom den store människovännen professor Seved Ribbing i Lund, som var väl underrättad om inte bara behovet utan också platsens lämplighet ~~som platsen~~ för ett lungsotssanatorium. Han tog tillsammans med ett 50-tal läkare landet runt initivet till bildandet av Aktiebolaget Sävsjö Sanatorium. Det skogsområde, där det förra sanatoriet legat inköptes, och där uppfördes ett nytt, fullt modernt och sakkunnigt utrustat sanatorium av stora mått, som redan år 1905 stod färdigt och rustat att mottaga bortåt hundratalet patienter, Sveriges största och mest välrustade privata vårdanstalt för tuberculossjuka och med för sådan vård specialutbildad läkare, som kom att ägna sitt liv åt denna anstalt närapå ända till det han inträdde i pensionsåldern. Patienter saknades aldrig, och man måste en gång åtminstone utöka utrymmet då antalet patienter översteg det från början avsedda 90, för att bereda fulla hundratalet utrymme. Bolagets stiftare och upphovsmän hade i dess stadgar inrymt den föreskriften, att den på sanatoriets verksamhet uppkommande vinsten skulle användas till sanatoriets underhåll och dess patienters fromma, och på denna känner man så väl igen den ursprunglige initiativtagaren till företaget, den store donatorn och människovännen Seved Ribbing i Lund.

I och med att tuberculosen så pass besegrats om än förvisso ej helt utrotats, men dock så mycket nedgått att den inte längre kunde räknas som en av våra större folksjukdomar, var ju stiftarnas främsta mål vunnet. Patienternas antal minskades katastrofalt å våra sanatorier, och för de privata anstalterna kändes detta ju allra svårast. Även Sävsjö-sanatoriets tillvaro blev hotad, men då inköptes detta, som till ej obetydlig del hade kapitalstarka göteborgare att tacka för sin tillkomst vid bolagets bildande, av Göteborgs stad och drives fortfarande i samma regi som förut men i visst samarbete med Stockholms stad, som har rätt att där placera visst klientel i mån av behov och utrymme. Och utrymme saknas där numera inte. Patientantalet har ~~det senaste året~~, uppgives det på förfrågan, ~~ha~~ varierat mellan 38 och 50 det senaste året, 1957-58.

En affärsrörelse, som torde kunna sägas vara unik för Sävsjö har här också så gott som ända från samhällets tillkomst ~~här~~ i stor utsträckning bedrivits, nämligen partihandel med och stor export av kräftor, som kanske betydligt talrikare förekomma just i de högsmålandska sjöarna och vattem

dragen än annorstädes i vårt land, och ho vet huruvida de ens äro till finnandes i våra grannländer söderut åtminstone, ty till dessa har export av Sävsjö - kräftor varje höst i inte ringa mängd förekommit liksom till så gott som alla orter inom vårt eget land. Den senaste tiden har ju till följe den här i Smålandsvattnen tidvis härjande kräftpesten med därav föranledda förbud mot kräftfångst i ~~av~~ denna smittade vatten minskat tillgången på kräftor och därigenom exporten till en del minskats, men åter stegrats, i den mån vattnen åter blivit smittofria och tillgången åter blivit rikligare. Det är stor summor denna näring - fisket och handeln med dessa läckra skaldjur - under årens lopp tillfört Småland och centralorten Sävsjö, som i huvudsak handhaft den merkantila rörelsen med denna produkt och blivit välkänd som förmedlande mellanhand för denna. Huvudparten av denna exportrörelse har efter dess tillkomst här handhafts först av grosshandesfirmorna S.& O.Bolander, J. Ringius och numera Gunnar Claesson i här nämnd ordning. Mycket mera kunde här vara att berätta om industrier och affärsdrivande företag inom samhället men måste förbigås för att inte göra historiken allt för detaljerad och läsdryg.

Samhällets kraftiga utveckling under de senaste decennierna har naturligen också ställt stora krav på samhället självt i fråga om allmänt väl. Det måste nog sägas, att mycket förr försummats, som borde ha uträttats långt tidigare än som skett. Styrelsen under fyrkväldets tid syftade nog i huvudsak till att undvika utgifter eller att skjuta dessa på framtiden oavsett det rådande behovet. Det var först ett gott stycke in på det nya seklet och framfä allt sen det s.k. småfolket fick något att säga till om i allmänna angelägenheter, som en uppryckning på det allmännas område började komma till stånd. Till en början blev det förstås "strid på kniven" ~~xxxxxxxxxxxxxxxxx~~ även om det gällde nog så obetydliga anspråk, men så småningom gick det upp för litet var, att samhälleliga frågor för allmänt väl måste lösas, även om ekonomiska offer måste bringas, och under de senaste decennierna ha en mångfald sådana bringats i hamn. Början gjordes med de sanitära anläggningarna, vars första utbyggande började redan före 1914 och sedan alltjämt fortsatts i takt med bebyggelsen. Kom så under förra kriget lösande av elverksfrågan, vilken kostade samhället nära halva millionen redan i första utbyggnaden, vilken skuld numera är slu-

likvidierad. Brandväsendet är moderat ordnad, likaså allmän vatten

ledning utlagd i hela den bebyggda delen och utökas fortfarande i samband med den fortsatta bebyggelsen. Ett nytt tip-top Stadshotell jämväl inrymmande postlokaler m.m. färdigställdes redan 1939 för em kostnad av c:a 350000 kronor, liksom kort därefter ett numera som stadshus helt utnyttjat nytt polishus med samt lokaler för drätselkammaren samt andra i sammanhang med stadsstyrelsens behov där inrymda ~~lokaler~~ utrymmen för en kostnad av betydligt över 100000 kronor. Detta och mycket annat har således redan långt före stadsrättigheternas beviljande och t.o.m. långt innan ansökan därom ingivits eller ens varit påtänkt hade således uträttats, som borde kunna underlätta stadsbildningen, då frågan om denna blev aktuell för samhället.

Skolväsendets utveckling har gått raskt framåt efter att länge ha varit försummat. Så fanns vid sekelskiftet inom samhällets Wallsjödel endast en halvtidsläsande skola med två lärarekrafter, en på folk- och en på småskolestadiet, och inom Ljungadelen endast en småskola, under det att därvarande folkskolebarn måste traska vägen ut till Komstad. Även inom denna socken florerade halvtidsläsningen ännu någon tid. Skolreformerna inleddes av Wallsjödelen, som redan 1902 delvis övergav halvtidsläsningen och 1907, då nya skollokaler där kunde göra hela skolan heltidsläsande fastän då med stora klasser, som redan då skvallrande om ett snart behov av ytterligare lokaler ~~behov~~. Redan då ökade lärareantalet där till det dubbla och väntade på ytterligare fler, då barnantalet i folkskoleklasserna gick upp till 60 och däröver ibland i varje avdelning att samtidigt undervisas av samme lärare. Men att komma med krav på lokalutökning gick helt enkelt inte helst under pågående krigstider med sina regleringar på alla områden, och först under 1927 genom uppförande av den nu s.k. Östra skolan, som då stod färdig i sitt första utbyggnadsstadium, nåddes målet: en lärare får varje klass, alltså högsta skolformen, A- skola för såväl små- som folkskola. Småskolan hade ju förstås nått denna förmån redan år 1908. Även inom Ljunga-delen hade senare så småningom nödiga reformer genomförts på skolans område, så att man där sen en längre tid kunnat arbeta under B-formen, men några utsikter att där nå upp till den högsta skolformen förefunnos inte under överskådlig framtid på grund av det mindre barnantalet inom denna samhällsdel. Detta kunde ske först efter stadsblivandet, då Ljunga och Wallsjö blevo förenade till ett gemensamt skoldistrikt och detta förhållande

kom säkerligen i inte ringa grad att bidraga till Ljunga kommuns villighet att bilda hjonelag med Wallsjö, när frågan om stadsbildningen för dessa båda blev aktuell. Åtskilliga andra frågor av gemensamt intresse för de båda kommunerna bidrogo naturligtvis också till frågans lyckliga lösning.

Som jämförelse mellan förr och nu på skolans område kan i sammanhanget omnämnas, att de båda kommunerna Wallsjö och N.Ljunga vid sekelskiftet hade tillhopa anställda sju lärarekrafter, därav tre för folkskola och fyra för småskola, under det att antalet under år 1958 utgör för det nya Sävsjö stads skoldistriktet trettiofem, däri inräknade särskilda ämneslärare i slöjd, så väl manlig som kvinnlig, för skolköksundervisning m.m., för vilka ämnen särskilda lärarekrafter tidigare ej voro anställda.

För den fortsatta undervisningen efter slutad folkskola har det i Sävsjö varit relativt väl ställt ända från år 1910, då civilingeniören Vilhelm Sandström från annan ort hit förflyttade den Praktiska Skola, som han tillföljd oförutsedda omständigheter förmåtts att starta å annan ort här i länet, där en sådan redan tidigare fanns, vid vilken han dessförinnan varit lärare. Den nya skolan ville han naturligen ej ha kvar där som konkurrent till den därvarande äldre skolan, som han inte önskade konkurrera ut, utan sökte finna en lämpligare plats för sin skola och fann då lämpligt att, då erbjudande därom gavs honom, förlägga den till Sävsjö, där den under namnet "Sävsjö Praktiska Skola" kom att bedriva sin verksamhet till gagn för vårt samhälle, så länge hans krafter det medgåvo. Då han av hälsoskäl ej längre ansåg sig kunna stå som skolans ledare, överlämnade han den till Sävsjö samhälle, därest detta ville åtaga sig driftens upprätthållande, i motsatt fall komme skolan att nedläggas. Skolan hade under de 22 år den här varit verksam varit till så stort gagn för samhället, att dess fortsatta upprätthållande ansågs oundgängligt, och samhället åtog sig detta t.v. för att så småningom kunna helt kommunalisera den. Genom att de i samhället ingående båda kommunerna gemensamt åtogo sig skolans underhåll och inordnades den i det kommunala skolväsendet i form av högre Folkskola med realexamen som arbetsmål, lyckades det att inordna skolan i det statliga skolsystemet med de förmåner för kommunerna detta medförde Samhället hade emellertid år 1932 övertagit skolan och drivit den ett par år i egen regi, när den efter nödiga utredningar omlades till kommunal drift till

Högre folkskola tills vidare för att så småningom så snart förhållandena det medgåvo få den omlagd till Kommunal Mellanskola, vartill kravet var att samhället skaffade skolan nya egna lokaler, men deta tog ju sin rundliga tid, då krig och statliga regleringar på alla områden, ej minst i fråga om byggnadsfrågans lösning voro rådande. Egen examensrätt kunde ej heller erhållas så länge de egna lokalerna ej kommit till stånd. Denna förmån vanns dock år 1950, men då voro också de nya lokalerna under byggnad och så nära sin fullbordan, att skolan kunde ta dem i bruk vid höstterminens början. Och därmed var ett nytt och betydelsefullt mål för Sävsjö samhälle vunnet. Samtidigt hade samhället visat så gott förutseende i denna byggnadsfråga liksom Wallsjö kommun vid sitt senaste skolbygge i Sävsjö, Östra Folkskolan, att bygget ritats och uppförts med tanke på en blivande utökning genom tillbyggnad, vilket redan i år visat sig nödvändigt, då det redan nu, år 1958, befunnits nödvändigt besluta om tillbyggnad av fyra nya läroslar vid den skola, som år 1950 färdigställdes med fyra salar, som då beräknades tillräckliga för en längre tid framåt.

Alltså även detta ett vältaligt tecken på samhällets snabba utveckling under de allra senaste åren.

På iniativ av Sävsjö Industri- och Hantverksförening inrättades år 1932, samma år således som Praktiska Skolan här övertogs av samhället, "Sävsjö samhälles skolor för Yrkesundervisning" i form av aftonskola för att även de redan i arbete anställda skulle kunna som elever dra nytta av undervisningen, vilken därmed också kunde äga rum i Praktiska Skolans lokaler, som nu disponerades av samhället för nämnda skolas dagundervisning. Yrkesskolan, som från starten varit i kontinuerlig drift alla åren, bereddes efter den Nya Kommunala Mellanskolans överflyttande i dess nya lokaler, har fått följa denna dit och väntar nu bara på att bli ombildad till fullständid yrkesskola, så snart staten får sina planer för yrkesundervisningen klart utarbetade, så att skolan kan inrätta undervisningen efter dessa, som lärarskola ställas i samband med den planerade nya folkskoleundervisningen på ett helt annat och intimare sätt äv tidigare varit fallet. Då så skett, väntar man sig att också få tillfälle till ordnad verkstads-skola som ett kompletterande led i Yrkesskolans undervisning, vilket torde vara den mest viktiga utvecklingen av denna skolans undervisning men hittills ej gått att på lämpligt sätt och med till

gängliga resurser kunna sättas i gång. Yrkesskolan har hela tiden hittills upprätthållits ekonomiskt genom bidrag av initiativtagarna, staten och kommunen- Sävsjö Stad- och före dess tillkomst av de båda kommunerna Wallsjö och N. Ljunga-, som ställt lokaler till förfogande.

Vad de kyrkliga förhållandena i vårt samhälle beträffar ha ju dessa vad angstatskyrkan alltid varit olyckliga för de båda socknerna till följe samhällets belägenhet vid själva ~~xxxxx~~ sockengränsen och så att säga tvärs över denna. Wallsjödelen av samhället hade från början och ända fram till 1890, då den nya kyrkan kom till, en hel mil till sin kyrka, och Ljungaborna ha ännu denna dag tre kvarts mil till sin kyrka. Wallsjöborna i Sävsjö fingo visserligen efter nya kyrkans tillkomst vägen dit förkortad till endast halvannan kilometer men vad betydde det, då folket inom samhället under dessa 22 år vant sig att tillfredsställa sina andliga behov i den mån sådana funnos hos de frikyrkliga samfunden, som under tiden tagit samhället helt i sin besittning och där ret sig egna predikolokaler, i främsta rummet missionsförbundet och baptisterna, därefter pingstvännerna och frälsningsarmeen och slutligen svenska alliansmissionen så nog har möjlighet till religiös vederkvickelse för dem, som velat söka sig sådan i Sävsjö, kunnat göra det, vår svenska kyrka förutan, och ha så gjort.

En mångfald fackliga, politiska och ideella föreningar bedriva också sen gammalt sin verksamhet inom samhället.

För hälsovården är det väl sörjt dels genom landstingets försorg, som hit förlagt en sjukstuga ~~här~~, vilken, då den för några få år sen befanns för liten för ortens och samhällets behov, för få år sen och efter stadsblivande här uppfört en ny, betydligt utvidgad och fullt modernt utrustad sjukhusanläggning ~~här~~, därvid denna utrustats jämväl med dels en nybyggd avdelning fö kroniskt sjuka, till vilket ändamål jämväl den äldre sjukstugan utrustats och tagits i bruk liksom det invid densamma liggande epidemisjukhuset användes, och dels en större byggnad för ~~personal~~ bostäder åt den starkt utökade personalen, då det ej behöver användas för sitt ursprungligen avsedda ändamål. Vidare ha vi ju sanatoriet här med sina två läkare och en här bosatt helt privatpraktisarande läkare och ha dessutom sen något år tillbaka efter omreglering av provinsialläkaredistrikten i länet fått en provinsialläkare med Sävsjö som stationsort. Så nog kan Sävsjö ~~anses vara~~ ur hälsovårdssynpunkt sett anses vara synnerligen välrustat ej minst med hänsyn till att samhället

haft och fortfarande har ~~haft och fortfarande har~~ ett stadgat rykte om sig att vara ett (hälsosamt samhälle att bo i, och de av samhället självt vidtagna hygieniska åtgärderna under dess utvecklingstid måste ju bidraga till att bestyrka detta faktum.

Bankväsendet inom samhället är väl företrätt, dels genom Sävsjö Sparbank, grundad ~~xx~~ år 1874 på initiativ av häradets dåvarande domhavande, häradshövding Gyllenkrok å Uppåkra och ~~xxx~~. med en omslutning ~~av~~ vid senaste årsslut om ej mindre än 18.600.000 kronor. Detta är ovedersägligen en vacker siffra, , då man vet, att bankens omslutning för mindre än två årtionden sen inte ~~n~~ått högre omslutning än cirka 6.000.000. och vittnar om det förtroende banken åter vunnit efter de svårigheter den strax före sekelskiftet och en lång tid därefter hade att genomlida efter det den dåtida kamrerens oärliga manupilationer upptäckts. Förutom Sparbanken har Sävsjö ännu tre banker förutom postsparbanken att konkurrera med hämligen avdelningar kontor av Svenska Handelsbanken, Skånska banken och Jordbrukskassans bankrörelse, så nog har orten häromkring banker att tillgå för dem, som ha bahov att anlita sådana inrättningar.

= = = = = = = = = = = = =

Vad som ovan sagts om Sävsjö samhälle, dess uppkomst och utveckling till vad det idag är utgör endast en hastig överblick av utvecklingens gång. För att få en mera detaljerad ~~detaljerad~~ och fyllig redogörelse för händelseförloppet gå vi till de skrivna dokumenten, som finnas att tillgå i samhällets arkiv, och dess äro både många och långa, så att ur dessa har ej mer än de mera viktiga fakta kunnat refereras eller i detalj ens beröras. För de första åren av samhällets tillkomst har arkivet givetvis inga uppgifter eller upplysningar att lämna, då ännu ingen egentlig administration var organiserad. Sådan kommer av allt att döma till stånd år 1882, efter det länsstyrelsen i Jönköping utfärdar så vitt kunnat utrönas den första kungörelsen om tillämpningen av vissa föreskrifter och förordningar för Sävsjö stationssamhälle såsom Kungliga ordningsstadgan samt byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer, skolande dessa tillämpas för Sävsjö station med närmaste omgivning av hemmanen Eksjö Hovgård i Wallsjö och Sävsjö Kistegård i Ljunga socken" d.v.s. just för de områden, som senare komo att bilda Sävsjö Municipalsamhälle. Kungörelsen härom är daterad den 20 o 1882 av landshövding C. Ekström och landssekreteraren A.H. Bagge.

Emellertid ha vi funnit en redan den 19juni samma år utfärdad kungörelse från samma ställe om tillämpningen av hälsovårdsstadgan för riket av den 25 september 1874 och likaledes en kungörelse av den 7 februari 1885 om tillämpningen av särskild Byggnadsordning för Sävsjö stationssamhälle och genom resolution av den 6 december har länsstyrelsen fastställt samhällets första branordning med detaljerade föreskrifter angående brandkår, nattvakt m.m. därtill hörande.

Den föreskrivna samhällsstyrelsen, som förutom ordföranden, vilken av länsstyrelsen förordnades, skulle å särskild stämma med de röstberättigade medlemmarna i samhället utses och utgöras av två ledamöter och två suppleanter för dessa. Förste ordföranden i styrelsen var bergmästaren Ingemar Nyberg, och de valda styrelseledamöterna voro trävaruhandlaren August Andersson och järnhandlaren J.M.Hammargren med handlaren Otto Bolander och ~~xxxxxxxxx~~ löjtnanten J.J.S.Winther som suppleanter. Styrelsen kallades märkligt nog ~~xxxxx~~ municipalstyrelse redan från början innan samhället blev municipalsamhälle, vilket skedde först år 1887.

Till ledamöter i samhällets byggnadsnämnd valdes vid samma tillfälle herrar J.J.S.Winther och trävaruhandlanden Carl Niklasson med hrr A.J.F.Ekenstam och August Andersson som suppleanter.

Den 25 november 1882 var styrelsen samlad och upprättade inkomst- och utgiftsstat för år 1883 slutande å den lilla nätta summan av 621 kronor. Det var det nyorganiserade lilla samhällets första stat, och det kan ju ha sitt intresse att se, vartill dessa kr. 621 skulle användas. De beräknas sålunda: Lön åt nattvakt kr. 225:-, till gatulyktors underhåll kr. 70:-, till skrivbiträde oc skrivmateriel kr. 50:-, förslagsanslag för anskaffande av karta samt övertagande av förutvarande Sävsjö samhällets skuld å brandspruta och lyktor kr. 276:- Summa kronor 621:-. Förslaget ger ju vid handen grnom uppgiften om den tidigare tillvaron av brandspruta och gatulyktor. att man under de gångna 14 åren av dess tillvaro inte levat helt och hållet på guds försyn utan redan da sökt i någon mån ~~sökt~~ kollektivt ordna upp för sig gemensamt.

Den 27 december väljas samhällets första revisorer för granskning av sa samhällets räkenskaper för åren 1881 och 1882. Dessa blevo Fabrikören Lennander och stationsinspektorn Kull med postmästaren Hallqvist och sergeanten Carl Berggren som suppleanter. Förmodligen har vä

18.

den revisionen inte varit så värst betungande.

Ovanan vid sammanträdesformaliteter lär väl få tillskrivas blamaget att ha till den 4 juni 1883 kallat till sammanträde men ej i kallelsen angivit klockslaget, vilket gjorde att sammanträdet måste ajourneras och ny kungörelse om stämman utfärdas. Det var handlanden G.Forssander, som påpekade detta, och ny stämma utlystes till den 18 juni. Det var vid denna stämma den segslitna frågan om torgplatsen inom samhället började, då det bestämdes, att det s.k. Fagerbergska — senare Stora Torget kallade — skulle vara torgplats, men att lantmän med försäljning från små vagnar tills vidare med sina lantmannaprodukter skulle få hålla till å det s.k. Lilla torget, numera Lundbergs Plan kallad, så länge detta utan trängsel kunde ske. Frågan om platsen för s.k. oxbacke eller kreaturstorg inom samhället, antingen inom Wallsjö- eller Ljungadelen, vållade också våldsamma och långvariga strider mellan de båda samhällsdelarnas innevånare. Länge dröjde det innan särskilt den sistnämnda av dessa båda frågor slutgiltigt kunde lösas, och den s.k. Peterssons eller senare Mejenqvists fägata mellan Forssanders och den där bakom belägna nu rivna ladugården fick också ganska länge tjänstgöra som oxbacke vid de s.k. månadsmötena, då kreaturshandel i stor omfattning förekom.

I dessa strider om torgplatserna de båda kommundelarna emellan och främst mellan dess köpmän strider, som blevo både långvariga och upprivande, ha vi för visso att söka roten och upphovet till uppkomsten av de stridigheter de båda kommundelarna emellan, som så länge voro rådande och först genom stadsbildning en nådde helt sin avskrivning.

Den 14 augusti 1883 antogs upprättat förslag till brandordning för samhället samt valdes till ledamöter i sundhets- eller numera hälsovårdsnämnden hrr Carl Berggren. F.H.Brisman, bryggaren A.P.Johansson och Konstantin Petersson med O.A.Johansson, A.J.Nyqvist, C.A.Petersson och C.A.Forsberg som suppleanter.

Sedan vederbörande stadgor för samhället av länsstyrelsen fastställts och man således hade fått vägledning för sitt handlande och sina diskssioner å stämmorna, kom det ej heller att fattas ärenden att behandla, och snart var det inte bara torgfrågorna, som satte sinnena i brand vid desa. Man måste t.ex. ta upp frågan rörande utminutering och utskänkning av vin och

19.

maltdrycker inom samhället och började först bestämma tiderna för dessa även- som i fortsättningen frågan om försäljning av dylika varor ~~mkx~~ över huvud taget skulle medgivas, och dessa frågor blevo i fortsättningen alltid brännande och besvärliga att komma till rätta med samt vållade våldsamma agitationer å ömse håll, dels från restauratörers och försäljares sida och dels från nykterhetsfolkets. År 1883 är första gången vi i stämmoprotokollen träffa denna frågas behandling men långt ifrån den sista, ty den återkommer jämt och ständigt och är förvisso inte till fullo avskriven än, även om den i våra dagar kan behandlas på ett mera vettigt och klokt sätt än på 1880-talet. Men det heter ju, att "all vår början bliver svår", och detta ord gäller tydligen även om ett samhälles begynnande verksamhet.

Den 23 okt. 1884 fastställer stämman inkomst- och utgiftsstat för det nästkommande året, ~~som~~ vilken balancerar denna gång på 956 kronor samt kräver en utdebitering av 12 öre pr fyrk. Här kan också noteras, att ett begärt bidrag med kr. 76:92 till återställande av Torkebro i fullgott skick blev, även efter ett av kronolänsman Andersson gjort erbjudande att till hälften fylla den begärda summan, avslagen, och häri tycka vi ju förstås att stämman gjorde rätt, då det tydligen gällde bro över den allmänna vägen Vrigstad - Vetlanda inom samhället, ~~då~~ och underhållet av vägar och broar i dylikt fall, även om det gäller inom ett samhälle, åligger och ålåg tydligen även på den tiden häradets vägkassa och inte ett samhälle.

Den 1 september 1883 erhåller samhället av godsägaren N.P.Larsson å Eksjöhovgård dennes gåvobrev å det s.k. oxtorget i södra delen av samhället, varom striden om dess belägenhet inom Wallsjö eller Ljunga stått. Stämman den 23 okt. samma år antog med 2561 röster för kreaturstorgets förläggande inom Wallsjö-delen å av N.P.Larsson upplåten plats mot 1437 röster för den av C.A.Petersaon å Ljungadelen upplåtna platsen å den s.k. Peterssons gata. Beslutet blev naturligtvis överklagat liksom det ovan nämnda beslutet om fasttällande av tider och regler för utminutering och försäljning av vin och öl inom samhället. Ingen av dessa klagomål ledde till begärda resultat.

Sedan upprättad brandordning för samhället antagits och av länsstyrelsen fastställts, valde stämman den 29 jan. 1884 till brandchef löjtnant Winther ~~till brandchef~~ med fänrik A. Jakob Hammargren vice chef.

Byggnadsordningen för Sävsjö samhälle fastställdes av länsstyrelsen i Jönköping den 8 september 1882.

I februari 1885 behandlas å stämma länsstyrelsens begäran om i vad mån samhället vill bidraga till avlöning av en polisuppsyningsman inom samhället. Under förutsättning att bidraget ej sattes högre än till 100 kr. pr år tillstyrktes det av en del av stämmodeltagarna, under det att flertalet yrkade rent avslag. Enkel ansågo, att då Statens Järnvägar bidroge till avlöningen för järnvägsområdet, borde Wallsjö och Ljunga kommuner betala för samhället i övrigt och att detta ej borde bidraga till polismannens lön. Stämman avslog helt bidrag till polismans lön.

Frågan om brandbrunnen å stora torget blev under ett par års tid föremål för överklagande gång på gång, och ärendet rann slutligen ut i sanden, liksom vattnet i brunnen länge sen hade gjort.

Förste lantmätaren i länet A.M.Lindeblad förordnades av länsstyrelsen de 18 dec. 1884 att verkställa begärd lantmäteriförrättning i stationssamhället för att få en del därmed sammanhängande ärenden uppklarade.

Den 11 nov. 1885 hålles extra stämma för att hos K. Maj:t begära provinsialläkarens i Vrigstad förflyttning till Sävsjö, därvid man samtidigt ville ha apoteket hitflyttat. Det agiterades också bland socknarna i omgivningen för nämnda förflyttningar. Så gott som alla i Sävsjö samhälle bosatta och rösträttigade hade å verifierade anteckningslistor uttalat sitt instämmand i begäran om överflyttande av Västra härads provinsialläkares bostadsort och apotek till Sävsjö från dåvarande Vrigstad, då den senare platsen. som tidigare varit häradets förnämsta ort, efter Sävsjö stationssamhälles tillkomst förlorat sin betydelse. Stämman beslöt och senare åtaga sig anskaffande av lagenlig bostad åt blivande provinsialläkare i Sävsjö och kostnaderna därför Men resultatet av alla dessa ansträngningar blev förgäves den gången.

Den 24 mars 1886 delgavs samhället äntligen K. Maj:ts utslag ifråga om överklagade beslutet angående torgbrunnen, däri klagomålen helt ogillats.

Samhällets räkenskaper för år 1885 hade balanceratå kr. 1659:02 med ett underskott å kr. 279,80, som av kassörem förskotterats.

Nyårsafton 1886 avlämna kommitterade redovisning för anskaffandet av stadsplan för samhället genom förste lantmätaren i länet, samt kostnaderna för denna och deras användning.

Samtidigt anmäler Bergmästare Nyberg sin avgång från ordförandeskapet i stämmanfrån den 1/1 1887 och att detta från nämnda datum övergår till häradshövding S:t Ehrenpreus härstädes.

21.

Frågan om att få en läkare stationerad i Sävsjö var allt som oftast förståeligt nog på tapeten i Sävsjö. Vid oktoberstämman 1887 hade samhällsstyrelsen föreslagit stämmam att årligen under fem år framåt (tvåhundra 300 kr) som samhällets bidrag till avlöning av en extra läkare med station i Sävsjö. Detta anslag beslöt stämman på förslag av kronolänsman Alfred Andersson höja till 400 kr. Med vad resultat förmäla inte protokollen. Möjligen kan man ju gissa på att ärendet stod i visst samband med läkarefrågans lösande i samband med det här redan under 1870- talet ~~här~~ upprättade sommarsanatoriet, som tidtals under säsongerna hade lyckats få hit någon läkare och att det var någon sådan man hoppades kunna få att stanna här för att hela åren få ha till hands för samhällsinnevånarnas behov. Trots sanatoriets härvaro var nog samhället ännu för litet för att locka någon läkare att helt privat bosätta sig här. Det blev först då några år senare Landstinget här inrättade en sjukstuga, som förmånen av läkare inom samhället förunnades oss.

Samtidigt beslutades utstakning i enlighet med den fastställda stadsplanen av gator, kvarter och tomter i den utsträckning, styrelsen då fann behövligt.

Under år 1887 har samhället tydligtvis uppnått heder och värdighet att bli utnämnt till municipalsamhälle, ty denna beteckning brukas nu både beträffande dess styrelse och stämmor från och med detta år, fast vi ej lyckats finna något officiellt aktstycke, som bekräftar detta faktum.

En polisuppsyningsman har man tydligen, trots stämmans tidigare vägran att bidraga till dennes avlöning, fått här anställd, ty en sådan med namnet Sjöli (?) finna vi från år 1888 omnämnd här i akterna.

Den 24 okt. bestämmer municipalstämman torgplatspriserna för främmande köpmän, som tillhandahålla varor å samhällets torg enligt följande taxa: för bordsstånd en krona, för disk 75 öre samt för vagn, för kopparkärl, för ler- och glaskärl 50 öre. Dessa uttaxeras ju på bästa marknaden.

Då bastämdes också, att varje husägare skall låta förse sina hus med littea eller nummar enligt gamla och nya kartan, och skulle byggnadsnämnden övervaka att så skedde. Likaså ålägges polisuppsyningsmannen att jämte ~~xxxxx~~ annan av honom föreslagen och av hälsovårdsnämndens ordförande antagen person ha uppsikt över att inga för hälsan skadliga födoämnen tillhandahållas allmän

heten, och skulle härför utgå ersättning med 2 kronor till denne person,

Nu börjar det alltså bli ordning på torpet.

Ej heller finge tryckta eller skrivna plakat uppklistras på lyktstolparna samt att hästar ej vid torgdagarna finge bindas så, att de kunde skada folk eller egendom, ålades polisen att övervaka.

En kommitte tillsattes vid samma tillfälle att jämte ombud från andra socknar vidtaga åtgärder för en distriktsläkares tillsättande med bostad i Sävsjö. Stämman beslöt, att ersättning efter 400 kronor pr år skulle kvartalsvis till doktor J.Trollèn från den 1 sistlidne april och framdeles, till dess beslut i annat syfte bleve å allmän stämma fattat, utgå. Detta skedde år 1888.

Stämman den 19 januari 1889 visar sig generös och beslutar anslå 10 kr. till extra förplägning åt hjonen i Wallsjö sockens fattighus den 21 jan. med anledning av Hans Maj:ts konungens födelsedag (60 år).

Vid marsstämman samma år meddelas, att hälsovårdsnämnden till hälsovårdspolis för samhället antagit fjärdingsmannen Peter Petersson, därom denna skulle pr post underrättas.

En kommitte tillsättes då också för samhällets förskönande medelst trädplantering å allmänna platser. Häradshövding Ljunggren, Edvard Zander och banmästare P.G.Andersson fingo detta uppdrag.

Den 7 december 1889 meddelas, att Vrigstads kommun ~~vägrar Vrigstads kommun~~ vägrat ~~Vrigstads kommun~~ att anslå avlöningsmedel till en provinsialläkare bosatt i Sävsjö, vilket inte är att undra över, då Vrigstad av ålder är stationsort för denne tjänsteläkare och att man helt naturligt inte vill medverka till att mista denna fördel.

År 1892 hade som distriktsveterinär här blivit bosatt E.Verner Carlsson, och den 27 juni samma år förordnas denne att i stället för fjärdingsman Petersson ~~att~~ vara hälsopolis och besiktningsman över livsmedelshandeln inom samhället. Vid samma tillfälle åläggas också alla husägare inom samhället att anställa vice värd med befogenhet att mottaga och verkställa åläggande från samhället i husägares ställe, då denne är frånvarande, samt därom underrätta hälsovårdsnämnden. Samma år beslutar samhället för brandväsendets behov anskaffa ett uppfordringsverk med en kapacitet av 260 minutliter, spciellt avsett för Ljunga-området.

I mars år 1893 börjar man först röra i frågan om kloakavlopp i nuvaran-

de Kopparslagaregatan, där behovet ovedersägligen var mest trängande. Detta gav emellertid upphovet till frågan om uppgörande av en plan för allmänt avloppför hela samhället och kom därför att ta en längre tid i anspråk, innan den först ifrågavarande relativt obetydliga delen i Kopparslagaregatan kunde påbörjas.

1889 hade det försports, att Statens Järnvägar hade för avsikt att i Sävsjö placera en järnvägsläkare avsedd för bandelen Sävsjö - Lamhult - och i anledning därav tog municipal~~stämmen~~nämnden ånyo upp läkarefrågan för samhället, satte sig i förbindelse med den läkare , som var ifråasatt till denna befattning, varpå stämman beslutade anslå ett lönebelopp att till honom utgå med 500 kr. pr år under vilkor att han meddelade fri läkarevård åt samhällets fattigvårdstagare fr.o.m. den 1 jan. 1894.

Då tidigare försök att få såväl provinsialläkaren i Vrigstad som därvarande apotek förlagda till Sävsjö ej nått ~~till~~ avsett resultat men Sävsjö municipalsamhälle numera fått en järnvägsläkare här bosatt, beslöt en ny stämma samma år göra framställning hos medicinalstyrelsen om inrättande härstädes av ett medikamentförråd. Detta ~~bifölls och verkställdes~~ beslöts i mars 1894.

Samhällets folkmängd uppges då ha uppgått till c:a 1.400 personer.

Oktoberstämman detta samma år hade redan då börjat diskutera frågan om samhällets skiljande från ursprungskommunerna och om bildande av egen kommun genom ingivande av ansökan om köpingsrättigheter och tillsätter den 31/10 en kommitte bestående av Ordf.Häradshövding Ljunggren, Kronolänsman Alfred Andersson, Handlandena A.J.Nyqvist och O.A.Johansson samt Grosshandl. J.P. Carlsson till att utreda frågan i vad mån erhållandet av köpingsrättigheter kunde anses bli till gagn för samhället genom t.ex fattigvården och skolväsendets avkiljande från de gamla kommunerna och de kostnader, som i följd härav kunde uppstå, och skulle, sedan kommitteen i frågan avgivit eget yttrande, detsamma hänskjutas till överläggning och avgörande hos municipalstämman. Resultatet där ha blivit helt negativt, ty frågan har ej vidare anhörts.

Samhällets avloppsfråga och om upprensning av ån vållade överklagning och bråk samt bli t.v. avslagna och därmed uppskjutna.

Marsstämman 1895 hade att besluta bl. a. om huruvida samhället ville

vidtaga några åtgärder för inrättande av en sjukstuga för Wästra härad inom samhället, och sedan upplyst blivit att sistlidet års landsting tillsatt en kommitte, vilken hade att till nästa landsting ingiva förslag om ordnandet av sjukvården inom länet, beslöt stämman, som livligt uttalade sig för önskvärdheten och behovet av en sjukstuga om 10 sängar inom häradet, uppdraga åt stämmans ordförande och D:r K.Gustafsson att till nämnda kommitte ingå med ansökan om att kommitteen måtte under förutsättning att häradet i kostnaderna deltager med det belopp, som kommunerna kunde finna skäligt bestämma, hos landstinget göra framställning om inrättandet av en sjukstuga för Wästra härad inom Sävsjö Municipalhälle, och förklarade stämman sig villig i berörda kostnad deltaga med det belopp, som på samhället sig belöpte i förhållande till övriga kommuner inom häradet.

Den 31 mars 1896 beslutar municipalstämman, då anmält blivit, att ej alla häradets kommuner velat lämna bidrag till uppförande av en sjukstuga i Sävsjö med ledning av upprättat kostnadsförslag för den föreslagna byggnaden och utrustningen att, under förutsättning att landstinget till inrättandet av ifrågavarande sjukstuga med 10 sängar för Wästra Härad vid Sävsjö station beviljar ett anslag av 5.000 kronor, förbinder sig Sävsjö att med detta anslag och de av en del av häradets socknar beviljade bidrag, av de bidrag, som därutöver kunna möjligen kunna från kommuner eller enskilda personer erhållas, uppföra och med full utrustning förse en sjukstuga med 10 sängar För Wästra härad vid Sävsjö station samt att sedan denna sjukstuga vederbörligen godkänd överlämna densamma med därtill hörande jord under evärdlig äganderätt till landstinget såsom en länets sjukvårdsanstalt att av landstinget för framtiden underhållas

Oktoberstämman 1896 antog matvaruförordning för Sävsjö municipalsamhälle vilken påstås bl.a. innehålla beslut om besiktningstvång å särskild besiktningsbyrå av alla slag av köttvaror ävensom å slaktdjur innan slakt sker, men detta beslutet om besiktningstvång torde väl aldrig ha kommit till utförande ty oss veterligt har sådant ej förefunnits liksom ej heller någon besiktningsbyrå inom Sävsjö, förrän Direktör Rudolf Sörensen hit förlade sitt export slakteri, då han begärde införande av besiktningstvång ett gott stycke in på 1900-talet och beslut därom då fattades samt besiktningsbyrå

omedelbart därpå uppfördes, densamma som ännu år 1958 är i verksamhet här.

Samma dag 1896 valde stämman också kommitterade för samhället att verkställa den blivande sjukstugans uppförande åt Landstinget, anskaffande av tomt för denna m.m., som därmed kunde stå i samband. Till ledamöter i denna kommitte utsågos hrr A.H.Ljunggren, Grosshandl. J.P.Carlsson, Otto Bolander, D:r K. Gustafsson, och stationsinspektoren C.H.Gummesson.

Det länge debatterade och överklagade beslutet om ~~denna~~ sänkningen hade nu äntligen genomförts, sådant det nu blivit, och såväl ~~ingeniören~~ entreprenören som den förordnade kontrollerande ingeniören hade därå enligt egna påståenden lidit förluster, som de begärde att samhället skulle täcka, men de fingo båda avslag å sin begäran.

1897 beslöt stämman ånyo ingå till Medicinalstyrelsen om det ökade behovet av en apoteksinrättning i Sävsjö, särskilt nu sedan landstingets förläggning hit av en sjukstuga beslutats. Municipalstyrelsen och D:r Gustafsson fingo uppdraget att härom göra hemställan.

Den 15 april 1897 hade härvarande sanatoriebolag hembjudit åt Sävsjö samhälle att för kronor 16.412 inköpa all sanatoriets egendom. Samhällsstyrelsen hade tillstyrkt tillsättandet av en kommitte att utreda samhällets möjligheter i ifrågavarande syfte samt om denna funne förhållandena lämpliga underhandla med bolaget om nämnda inköp. Vad ~~kommitteen~~ Samhällsstyrelsen åtgjort eller sagt i ärendet utöver sitt tillstyrkande av förslaget, få vi i protokollen inget besked om men väl om att stämman avslog såväl sanatoriestyrelsens erbjudande som samhällsstyrelsens förslag i ärendet.

1897 blev ju det stora katastrofåret för Sävsjö genom den ödeläggande brand som den 8 maj det året lade förutom den stora Wintherska industrien ett tjugotal bostadshus i aska, har också i municipalstämmans protokoll avsatt vissa spår först och främst genom följande beslut: Redan den 31 maj beslöt stämman i anledning av den stora katastrofbranden den 8 i samma månad antaga tillägget till samhällets byggnadsordning, att tak av stickor och spån få ej vidare repareras och få ej heller stickor och spån användas som underlag för något taktäckningsämne, samt att alla nuvarande sticks-eller spåntak ävensom att alla sticktak, vilka nu äro att betrakta som underlag för tak av tegel skola inom tre år härefter vara borttagna , men att däremot sticktak, som är underlag för papp eller plåt, få behållas intill dess sistnämnda tak erfordra reparation.

26. K. Befhs i länet fastställde av dessa beslut begärda.

Den stora branden hade naturligtvis kommit att förorsaka samhällets myndigheter åtskilligt arbete och besvär samt ådragit samhället åtskilliga kostnader genom tomt- och gatureglerингar m.m., dock ej i så stor omfattning som förutsetts, då mycket kom att ställas på framtiden och senare så småningom fått utföras.

Den 9 sept. beslutar stämman att det året fira Konungens 25-års regerings jubileum i likhet med vad tidigare skett medelst bespisning av samhällets fattiga på samhällets bekostnad.

Förslaget till samhällets inkomst -och utgiftsstat för år 1899 balancerade å kr. 2.408 med en utdebitering å beräknade fyrktalet av 16 öre, det rör sig således uppåt, även om en mängd av utgifter ställas på framtiden.

Vid stämman den 26 oktober 1899 anmäldes, att länsstyrelsen den 29 sistlidne aug. låtit utfärda ordningsföreskrifter rörande ordningsstadgans, byggnadsstadgans och brandstadgans för rikets städer tillämpning inom Nässjö, Sävsjö, Hvetlanda och Forserums municipalsamhällen, vilka föreskrifter för stämman upplästes. Vid samma tillfälle valdes ledamöter i samhällets nämnder och styrelser enligt de utfärdade ordningsföreskrifterna.

Upplysningen stiger inom samhället. År 1900 beslutar samhället anskaffa prov å s.k. Luxlampor att uppsättas som gatubelysning i stället för de gamla fotogenlamporna och detta blev ju en strålande förbättring.

Då provinsialläkarebefattningen i Vrigstad vid 1901 års ingång blev ledig, gjordes av Sävsjö municipalstämma en framstöt om att Sävsjö numera vore att anse som häradets främsta ort och mera välbeläget som provinsialläkarens bostadsort än Vrigstad, varför begärdes provinsialläkarens bostadsorts förläggande till Sävsjö, men även nu blev resultatet negativt.

I mars 1901 ingår municipalstämman till Kungl. Järnvägsstyrelsen med en framställning om vidtagande av åtgärder, antingen genom anläggande av en gångbana över järnvägsspåren eller anläggande av en viadukt för beredande av bättre gångförbindelse från samhällets ~~östra del~~ västra del till järnvägsstationen. Framställningen ledde naturligtvis ej till resultat, och framställningen är tyvärr ej ens efter stadsblivandet löst utan har t.o.m. ytterligare tillspetsats, sedan all gångtrafik över banan blivit avlyst och avstängd, vilket visat sig nödvändigt på grund av den stegrade tågdriften och tåghastig-

heten.

Till fel forum hade barnmorskan fru Kristina Nilsson i Sävsjö vänt sig, då hon, som vore anställd av Wallsjö och N. Ljunga kommuner, av municipalstämman i Sävsjö begärt lönetillägg, och hänvisades därför i detta ärende till sina rätta uppdragsgivare.

Den 31/12 1895 hade Kungl. Maj:t bemyndigat Medicinstyrelsen att åt någon lämplig apotekarinnehavare för den tid läkare vore ~~avställd~~ vid sjukstugan i Sävsjö anställd, dock ej längre än till viss angiven tidpunkts utgång, genom försäljning genom en av Medicinalstyrelsen godkänd föreståndare tillhandahålla ett medikamentsförråd. Så hade skett genom apoteket i Vrigstad.

Den 22 april 1904 har länsstyrelsen ålagt samhället att så snart ske kan låta uppgöra en sammanhängande, hela samhället omfattande plan för vattnets avledande inom samhället och därefter skyndsamt anlägga en kloakledning för tomterna n:r 16, 17 och 18 Gröndal, d.v.s. Kopparslagaregatan. Länsstyrelsens förslag godkändes, och avtal träffades med f.d. kaptenen i Väg- och Vattenbyrån A. Qvistgård i Växjö om utförande av nödiga avvägningar och uppgörande av karta för blivande avloppssystem inom det då stadsplanelagda området, och då detta blev klart, kom äntligen samhällets första allmänna avloppsledning till utförande i Kopparslagaregatan.

Till stämman den 27/3 1905 hade kommitterade för Sävsjö sjukstugas uppförande avlämnat de nu slutförda räkenskaperna för detta arbetes utförande och blevo dessa i allo godkända och kommitteen avtackad för sitt arbete. Landstinget hade begärt att få det jordområde, å vilket sjukstugan med tillhörande övriga byggnader voro uppförda, två tomter benämnda Hälsan 1 och 2 lagfartsbeviljade i landstingets namn utan annan kostnad än den, som vore förenad med lagfarts erhållande av uteslutande äganderätt till länets sjukstugors tomter och åbyggnader anhållit om styrelsens medverkan därtill och hade därför hemställt, att styrelsen måtte hos municipalstämman göra framställning om att denna måtte besluta att till landstinget överlåta äganderätten till de två från 11/32 mantal Sävsjö Kistegård avsöndrade jordplanerna Hälsan n:r 1 och 2 jämte därå uppförda byggnader samt utse ombud att å samhällets vägnar upprätta vederbörligt bevittnad överlåtelsehandling, så att lagfart för landstinget måtte kunna erhållas.

Med anledning av därom från sjukhus-styrelsens Ordförande gjord framställning hade municipalstämman denna dag, den 5 juli 1905, blivit kallad för att avgiva yttrande samt antecknat blivit, att med inköp av nämnda två jordplaner den med Hälsan n:r 2 betecknade varit avsedd för uppförande av en epidemisjukstuga för Sävsjö samhälle och angränsande kommuner, som sig därom förenade, beslöt stämman att överlåta äganderätten till ovannämnda tomter med därå varande åbyggnader till landstinget utan annan kostnad än den, som vore förenad med lagfarts erhållande men med samhället och angränsande kommuner förbehållen rätt att å Hälsan 2 uppföra en epidemisjukstuga, varjämte stämman utsåg sin ordförande att å samhällets vägnar upprätta vederbörliga bevittnade överlåtelsehandlingar härom.

Den 31/10 samma år tillsättes en kommitte bestående av hrr J.P.Carlsson, F.H.Brisman, Carl Hammargren, J.J.S.Winther och Alfred Andersson att med en del elektriska firmor underhandla om samhällets elektrifiering och med resultatet av den förebragta utredningen inkomma till en blivande stämma.

Samma dag beslutar stämman godkänna det Qvistgardska förslaget till samhällets dränering i dess helhet med därtill hörande ritningar och kostnadsförslag och uppdrogs åt municipalnämnden utförandet av den mest angelägna delen i detta fö-t nämligen inKopparslagaregatan, vilket skulle vara färdigt till avsyning senast den 1 juni 1906.

Den 28 dec. föreligger avsägelse från Häradshövding Ljunggren från ordförandeskapet i stämman, och blir till hans efterträdare i denna befattning utsedd järnhandl. F.H.Brisman. Häradshövding Ljunggren hade beklätt ordförandeskapet i stämman under de senaste 20 åren och medverkat till lösningen av en hel del betydelsefulla frågor under denna tid, för vilket han nu avtackades.

Från härv. Sanatorium hade samhället genom direktör Byttner erhållit erbjudande om erhållande från sanatoriet av elkraft för såväl ytter- som innerbelysning med 220 volts spänning för 15 st. båglampor och 250 - 300 st. glödlampor mot ett pris av 25 öre pr kilowatt. Samhället skulle själv bekosta huvudledningar från kraftstationen, vilka med nödiga tillbehör beräknades kosta c:a 8000 kronor.. Stämman fastnade för det gjorda erbjudandet och tillsatte en elverksstyrelse att bringa beslutet i verkställighet. Av detta blev dock intet, då denna till en senare stämma samma dag anmält, att den

från sanatoriets styrelse fått anmälan genom skrivelse samma dag. att denna icke kunde förbinda sig till den erbjudna strömleveransen till samhället, då dess tillgångar ej medgåvo kraftstationens anläggande i härför nödig storlek. Samhällets elkraftsstyrelse skulle dock, beslöt stämman, kvarstå och arbeta på lösningen av elkraftsfrågans lösning. Denna löstes också så småningom genom att ett bolag bildades, som från annan ort inköpte ett elverk, som här uppfördes och försåg samhället med medelst ångkraft producerad elektrisk ström för samhällets behov.

Den 15 april 1907 begär F.H.Brisman att få avgå från ordförandeskapet i stämman samt ledamotskapet i municipalnämnden, viket bifölls, och fick han som ersättare i stämman som efterträdare veterinär E.V.Carlsson, och valdes till v. ordf. i dennes ställe där skräddaremästaren K.H.Dahl. Till ledamot av municipalnämnden valdes för tiden intill årets slut stationskarlen Albin G. Svensson.

Den 28 maj 1907 mottager samhället av Eksjöhovgårds Aktiebolag gåvobrev å all gatumark å lägenheten Byggets (ett tidigare varande torp inom samhällets nuvarande område) jämlikt det dittills som kreaturstorg upplåtna området, tomt n:r 2 å Byggets område på vilkor att gatorna å detta område genom samhällets försorg i mån av områdets bebyggelse utläggas. - Samma år vidtagas också åtgärder för utredning av äganderätten till och förvärv av denna åt samhället av all övrig torg- och gatumark samt allmänna platser och dessas inlösen i den mån så kan ske.

Den 17 juni 1908 beslutar stämman ombyggnad av brandstationen och arrestlokalen å från grosshandl.J.P.Carlsson inköpta tomten vid V.Järnvägsgatan, där dessa lokaler varit belägna. Tomt- och byggnadskostnaderna, beräknade till 6000 kronor, skull upplånas.

Den 5 aug. samma år godkänner samhället en överenskommelse med häradets vägstyrelse om ersättning till häradet för underhåll av de som allmänna vägar ~~ingående~~ inom samhällets gatunät ingående gator, vägstyrelsen åtagit sig underhålla, och i augusti samma år beviljar samhället ett anslag av 450 kronor pr år till avlöning till en polisman utöver den, som redan är här anställd, under vilkor att ett lika stort belopp erhålles som statsbidrag till samme polismans avlöning.

Den för 1909 fastställda inkomst- och utgiftsstaten balancerar å 11.012 kronor och kräver en utdebitering av 17 öre pr fyrk.

Den 30 dec. 1908 yrkar F.H.Brisman utlysande av extre stämma för besluts fattande ~~för beslutes fattande~~ om utläggande av huvudledningars ~~utläggande~~ för kloakledningars anläggning enligt det Qvistgardska förslaget. Denna stämma hölls redan den 4 febr. 1909 och biföll det enhälligt tillstyrkta förslaget, men skulle frågan om äganderätten till samhällets gatujord och om möjligheten av dennas inlösen först utredas, varför den för detta ändamål tillsatta kommitteen med kronofogde Lindeblad som sammankallande ånyo erhöll stämmans bemyndigande att senast den 1 maj därmed inkomma till stämman. Åt municipalnämnden uppdrogs samtidigt att till nämnda tid ha med de enskilda jordägarna, över vilkas mark ledningarna skola framdragas, träffat överenskommelse ävensom att genom underhandlingar med penninginrättningar snarast möjligt söka på fördelaktiga vilkor snskaffa det för anläggningen nödvändiga kapitalet.

Vid stämma den 3 juli 1909 föreslår municipalnämnden upptagande av ett långtidslån med amortering å 4.000 kr. för gäldande av samhällets dåvarande smärre skulder samt för ordnandet av nu föreliggande samhälleliga arbeten av skilda slag, bl.a. för revision av samhällets stadsplan enligt municipalnämndens och byggnadsnämndens förslag samt genom nya stämmobeslut av den 25/10 och den 29/11 samma år för gäldande av jordköp från Eksjöhovgårds Bolag för sammanlagt 30.000 kr., varigenom ovannämnda gemensamma lån skulle ökas till sammanlagt 70.000 kronor.

Den 28 febr. 1910 beviljar samhället A-B Sävsjö Elverk koncession å anläggning av elektriska luft- och jordledningar i samhället tillhöriga gator och jordar. Som vilkor för koncessionens beviljande beslöt stämman fordra att samhället medgives rätt att efter 10 års förlopp tillösa sig bolagets såväl lösa som fasta egendom, som är nödvändig för den elektriska driftens oavbrutna förtsättande, och skall lösensumman härför bestämmas av en värderingsnämnd bestående av en representant för samhället och en för bolaget samt en tredje person utsedd av de båda av samhället och bolaget valda representanterna gemensamt.

Åren 1909 - 1910 ha den Qvistgardska kloakledningsplanen för samhället samt A-B Sävsjö Elektricitetsverks kraft-och belysningsanläggningar inom samhället börjat utbyggas, och även gatubelysningen utbytes mot elektrisk belys-

31

ning, varigenom samhället börjar te sig riktigt modernt. Ett och annat nytt hus har väl också börjat resa sig, men nybebyggelsen går ännu sakta beroende väl huvudsakligen på att industrien ännu inte i någon större omfattning kommit i gång här. Från och med år 1911 börjar samhället emellertid genom annonsering ~~xxxxxxxx~~ agitera för industriella anläggningar genom utbjudande av billiga, välbelägna industritomter samt elkraft från samhällets elverk, och så småningom synes detta göra åsyftad verkan, då den ena efter den andra fabriksanläggningen kommer till stånd. Samma år väcker D:r Tideström, överläkaren vid det nyanlagda stora sanatoriet, som nu sen några år är i verksamhet i det gamlas ställe här, frågan om uppförande inom samhället av ett epidemisjukhus. Detta ärende vinner den 17 juni sin definitiva lösning. Samhället har ju vid sjukstugans överlåtande till Landstinget reserverat sig för plats åt en sådan byggnad å tomten Hälsan n:r 2 å sjukstugeområdet, och denna tages nu för ändamålet av Sävsjö samhälle samt Wallsjö och N. Ljunga kommuner, i bruk, som där uppförandet föreslagna sjukhuset, i bruk.

Den 22/2 1912 beslutar stämman vidtaga åtgärder för att den del av Norra Ljunga kommun, som ingår i Sävsjö municipalsamhälle måtte avskiljas från N. Ljunga och med Wallsjö kommun införlivas för att med denna bilda eget pastorat. Åt grosshandl. J. Ringius, kronofogde Uno Lindeblad och D:r Hj. Tideström lämnas uppdraget att föra denna fråga till sin lösning. Frågan fick väl inte denna gång och ej heller på då föreslaget sätt sin lösning, vilket väl kunnat förutses, men framstöten denna gång var kanske inte alldeles utan sin verkan för dess senare behandling. År 1940, om vi minnas rätt, löstes den som först men den gången genom att hela Ljunga socken sammanslogs med Wallsjö till ett pastorat och blev därmed säkert ett ej oviktigt medel till Sävsjös stadsbildning år 1946 och undanröjde de hinder för denna omorganisation, som annars säkert hade ~~velat~~ kommit att ställas i vägen för stadsbildningen.

Stämman hade något år tidigare uppdragit åt stadsingeniören Nils Christiansson i Nässjö att verkställa en revidering av Stadsplanen för Sävsjö och framlade sitt förslag till denna i slutet av 1912 för stämman, vilken godkände detsamma, vilket emellertid de beslutande myndigheterna i Stockholm inte ansågo sig kunna göra, då ärendet nådde dit.

Den 19/8 1914 träffar samhället överenskommelse med AB.

32.

Sävsjö Elverk om belysning av samhällets gator medelst elektriskt ljus från bolaget enligt dettas erbjudande för en årligt beräknad kostnad av 2.1oo kronor fr.o.m.den 1 sept. 1915. Samma dag godkänner stämman också ett från länsstyrelsen ankommet förslag till ordningsstadgande för bland andra samhällen inom länet jämväl Sävsjö beträffande anmälningsskyldighet till platsens polismyndighet för resande, som där övernatta.

Då Sävsjö samhälle under senare åren förvärvat betydande ägovidder skogsmark av vanvårdad beskaffenhet, hade i början av år 1916 grosshandl. J.Ringius påkallat vidtagande av åtgärder för dessa områdens försättande i kultur snarast genom anlitande av skogsvårdsstyrelsens medverkan för att få till stånd nödig markröjning och plantering där så behövdes av nämnda marker till fromma för återväxten.

Samma år, 1916, besutar man inom samhället införa fullmäktigeinstitutionen och att fullmäktiges antal skulle vara 20.

Den 5/7 1916 framlägga municipal- och byggnadsnämnderna för stämman ett av ingeniör Christansson i Hässjö upprättat förslag till utökat kloaknät över de delar av samhället, som ej beröras av det Qvistgardska förslaget och beräknat dra en totalkostnad av högst 2o.ooo kronor, och uppdrogs åt municipalnämnden att omedelbart låta utlägga detta till de fastigheter, som äro i mest trängande behov av avlopp och till möjligast billiga pris i enlighet med municipalnämndens i dess protokoll av den 28/6 avgivna förslag.

I sept.samma år inkommer Distriktsförvaltningen vid Statens Järnvägar med ett erbjudande till samhället om byggavde av en gångbro över härvarande bangård påvilkor, att samhället bidrager med 9.2oo kr. Byggnads- och municipalnämndens i ärendet gjorda uttalanden föranledde en ingående diskussion, som resulterade i avvisande av kraven på samhällets bidrag till anläggningen, då samhället redan vore hårt skattelagt och senast i år måst ikläda sig dryga utgifter för oavvisliga krav och därför ej kunde ikläda sig ifrågavarande kostnad.

~~Samhällets polisväsen ordnas fr. o. m. 1917 så, att statsanslag begäres till avlönande av tre polismän, därav en skall tjänstgöra som nattvakt enligt brandordningen för samhället.~~

Den 7 november 1916 beslutas stämman att med upphävande av beslutet i ärendet den 19 sept. att endast söka

anslag till avlöning av en polis samt att själv helt avlöna och anställa vår brandvakt (med 1000 kronors lön) utan att söka polisförordnande för denne -- att enligt länsstyrelsens förslag söka statsbidrag med 1.500 kronor för anlönande av tre polismän för 1917 , av vilka en skulle tjänstgöra som nattvakt enligt föreliggande förslag till ordnande av polisväsendet inom samhället, och den 28 dec. utser stämman som samhällets ombud att deltaga i ett blivande sammanträde med intressenter för en järnväg Sävsjö - Värnamo hrr Carl Hammargren, John Ringius och ingeniör Vilh. Sandström.

Med denna stämma var stämmornas epok avslutad inom samhället, då man ju beslutat att från och med år 1917 överlåta bestämmanderätten i samhällets angelägenheter åt tjugo särskilt valda fullmäktige i stället, en av de redan redan då och än mera av senare erfarenheter bekräftad synnerligen väl motiverad och klok åtgärd till betryggande av väl övervägda beslut av den beslutande församlingen. De gamla stämmorna i all ära, ty mycket ha vi att tacka dessa för, då dess beslut blivit fattade av erfarna och i allmänna värv väl insatta personer, men exempel ha inte saknats, då stämmorna blivit rena parodier genom av agitatorer hoptrummade rent tillfälliga stämmodeltagare, vilka kunde genom trumfa beslut av allt annat än välbetänkt och för samhället gagnelig art.

= O= O= O= O= O= O= O= O=

Gå vi nu att ta reda på, vad de nya fullmäktigeledamöterna haft att syssla med, är först att notera, att de första gången sammankallats den 9 januari 1917 och att dess första uppgift var att bland sig utse sin ordförande, vartill rektorn för Sävsjö Praktiska Skola, ingeniören Vilh. Sandström, valdes med 11 röster mot 7, som tillföllo den till dagens sammanträde sammankallande handlanden Carl Hammargren, och till vice ordf. i fullmäktige utsågs utan votering skohandl. A.G.Svensson, socialdemokaternas kandidat. Illa berörd av ordförandevalets utgång kände sig uppenbarligen herr Hammargren, som tydligen känt sig petad av fullmäktigemajoriteten. Han lämnade under märkbar förargelse ordförandeplatsen, och den nyvalde trädde till. Man skulle nu avgöra frågan om sammanträdeslokal för fullmäktige, och ordet begärdes först av en tidigare ordf. i municipalstämman, järnhandl. F.H.Brismansson som trädde fram för att yttra sig men vad han ämnat säga fick fullmäktige aldrig veta, enär han ej hann med att börja sitt anförande med mer än de tre orden: "Jag hade tänkt", förrän han snur-

rade runt och föll baklänges ~~och xxxx xxxxxxxxx~~ på golvet. Sammanträdet avbröt naturligtvis omedelbart, man tog så gott förhållandena medgåvo ~~sig~~ hand om den av slaganfallet drabbade, som i anskaffad skjuts fördes till hemmet bara några minuters väg från sammanträdeslokalen, men då hade redan livet flytt.

Det under så dramatiska förhållanden avbrutna sammanträdet fortsattes den 23 i samma månad och inleddes av ordföranden med en erinran om hr Brismans hastiga bortgång under förra sammanträdet samt formade fortsättningen till en värdig och vacker påminnelse om den avlidnes visade intresserade insatser i vårt samhälles liksom i övriga kommunala och allmänna angelägenheter till båtnad för samhället samt framfördes sitt och Fullmäktiges varma tack för vad Brisman i livstiden uträttat samt den stora sorg och saknad Fullmäktige känner över att han ej längre fick verka bland dem samt nedkallade Guds frid över hans minne och ~~samt~~ slutade med orden:"Ärat och aktat vare hans minne"!.

Till lokal för fullmäktiges sammanträden beslöts t.v, behålla den nuvarande, vilken visserligen ej ansågs lämplig men för närvarande den enda tillgängliga Bleve frågan om Vallsjö och N. Ljunga socknars sammanslagning löst, hoppades man kunna ordna en för de kommunala angelägenheternas handläggning gemensam lokal. Något mer förekom ej vid detta sammanträde.

Vid sammanträdet den 31/3 1917 delgav ordf. ersultatet av länsstyrelsens sammanräkning för utseendet av handlanden G.Linden som ledamot av municipalfullmäktig efter avlidne ledamoten Brisman.

Samhällets revisorer hade påyrkat utdikning av samhällets försumpade skogsmarker snarast möjligt, vilket ock vann fullmäktiges bifall.

6.000 kr. ställdes till livsmedelsnämndens förfogande för anskaffning och lagring av livsmedel

Fullmäktige beslöto denna dag också på därom framställd begäran på grund av de stegrade byggnadskostnaderna på så sätt lämna bidrag ~~lämna bidrag~~ till bostadsbyggnader. att samhället till bostadsbyggare lämnar fria byggnadstomter och ställer därför till förfogande hela andra kvarteret söder om landsvägen mellan Sandgärdsgatan och Kyrkogatan, d.v.s. 6 tomter å mellan 2.000 och 2.500 kvm. vardera.

Kommitteen för järnvägaförslaget Sävsjö - Värnamo erhöll ett begärt anslag av 500 kr. till bidrag för undersökning och omräkning m.m. av tidigare upprättat förslag enl. länsstyrkan av municipalnämnden.

35

Den 10 juli 1917 godkänner och antar fullmäktige ingeniör Christianssons i Mässjö upprättade nya förslag till ny och utvidgad stadsplan för Sävsjö samt uppdrar år Byggnadsnämnden jämte grosshandl. J.P Carlsson att upprätta ekonomisk utredning till detta förslag samt att hos K. Maj:t begära byggnadsförbud å vissa områden inom detta.

Samtidigt beslöts låta upprensa och fördjupa ån genom samhället enligt verkställd avvägning och profilritningar samt att upplåna 3.000 kronor för arbetets utförande.

En mängd bestämmelser hade naturligtvis tillkommit på grund av det pågående första världskriget, vilka medförde vissa förändrade föreskrifter. Bl.a. ville Länsstyrelsen ha förstärkning av polisstyrkan i Sävsjö, vilket municipalstämman ej ville gå med på. Den bestod då av tre man, en polisuppsyningsman och två extra poliser, vilken personal man beslöt behålla oförändrad under 1918, samt att man till dessas avlöning skulle bidraga med 2.100 kr. alltså med 700 kr. till varje under nämnda år. Vidare hade Länsstyrelsen föreslagit upphävandet t.v. av förbudet mot svinhållning under närmaste tiden på grund av livsmedelsbristen, vilket Fullmäktige enl. Hälsovårdsnämndens tillstyrkan biföll under en tid av två år.

A-B. Sävsjö Elverk hade på grund av kolbrist begärt att få minska kraftleveransen för gatubelysningen med 50 % av den kontrakterade, vilket medgav

Samhällets livsmedelsnämnd bemyndigades att för erhållande av behövligt rörelsekapital under ett år få upptaga ett kreditivlån intill 12.000 kr mot att municipalnämnden å samhällets vägnar därå tecknade borgen, och skulle kreditivräntan därå betalas av samhället.

Den 3/12 1917 besluta fullmäktige enligt municipalfullmäktiges förslag att Sävsjö samhälle inköper 366 st. aktier i A-B Sävsjö Elverk till ett pris av 148 kr. pr styck och 55 st. aktier i samma bolag till ett pris av 100 kr. pr st., alla aktierna med 1917 års vinstkuponger, allt för 60.000 kronor samt att för ändamålet upplåna 54.500 kr. i bank. Samtidigt bemyndigas municipalnämnden att å samhällets vägnar med Stenkvill - Kliute KraftA-B kontraktera å samhällets vägnar om erhållande av elkraft därifrån samt att för nämnda upprättelse tillkalla såväl tekniskt som juridiskt biträde. Fullmäktige uppdrar samtidigt åt municipalnämnden att upptaga ett banklån å 25.000 kronor för

att täcka halva stipulerade inträdesavgiften till nämnda Kraft A-B, och den 29 /12 samma år beslutar fullmäktige dels att anmoda Elektriska Prövningsanstalten i Göteborg att uppgöra förslag till ombyggnad av A-B. Sävsjö Elverks ledningsnät, byggande av transformatorshus m.m. som berör den beslutade anslutningen till Stenkvill-Klinte/A-Bs kraftlinje samt dels kalla A-B. Sävsjö Elverks aktieägare till extra bolagsstämma för behandling av frågan om ombyggnad av bolagets ledningsnät samt om sänkning av priset ~~av priset~~ för motordrift.

Fullmäktige behandlade den 21/1 1918 en del praktiska ärenden i anledn. av strömdriften från Klinteverket och om utbyggnaden av elnätet samt frågan om annan sammanträdessal för fullmäktige och beslöto utbyta den nuvarande lokalen mot Praktiska Skolans samlingssal, som erbjöds uppvärmd för en kostnad av 100 kr. pr år.

Sammanträdet den 20/2 inleddes av ordföranden med ett högstämt minnestal över ledamoten f.folkskollärraren Johan Lindberg, som den 6 i samma månad avlidit nära 68 år gammal. Talet hade följande lydelse och beslöts på fullmäktiges begäran skola intagas i dagens protokoll:

"Mina Herrar! En av våra ledamöter, han med den ljusa, frimodiga andan, den alltid fridsamme, lugne och vänsälle kamraten Johan Lindberg finnes ej mer ibland oss. Gud har kallat honom hädan, Han har kallat honom hem till sig.

Johan Lindberg var ej någon stridens man, han var den, som önskade frid och sämja, och han förmådde mer än någon annan ena och sammanjämka olika åsikter till allra bästa resultat. Om han var en fridens och ej stridens man, så var hans arbete för Sävsjö samhälles bästa icke dess mindre. Vi minnas och veta allt för väl, vad han uträttat bland oss och för oss för att nu påminna därom, i all synnerhet som han till nyss före sin bortgång med full vigör och lika samvetsgrant som alltid skötte alla de många allmänna uppdrag, som anförtrotts honom. Inom Municipalfullmäktige blir saknaden efter Johan Lindberg stor. Vi komma helt säkert att ofta erinra oss hans sakrika inlägg i alla de större frågor, som redan förekommit och avgjorts, och huru vi med eftertanke lyssnat till honom och ofta letts av hans anföranden till enighet i beslut. Vi komma icke endast att sakna hans arbetsförmåga och erfarenhet utan lika mycket hans gedigna personlighet.

Mina Herrar! Jag ber, att vi alla förena oss i ett minnets stora tack för allt vad vi personligen och Sävsjö samhälle i sin helhet fått åtnjuta av Johan Lindbergs plikttrogna, gedigna och gagnerika verksamhet. Hans minne skall länge, ja alltid leva bland oss. Guds frid vile över honom!"

Fullmäktige fattade därefter en rad beslut angående den pågående om- och nybyggnaden av elnätet inom samhället och dess närmaste omgivning, bl. a. i Torset och Hjärtlanda byar samt att priset å strömmen där ej skulle bli högre än inom Sävsjö samhälle, sen anslutning erhållits till Stenkvill Klinte, då strömmen mätes vid samhällets transformator.

Fullmäktige beslöto den 18 mars samma år, att samhället skall övertaga A-B Sävsjö Elverks tvenne lån i Sävsjö Sparbank å tillhopa 35.750 kr. samt bemyndigade municipalnämnden i övrigt att i bank upplåna 36.000 kr. för elverkets behov och 20.000 kr för transformatorsbyggnader.

Den 29 april begära fullmäktige hos Generalpoststyrelsen att två postutbäringsturer inom samhället ordnas, vilket anses välmotiverat, ~~välmotiverat~~, då all post som anländer senare än halv nio fm. får kvarligga å postkontoret till nästa förmiddag, vilkt allt för ofta medför atora obehag för korrespondenterna. Någon förbättring i postutbäringen har ännu 1958 icke avhörts i annan mån än att fler brevbärare anställts till följe samhällets de senare åren mycket betydande tillväxt i storlek och folkmängd. Samhället har ännu behovet av två postutbäringsturer dagligen ouppfyllt, tyvärr.

Samma dag föredrogs på begäran av stationsinspektoren härstädes en skrivelse från Kgl. Järnvägsstyrelsen angående namnförändringar å järnvägsstationer, som ha namnlikhet med andra stationer. och skulle möjligen Sävsjö vara bland dessa. Fullmäktige beslöto enhälligt beträffande Sävsjö, att de på inga vilkor eller omständigheter komma att medgiva någon namnförändring. Frågan har dess bättre ej hittills återkommit och torde väl ej så göras, hälst som samhället nu mera har blivit stad med samma namn.

I september 1919 beviljar Sävsjö samhälle ett bidrag av 4.000 kr. till ett av Bringetofta socken föreslaget vägbygga mellan nämnda socken över Femtinge by till Sävsjö(den s.k. Gubbabovägen), som förkortar samfärdseln mellan dessa platser med ungefär hälften

Den 25 okt. 1918 får kvinnomedelsnämden i Sävsjö sam-

hällets tillåtelse att uppta ett kreditivlån intill 20.000 kr. för livsmedelsförsörjningen intill regleringsperiodens slut den 1o/9 1919, och förband sig samhället att gälda ränta samt kreditivavgift för lånet.

Municipalnämnden befullmäktigades samtidigt att å samhällets vägnar som dess sakägare handhava förekommande avstyckningar av samhällets jordar och tomter.

Fullmäktige beslutade enhälligt att för ett år bevilja styrelsen för Västra häradskretsen av Svenska Röda Korset 500 kr.till en sockensköterska eller diakonissa för Sävsjö samhälle samt socknarna Wallsjö och N. Ljunga. Detta beslut torde utgöra inledningen till den senare institutionen med en fast anställd församlings- eller samhällssyster inom samhället.

Samtidigt besluta fullmäktige ingå till kommunal- och kyrkostämmorna inom Wallsjö och N.Ljunga med begäran att resp. stämmor uppta till skyndsam behandling ärendet om avlägsnandet av de hinder, som föreligga för nämnda kommuners sammanslagning i kyrkligt och kommunalt hänseende. Sävsjö samhälles belägenhet inom två skilda administrativa enheter, Wallsjö och N. Ljunga kommuner, vilka i ain ordning tillhörde två olika pastorat, N. Sandsjö resp. Bringetofta, har framför allt efter samhällets tillväxt och utbredning, vilken av naturliga skäl kommit att i främsta rummet ske åt Wallsjö-sidan, blev det i många avseenden orsaken till åtskilliga stridigheter och olägenheter ej minst för Ljunga-delen av samhället, som var den mindre delen. Svåraste stötestenen torde frågan om skolväsendets förnuftiga ordnande ha blivit, då Wallsjö-delen så småningom nådde upp till högsta skolformen och Ljunga-delen saknade förutsättningar att kunns följa med i galoppen för att nu endast nämna ett enda exempel. Det var detta, som blev den tändande gnistan till förslaget att slå ihop de båda kommunerna till en administrativ enhet - en såväl borgerlig som kyrklig kommun. Enighet därom lyckades man uppnå, fast den sen genom vissa intriger kom att å högsta ort göra de fattade besluten om intet. En dylik sammanslagning skulle naturligtvis dra med sig vissa konsekvenser, bl.a anskaffande av kyrkoherdeboställe i Sävsjö. Den frågan löstes emellertid lätt nog genom att de båda församlingarna enades om att inköpa den ganska nybyggda. rymliga och välbelägna s.k. Bolanderska villan efter ägarens död. Så sprack emellertid,

som ovan nämnts, hela sammanslagningen. Vad skulle man nu ha den tilltänkta kyrkoherdebostaden till, när man ej längre hade utsikt att få kyrkoherde? Lösning på den frågan kom emellertid snart, då det skulle bli läkareskifte vid sjukstugan och det visade sig svårt att få efterträdare till den avflyttande läkaren, d:r Abrahamsson. Styrelsen för Sävsjö sjukstuga begärde samhällets medverkan vid sjukhusläkarebefattningens tillsättande med påvisande av svårigheten att få platsen besatt med kompetent läkare, emedan innehavaren ej fick räkna tjänsteår och därmed saknade möjlighet att erhålla pension.

I anledning av denna begäran beslöto fullmäktige, att Sävsjö municipalsamhälle skulle genom sin municipalnämnd ingå till Kungl. Maj:t med vördsam anhållan om att från 1 jan. 1919 få anställa en samhällsläkare och att innehavaren får rätt att å denna tjänst räkna tjänsteår, samt att Sävsjö samhälle som ~~som~~ särskild förmåner för tjänsteläkaren skall garantera honom fri bostad om sex rum och kök. Samtidigt härmed beslöto fullmäktige att, då det för de flesta medlemmarna i såväl Sävsjö samhälle som inom Wallsjö och N. Ljunga socknar torde vara bekant hur svårt det är att erhålla läkare för sjukstugan i Sävsjö och i samband därmed praktiserande läkare för Sävsjö samhälle och socknarna intill, har municipalfullmäktige fattat beslut om att ordna frågan så, att en samhällsläkare anställes och att hos vederbörande myndigheter begära att läkaren får beräkna tjänsteår. Som bidrag har beslutats lämna läkaren fri bostad.

Då det f.n. är synnerligen svårt - om ej rent av omöjligt - att uppbringa lämplig läkarebostad i Sävsjö och, då det genom Wallsjö och N. Ljunga kyrkostämmors beslut om fastställelse på köpet av Bolanderska villan finnes utsikt att ordna bostadsfrågan för samhällsläkaren tills nämnda villa tages i bruk för det avsedda ändamålet, beslöto fullmäktige att ingå till kyrkostämmorna i Wallsjö och N. Ljunga med begäran om att resp. stämmor ville besluta att efter uppgjort köp av Bolanderska villan i Sävsjö samhälle och om möjligt från den 1 januari hyresfritt upplåta nämnda villa till bostad för samhällsläkaren intill dess att villan kommer att tages i bruk för sitt avsedda ändamål.

Stämmorna godkände denna begäran, doktor Tehler sökte och erhöll befattningen som såväl samhälls- som sjukstugeläkare, och samhället såväl som kommunerna i närheten av Sävsjö hade sannerligen ingen anledning ångra detta arrangemang.

Den 31/3 1919 beslutade fullmäktige enligt erbjudande av ägarna Petré och Ekvalls arvingar genom häradshövding G. Holm i Jönköping för ett pris av 10.000 kr. inköpa nämnda arvingar tillhöriga samtliga gatujordar enl. den s. k. Stålfrenska kartan, utgörande 34.617 kvm. och uppdrogs åt byggnadsnämnden förstärkt med grosshandl. J.P.Carlsson att med nuvarande ägarna avsluta köpet och vid avslutet av anlita juridiskt bildad person. Köpesumman bemyndigades municipalnämnden upplåna.

Den 29/4 1919 bemyndigas nämnden uppta ett tillfälligt lån å 25.000 kr. för likvidering av sista delen av inträdesavgiften till Stenkvill - Klintes Kraft A-B. Som arvode till nämndens ordf., ingeniör V. Sandström, för hans arbete som sakkunnig och arbetsledare för den elektriska anläggningen under år 1918 beviljade fullmäktige begärda och av mun.nämnden tillstyrkta 3.618 kronor.

Den 13/5 1919 beslutade fullmäktige på grund av rådande bostadsbrist inom samhället försälja 12 av samhällets byggnadstomter å Byggesområdet varierande i pris från 20 till 5 öre pr kvm för att stimulera till nybyggande av egna hem inom viss tid. Vid samma sammanträde väcktes förslag om prisreduktion mot nybyggnadsskyldighet inom ett år efter köp av tomter jämväl inom mera värdefulla områden av samhällets jordar, och remitterades motionen härom till Municipal- och byggnadsnämnderna för utredning och yttrande.

Den 27/5 1919 beslöto fullmäktige att jämväl på annant sätt bl. a. genom borgen intill 75% av taxeringsvärdet stödja egnahemsbyggare, som inköpt tomter av samhället.

Den 2/7 1919 delgavs fullmäktige Kgl. Maj:ts beslut att icke fastställa det insända förslaget till ny stadsplan för samhället, varför byggnadsnämnden bemyndigades att med annan stadsplaneingeniör träffa avtal om upprättande av nytt stadsplaneförslag enligt de direktiv Kgl. Byggnadsstyrelsen angivit. Ny stadsplanekommitte på fem personer tillsattes att omedelbart träda i funktion och tjänstgöra i ärendet, intill dess stadsplaneförslag för samhället blivit av Kgl. Maj:t fastställt.

Redan den 26/8 samma år delgåvos fullmäktige att avtal ~~träffats~~ med stadsplanedirektör Tillianberg i Göteborg träffats om stadsplanerevisionens utförande mot ett arvode av 6.000 kr.

41.

Redan den 14/9 1919 förelades fullmäktige ett av herr Lillienberg upprätt tat preliminärt förslag till stadsplan, vilket av honom demonstrerades och med fullmäktige diskuterades och i stort sett gillades, efter det L. lovat ta största möjliga hänsyn till de vid sammanträdet gjorda erinringarna och framförda önskemålen.

Den 21/10 1919 beslöto fullmäktige ordna ett kamrerarekontor för samhället och anställa en heltidsavlönad kvalificerad samhällskamrer från den 1/1 1920 samt antoga instruktion för denne. Utgifterna härför beräknades till 4,600 kr. pr år.

Årsanslaget till församlingssköterskan(genom Röda Korskretsen)höjdes till 600 kr. och likaledes höjdes samhällets årsanslag till Sävsjö Föreläsnin förening till 200 kr, avlöningen till samhällets sotaremästare höjdes till 800 kr. samt pensionen + viss ersättning till förre nattvakten "Gusten"för fortfarande av honom åtagna smärre arbeten till 1.000 kr., alla dessa anslag gällande för år 1920.

För samma år införes enligt Kungl. förordningen av 30 maj 1919 nöjesskat inom samhället.

Staten för år 1920 fastställes till ett belopp av kr. 37.976:- med en u debitering av kr.3:10 pr bevillningskrona. Då häri inräknades jämväl den elek riska avdelningens räkenskaper, uttalades önskemålet, att alla utgifter för den na avdelning i fortsättningen borde påföras denna, då denna borde göras själ försörjande.

Fullmäktige beslöto enligt kommunalnämndens förslag, att inflytande nöjesskatemedel skulle användas till lindrande av bostadsbristen i samhället genom uppförande av mindre lägenheter om 1 a två rum och kök att uthyras till mindre bemedlade familjer inom samhället, som sakna tjänlig bostad, mot billig hyra. Skattemedlen tillsammans med hyresbeloppen skulle täcka räntor samt underhållet å dessa bostäder.

Ingeniör Vilh. Samdström, som från fullmäktiges införande i samhället innehaft ordförandeskapet i fullmäktige anhöll i skrivelse den 30/12 1919 att av hälsoskäl bli befriad från ledamotskapet av fullmäktige från den 1/1 1920, och då denna hans begäran den 30/1 1920 bifölls, valdes samma dag

i hans ställe till fullmäktiges ordf. skohandlanden A.G.Svensson.

Förslag om tillsättande av hyresnämnd inom samhället hade i dec. 1919 föreslagits men blev av fullmäktige den 30/1 1920 avslaget, då det av mun.nämnden avstyrkts under framhållamde av att ett bifall skulle komma att verka hämmande och förlamande på den gryende byggnadsverksamheten.

Ett bordlagt ärende om tillsättande av en särskild elektricitetsverksstyrelse blev också avslaget, och beslöts att mun.nämnden även i fortsättningen skulle omhänderha samhällets elektriska företag.

Den 13 /4 1920 beslöto fullmäktige för samhällets räkning inköpa fastigheten Gröndal n:r 1 och 2, Stora Hotellet, då detta ur såväl stadsplanesynpunkt som ekonomiskt befanns väl motiverat. Köpesumman var 55.000 kronor.

Den 21/6 1920 beslutar fullmäktiga bemyndiga mun.nämnden att i den förvärvade hotellfastigheten tillhöriga annexbyggnaden inreda och iordningställa expeditions- och fullmäktigelokal för en kostnad av 3.200 kr samt anslå 10.000 kronor för nödiga reparationer å Hotellfastigheten.

Den 21/7 1920 färelåg det år 1919 av ingeniör Lillienberg i Göteborg upprättade och i maj 1920 i vissa detaljer ändrade stadsplaneförslaget för förnyad granskning med åtföljande byggnadsbestämmelser (med de förbehåll, som av byggnadsnämnden begärts). Fullmäktige uppdrogo åt mun.nämnden att översända handlingarna till vederbörande myndigheter.

Den 12/10 1920 antages ny detaljerad matvarustadga att lända till efterrättels från den dag länsstyrelsen efter fastställelse av förslaget förordnade och upphör då den år 1897 fastställda stadgan att vara gällande.

Samma dag togs också den i Hotellets annex inrymda lokalen för expeditions-och Fullmäktigelokalen i bruk för första gången. Den överlämnades av municipalnämndens ordf.John Ringius Och mottogs av Fullmäktiges ordf. A.G. svensson, båda uttalande förhoppningen att många för samhällets utveckling betydelsefulla beslut här måtte bli fattade samt av Fullmäktiges ordf. dessutom att frågan om stads rättigheterna för samhället också må komma att bli behandlas. Lokalens namn skulle vara: SAMHÄLLETS EXPEDITIONSLOKAL.

Fullmäktige uppdrog åt mun.nämnden att till Wallsjö kommuns såväl borgerliga som kyrkliga myndigheter uthyra nämnda lokal för dessas sammanträden, dock med förbehållet, att dessa ej samman-

falla med samhällets egna sammanträdes ~~xxxxxxx~~ och expeditionstider.

Samhällets statförslag för år 1921 balanserande å kr. 59.226 med en utdebitering av 3:- kronor pr inkomsthundra liksom den för den elektriska avdelningen för detta år upprättade staten som balanserande ~~staten slutande~~ å kronor 58.496:20 fastställdes båda oförändrade.

Den 28/6 1921 erbjudes samhället av f. ägaren till Eksjöhovgård M.Fagerbergs arvingar inköpa en sammanlagd areal om 2 tunnland, 2 1/2 kappland gatumark inom samhället för ett erbjudet pris av 1.900 kr., vilken ej kan förvärvas på annat sätt än genom expropriation på grund av kontrakt mellan Degerfors A-B ~~bruk~~ och Fagerbergs arvingar eller dess ~~xxxxxxx~~ rätts innehavare, och då samhället förr eller senare nödgas förvärva nämnda gatumark för att kunna bebygga den tidigare inköpta tomtmarken, beslöto fullmäktige nu begagna sig av det gjorda erbjudandet, som befanns vara fördelaktigt och befullmäktigades mun. ~~xx~~ nämndens ordf. att å samhällets vägnar avsluta köpet och vidtaga de åtgärder i övrigt, som därmed följer.

Samma dag besluta fullmäktige enhälligt med 1.000 kr bidraga till anläggande av en ny väg mellan Hylletofta och Komstad, vilken väg ansågs bli värdefull för utvidgande av Sävsjö handelsområde.

Den 2/8 1921. Stadsplanedirektören A. Lillienbergs i Göteborg upprättade oc i maj 1920 ävensom innevarande år i vissa detaljer ändrade stadsplaneförslag ett för Sävsjö med tillhörande beskrivning hade nu återkommit till fullmäktiges behandling och antogs enhälligt ävensom medföljande beskrivning och byggnads bestämmelser och uppdrogs åt mun. nämnden att översända förslaget till vederbörande myndigheter för fastställelse.

Den 4/10 1921 beslutar fullm. fastställa upprättat förslag till instruktion för hälsovårdtillsyningsman i samhället, och antogs för 1922 extra polisman C.Lindqvist mot ett arvode av 600 kr pr år, ten s.k. hälsopolis.

Den 31/10 fastställa fullmäktige oförändrade saväl staten för samhället för 1922, balanserande å kr 47.517:- med en utdebitering å 3:- kr. som elverkets stat å kr. 52.683:20.

Den 13/1 1922 beslutar fullmäktige efter framställd önskan om ett avdelningskontors av Jönköpings läns arbetsförmedling inrättande i Sävsjö, vilket

tillstyrkts av municipalnämnden med yttrandet, att ett sådant vore här både önkvärt och behövligt, varför nämnden föreslagit fullmäktige att anmoda länsstyrelsen att gå i författning om att motion hos landstinget bleve väckt om ett sådant och om anslag av kostnaderna för detsamma samt att därvid lämna erbjudande om samhällets villighet att erbjuda lokal med lyse , bränsle och städning kostnadsfritt för kontorets räkning.

Den 18/4 beslutade fullmäktige träffa bindande avtal mer herr Rudolf Eöre i Stockholm sen att å till förfogande ställda tomter å Gröndalsområdet uppföra en större slakteri- och kylhusanläggning samt köttbesiktningslokal under innevarande år och att under förutsättning att nämnda anläggning kommer till stånd utgå ur samhället som bidrag till kloak- och septic tankanläggning för nämnda anläggning anslå 2.500 kr., att låta införa köttbesiktningstvång i enlighet med lagens föreskrifter, att kostnadsfritt enligt mun.nämndens förslag tillsläppa sten till husgrunderna, att framdraga kraftledning samt leverera nödig elkraft för anläggningens behov samt att med 1.000 kr. gottgöra nykterhetslogen Filadelfia för förlusten av den lokal denna på grund av den ovan nämnda anläggningens tillkomst måste avstå ifrån, åt mun.nämnden uppdrogs tillfälligt upplåna ovannämnda kontanta utgiftsbelopp, kr 3.500. Dessa beslut torde ur samhällets synpunkt höra till de viktigaste och för samhällets utveckling mest betydelsefulla, som på länge fattats, då genom dessa lades grunden till samhällets största privata affärsföretag, inte blott slakteriet utan jämväl den senare tillkomsten av den sörensenska stora konservfabriken.

Den 25/10 1922 fastställdes staterna för samhället belöpande sig på kr. 36.817:- och krävande en oförändrad utdebitering av kr. 3:- pr inkomsthundr samt den elektriska avdelningens stat å kr. 46.950:-

Den 8/11 1922 föredrogs för fullmäktige K. Befh:s i länet meddelade bif. till de besvär A-B Sävsjö Sanatorium och dess överläkare Paul Bergstrand anfört över fullmäktiges beslut att meddela R. Sörensen tillstånd anlägga slakteri och fryshus. Detta K.Befh:s beslut beslöto fullmäktige överklaga hos Kgl. Maj:t, som med bifall till klagomålen fastställde samhällets beslut i fråga om tillståndet för slakt- och fryshusanläggningens utförande vadan dessa nu kunde påbörjas.

Den 28/12 1922 bifaller fullmäktige mun.nämndens förslag om sökande av Kgl.Maj:ts tillstånd till upptagande av ett 30- årigt amorteringslån för gäldande av en del skulder rörande dess elektriska avdelning uppgående enligt den för nästkommande år upprättade staten till 309.000 kronor, och befullmäktigades mun.nämnden att å samhällets vägnar så fort sig göra låter upprätta för ändamålet nödiga handlingar och därmed i underdånighet ingå till kungl. Maj:t. Samma dag bifölls också mun.nämndens förslag till inkorporering till samhället av angivna jordområden belägna öster om samhällets östra gräns, inköpta från Eksjöhovgård och behövliga för samhällets utveckling.

En kommitte tillsattes samma dag för utarbetande av förslag till anläggning av allmän vattenledning inom samhället avsedd för såväl hushålls- som industriell förbrukning samt för brandväsendets behov.

Den 28/3 1923 beslutar fullmäktige på hemställan av Hälsovårdsnämnden att i gamla elverkets accumulatorrum för en kostnad av 5.250kronor inreda varmbadhus, vilket samhället dittills varit i avsaknad av.

Den 24/10 1923 upplåter fullmäktige till Byggnadsföreningen Folkets Hus det markområde invid gården Spånger som därefter utformades till Folkets Park, mot det att det mindre område, som för samma ändamål dels varit för litet och nu blivit kringbyggt med boningshus, för vilka folkparken verkade störande, och som senare i stället blivit använd som Hembygdsföreningens museipark.

Samma dag beslutar fullmäktige till Wallsjö församling för ett pris av 75 öre pr kvm försälja ett större jordområde i kvarteret Karbasen avsett för ett blivande större folkskolebygge, vars första etapp där upp-fördes åren 1925-26 och senare, då behovet så påfordrade efter stadsblivandet ytterligare tillbyggts. Området medger ytterligare en lika omfattande bebyggelse för antingen skol- eller annat ändamål, då förhållandena så kräva, vilket kan bli fallet fort nog, då den livliga byggnadsverksamheten å Wallsjösidan koncentrerar sig just till den del av samhället, där denna skola, den s.k. Östra skolan är belägan och redan under slutet av 1950-talet trots tillbyggnaden visat sig vara för trångbodd.

Ett tidigare väckt förslag om uppförande av ett klapphus fick vid samma tillfälle sin lösning. Efter avtal med dåvarande tomtägaren Forsström blev klapphuset förlagt å hans tomt invid ån med bästa möjliga läge i norra delen

där vattnet är allra renast, alldenstund ingen bebyggelse norr om denna byggnad finnes och ån där således är fredad för föroreningar.

Den 12/12 1923 delgåvos fullmäktige följande beslut:

1. Kungl. Majts bifall till samhällets begäran om rätt att upptaga lån å kr. 309.000 att amorteras under 20 år,
2. K. Bef. h:s bifall till samhällets ansökan om inkorporering av vissa större jordområden öster om samhället,
3. K. Bef.h:s beslut att stadga köttbesiktningstvång i samhället samt antagandet av föreslagen stadga för samma och
4. Kungl. Maj:ts fastställande av taxa å avgifter för köttbesiktningen m.m. inom samhället.

Samma dag åtager sig också samhället att föra fastighetsregister för samhället, men fullmäktige vill ej bekosta uppläggandet av registret.

Den 23/1 1924 delgavs fullmäktige att mun.nämnden den 28/12 1923 av fruarna Hilma Hedberg i Hälsingborg och Elin Sörgård i Malmö till Sävsjö Municipalsamhälle överlämnat en gåva av 3.000 kr. benämnd "Fröken Augusta Peterssons Fond" i Svenska Statens 5 % ~~xxxxxx~~ obligationer av år 1914 och beslutat att samtidigt med överlämnandet av densamma till municipalfullmäktige anhålla att Fullmäktige måtte, då fattigvårdsstyrelse för samhället saknas, förvalta denn och jämväl besluta om avkastningens utdelning på i gåvobrevet angivet sätt. Fullmäktige beslöto tacksamt mottaga gåvan för förvaltning på föreskrivet sätt och uppdrogo åt ordföranden att till gåvogivarna framföra samhällets tack.

Den 23/4 1924 förelåg hos fullmäktige förslag till ny Brandordning för samhället, vilken godkändes och beslöts begära Kgl. Befallningshavandes fastställelse å samma

Den 27/8 samma år sker den uppgörelsen med D:r Tehler, att han inköper av samhället den fastighet, samhället åt honom upplåtit som lånebostad, mot de att samhället till honom betalar en årlig lön av 1.500 kronor, och hade Wallsö och N. Ljunga kommuner som hittills delägare i fastigheten åtagit sig att under 10 år bidraga med tillsammans 500 kronor.

Den 30/10 1924 hemställer A-B Sävsjö Sanatorium till samhällets myndigheter att hos Kgl.Järnvägsstyrelsen göra framställning om anläggande av antingen en persontunnel eller en gångbro mellan samhälle

47.

delarna å ömse sidor om järnvägen, framhållande i skrivelsen som skäl för denna begäran dels de olidliga förhållanden som uppstå genom järnvägens avspärrning av den enda befintliga järnvägsövergången och dels den fara för olyckor, som lätt kunna inträffa på grund av de anhopningar av gående och åkande trafikanter å övergången efter bommarnas öppnande.

Mun.nämnden och byggnadsnämnden hade behandlat ärendet och beslutat föreslå fullmäktige till Järnvägsstyrelsen ingiva en vördsam anhållan om anordnande av en gångbro lik den, som finnes i Mjölby samhälle med framhållande att en sådan borde utmynna vid Stora Torget.

Fullmäktige instämde beträffande behovet av en hinderfri förbindelse och ~~ansåg en hinderfri förbindelse och~~ ansåg en tunnel under banan av sådan storlek att även åtminstone smärre fordon kunde färdas genom den med smågods o.d samt, då ärendet tarvar en grundlig utredning i fråga om gångbro eller tunnel ur praktisk, teknisk och ekonomisk synpunkt skulle vara fördelaktigast utan ~~x~~ ock på vilka vilkor. Styrelsen skulle vilja anordna någon av de nämnda förbindelselederna, beslöts uppdraga åt de båda i sammanhanget nämnda nämnderna att sätta sig i förbindelse med Järnvägsstyrelsen härom och efter erhållet utlåtande härom återkomma till fullmäktige i ärendet. Om vi inte äro felaktigt underrättade, har denna fråga tidigare varit uppe till behandling men ej vunnit Järnvägsstyrelsens villighet att hörsamma önskemålen, och inte heller denna gång lände den till önskat resultat. Även senare framlagda förslag i ärendet ha förklingat ohörsammade, men givet är att med stadens fortsatta utveckling frågan en gång måste lösas på ena eller andra sättet, då förhållandena med var dag bli allt mer olidliga och farofyllda.

Den 21/11 1924 beslöto fullmäktige hos häradets vägstyrelse begära, att d ifågasatta nya vägen Hjärtlanda - Sävsjö måtte i stället för att läggas över Holmatorp indragas till Sävsjö genom dess södra del mot det att samhället för detta merarbete anslår till kostnaderna härför 4.000 kr. samt tillsläpper fri mark över samhällets ägor ävensom fri sten, jord och i mån av behov stänsel. Detta gick vägstyrelsen med på, vägen byggdes enligt samhällets önskemål, och den 3/12 konfirmerar fullmäktige sitt förra beslut i ärendet och beslutar upptaga ett lån för ändamålet å 4.000 kronor.

Den 17/5 1925 delgivas fullmäktige Kgl. Maj:ts fastställelse

48.

av den Lillien-bergska stadsplanen för samhället ävensom K.Bef. h:s skrivelse av den 8 d:s , vari samhället lämnas tillfälle att i vederbörlig ordning ta frågan om ny stadsplan och upprättande av särskilda bestämmelser för det område, som tillagts samhället enligt Kungl. Maj:ts den 29/2 1924 meddelade beslut under förnyad omprövning.

Samma dag beslöts efter det nekande svar om Järnvägsstyrelsens villighet att åtaga sig kostnaderna för förslaget om gångbro eller undergång för bättre samfärdsels erhållande mellan samhällsdelarna att efter av S.J:s distriktsingeniör Allan i Nässjö uppmätning och beräkning av kostnaden för en utvidgning av den nuvarande överfarten över järnvägen med 4,5 meter skulle draga en kostnad av c:a 1.200 kronor bekosta och utföra denna breddning på vissa uppgivna låta vilkor.

Den 28/10 1925 fastställes staten för 1926 för samhället till 35.805 kr. med oförändrad uttaxering av 3 kr. pr. hundra samt för den elektriska avdelningen till kr. 62.667:39. Samtidigt förelåg förslag till stat för köttbesiktningsbyrån för samma tid, slutande å kr. 13.689:95 ävenså förslag till taxa för köttbesiktningen att tillämpas samma år.

Samma dag beslöto fullmäktige efter genom mun.nämndens ordförande förda underhandlingar med ägaren till slagghögen vid Hägne kvarn, S.Johansson i Hägnen, inköpa hela kvarvarande lagret av slagg (kvar från det gamla smältverket där efter kopparmalmen från Fröderyd) att användas för gatubyggnsdsändamål inom samhället för ett pris av 1.700 kronor.

Den 29/6 1927 beslöto fullmäktige, att samhället skulle ingå som medlem i Skogssällskapet i Göteborg enligt dess forstmästare Sven Tarras erbjudande mot en engångs-avgift av 100 kronor. Sällskapet skall därigenom tillsammans med en delvis av samhället utsedd skogsallmänningsnämnd ombesörja förvaltningen av samhällets skogar.

Samma dag beslöts på mun.nämndens tillstyrkan ikläda sig borgen å ett lån å 8.000 kr. att användas till idrottsplatsens iordningsställande. Fullmäktige biföll framställningen mot vilkor att Idrottsstyrelsen, som ingivit ansökningen, en för alla och alla för en skulle ikläda sig betalningsskyldigheten för lånet jämte ränta däråt, för den händelse Idrottsföreningen ej förmår fullgöra inbetalningen.

Den24/8 1927 besluta fullmäktige att av fru Lovisa Hammargren för ett pri av 12.261 kr. inköpa henne tillhöriga tomter å Gustavsbergsområdet och att för dessas likvidering tillfälligt upplåna 12.000 kronor.

Den 26/10 1927. Byggnadsnämnden hade den 19 sept. tillstyrkt fullmäktige antaga stadsplaneförslag i tvenne delar jämte beskrivningar å de delar av Wallsjö socken, vilka genom Kungl. Maj:ts nådiga brev den 29 febr. 1924 inkorporerats med Sävsjö municipalsamhälle, varav den ena delen jämte beskrivning är upprättad år 1919 av stadsingeniör Lillienberg i Göteborg i sammanhang med den år 1925 fastställda stadsplanen för samhället sådant detta befanns före ovannämnda inkorporering och den andra delen av lantmätaren Olof Bolin i Käs-sjö. Fullmäktige beslöto nu antaga de båda förslagen jämte beskrivningar såda na de föreligga och uppdrogo åt mun.nämnden att översända dem till vederbörar de myndighet med hemställan om fastställelse.

Såväl under första världskriget som under den därpå följande mellankrigs tiden hade betydande arbetslöshet förekommit inom samhället. Den begynnande byggnadsverksamheten hade ej varit tillräckligt omfattande för att häva dem Municipalsamhällets myndigheter hade ju ingen befogenhet att direkt ingripa i ett sådant ärende men gjorde dock vad de kunde genom att ordna arbetsmöjlig heter åt de oförskylt arbetslösa genon att upptaga till utförande nyanläggning av en del gator och kloakanläggningsarbeten med föreskriften att för des sas utförande skulle av vederbörande entreprenörer i största möjliga utsträck ning och i första hand arbetslösa inom samhället ifrågakomma, varigenom kommunerna i betydande omfattning förskonades från utgivande av kontantunderstöd åt den kategori arbetare, som genom dessa samhällets åtgärder kunde beredas sysselsättning. Genom inkorporering av nya jordområden och planläggande åtgärder för dessas bebyggelse bereddes ju under denna tid möjligheter för stimulerande av den redan började byggnadsverksamheten, framför allt för uppförande av egna hem åt de mindre bemedlade folkgrupperna, vilket i sin mån kom att i betydande grad skapa sysselsättning åt de arbetslösa.

Många års depression inom samhället ända från den stora eldsolyckan år 1897 genom Wintherska fabrikens och ett 20-tal bonongshus brand hade skapat en nedgång i den tidigare samhällsutvecklingen, som vållat ett närmare 20-årigt stillastående, vilket det skulle fordras två världskrig till för att hel-

O. forts slut på.

Den 7/5 1929. Efter undersökning angående samhällets underhållsskyldighet angående vissa allmänna vägar och broar inom samhället samt underhandlingar med Västra Härads vägstyrelse om ersättning till samhället för underhållet av nämnda vägsträckor hade överenskommelse träffats, av vilken framgår att för innevarande år samhället för underhållet skulle av vägkassan erhålla en ersättning med 3.739 kronor, vilket mun.nämnden tillstyrker fullmäktige att godkänna som också skedde.

Efter en del skriftväxlingar mellan Länsstyrelsen och samhället angående förandet av fastighetsregistret för samhället beslöto fullmäktige den 5/6 1929 sig ej villiga föra eller bekosta förandet av detta utan hemställa att överlantmätaren i länet måtte förordnas som registerförare utan särskild kostnad för samhället, och den 21/8 samma år fingo fullmäktige bekräftelse från K.B. att jämlikt bestämmelserna i lagen om fastighetsbildning i stad överlantmätaren skall vara registerförare för samhället.

Den 29/9 1929 besluta fullmäktige på byggnadsnämndens förslag ingå till K.B. med vördsam begäran att Västra härads Väghållningsdistrikt måtte åläggas utföra permanentbeläggning å den del av vägen Vrigstad - Sävsjö - Vetlanda, som går genom Sävsjö samhälle på grund av den stora trafiken å denna väg genom den tätast bebyggda delen av samhället, varav följer svårighet att särskilt höst och vår hålla denna väg i farbart skick samt av den sommartiden förekommande dammbildningen, varför det härav är ur såväl ekonomisk som hygienisk synpunkt fördelaktigt att förse denna vägsträcka med en varaktig och dammfri beläggning. K.B. hade villfarit denna fullmäktiges begäran, och permanentbeläggning medelst smågatsten av vägsträckan genom samhället blev i sinotid verkställd genom vägstyrelsens försorg. Att det den gången blev smågatsten, som kom till användning för permanentningen berodde på att vare sig vägstyrelsen eller samhällets myndigheter ännu hunnit pröva eller genom erfarenhet få förtroende för asfalten, som senare blev det för väg- och gatuarbetena allmännast använda medlet både här och annorstädes.

Den 9/7 1930 besluta Fullmäktige ingå till Länsstyrelsen med vördsam framställning om att körhastigheten med motorfordon måtte bestämmas till max 20 km. i timmen för att därigenom bidraga till att förhindra olyckor ävensom att i någon mån lindra den ohygieniska och besvärande dammbildningen under som-

51.

martiden. Länsstyrelsen hade den 17/9 samma år infordrat påminnelser i ärend från fullmäktige, vilka liksom mun.nämnden beslöto vidhålla sin begäran under framhållande att den begärde inskränkningen ej komme att vålla någon som hälst olägenhet vare sig för trafikanter eller andra men i stället skull komma att ~~betyda~~ medföra betydande minskning i risken för olyckor ävensom lindring i dammbildningen samt att så mycket hellre borde det beviljas för Sävsjö med dess mycket större trafik än Stockaryd och Vrigstad, för vilka samhällen samma inskränkning beviljats, varför fullmäktige vidhöllo sin begäran. Länsstyrelsen beslöt den 17 nov. samma år att på så sätt bifalla fullmäktiges begäran om inskränkningen av körhastigheten, att denna för Sävsjös vidkommande fastställdes till 30 km. i timmen i stället för begärda 20. Med detta beslut förklarade sig fullmäktige åtnöjda.

Den 11 april 1932 sökte Sävsjö Hantverks- och Industriförening framställning om att Sävsjö samhälle måtte ställa sig som garant för en Lärlings- och Yrkesskola härstädes samt bevilja ett årligt anslag av 400 kronor som bidrag till dess drift. Municipalnämnden hade den 18 mars och 1 april tillstyrkt fullmäktige att för ändamålet ~~anslå~~ lämna anslags nämnda belopp för innevarande år av tillgängliga medel och att därefter uttaxeras årligen samt att samhället ställer sig som garant för skolan t.v. Fullmäktige beslöto utan debatt i enlighet med mun.nämndens förslag. Ärendet var tydligen väl förberett.

Vid samma tillfälle framlades ock en verkställd utredning om inrättande härstädes av Högre Folkskola, vilken tänkts ombildas till Kommunal Mellanskol Tanken hade uppkommit på grund av att Sävsjö Praktiska Skola på grund av ägarens sjukdom vore ifrågasatt att upphöra med sin verksamhet, varför det bliv ifrågasatt att denna genom att övertagas av samhället och dess kommunaliseri skulle räddas åt samhället. Med hänsyn till att behovet av beslut omedelbart erfordrades eller påyrkades gjordes heller inget yrkande därom, men av ~~den~~ diskussionen framrick oförtydbart, att intresset för en positiv lösning var starkt till finnandes. Förslag framkom att undersöka lämpligheten av att Wallsjö och N. Ljunga kommuner gemensamt ekonomiserade skolan ifråga, vilket däremot av andra ansågs olämpligt, då därav kunde tänkas uppstå svårigheter vid samhällets eventuella utbrytning ~~utbrytning~~ ur kommunerna vid samhällets ~~blivande~~ övergång till köping eller stad. Vidare framkom förslag om att i avvak-

tan på bättre tider ~~bättre tider~~ söka att i vidsträcktare mån än hittills stödja Praktiska Skolan, så att den ej endast kunde fortsätta utan därjämte ev. kunde nedsätta de höga terminsavgifterna. Detta förslag funno fullmäktige tilltalande och beslöto preliminärt ingå härpå samt beslöto remittera ärendet till mun.nämnden för event. vidare utredning och när denna anser lämplig inkomma med ytterligare eller förnyat förslag i ärendet.

Samma dag behandlades den 23/3 inkommet förslag upprättat av ingeniör Bertil Thorstensson och tillstyrkt av byggnadsnämnden om intagande i stadsplanen för samhället av det Statens Järnvägar tillhöriga området, vilket tidigare varit uteslutet ur denna. Förslaget hade hållits tillgängligt för granskning den 16/2 - 21/3 detta år och hade dessutom samtliga ägare av mark, som angränsade järnvägens område bevisligen delgivits härom genom särskilda kallelsebrev, varjämte till Kungl. Järnvägsstyrelsen och A-B Vetlanda Järnvägar förutom delgivning översänts kopia av förslaget. Municipanfullmäktige beslöto antaga förslaget och att ingå till Kungl. Maj.t med underdånig framställning om detsammas fastställelse och uppdrog åt mun.fullmäktiges ordf. att underteckna och ingiva handlingarna.

Den 2/5 1932. I skrivelse av den 12/4 detta år hade ingeniör B.Thorstensson föreslagit en del stadsplaneändringar, som måste vidtagas dels för vinnande av erforderlig fastställelse å vissa tomtindelningar och dels med hänsyn till vissa förhållanden å marken att låta utföra dessa, och hade kostnaderna härför uppgivits med sammanlagt 1.750 kronor. Vid sammanträde samma dag beslöt byggnadsnämnden under framhållande av att ändringarna vore ofrånkomliga tillstyrka fullmäktige att låta utföra dessa, och mun.nämnden hade den 15 i samma månad tillstyrkt ändringarnas utförande och att kostnaderna därför måtte t.v. tagas av tillgängliga medel. Fullmäktige beslöt enligt nämndernas förslag.

Jämte ovannämnda jämkningar och ändringar i den fastställda stadsplanen förekommo i sammanhanget ett flertal liknande ärenden, som på förslag av ingeniör Thorstensson upprättats förslag till och av fullmäktige antagits och så småningom blivit av Kungl. maj;t fastställda. Arbetslösheten inom samhälle är fortfarande särskilt vintertiden av betydande omfattning. Wallsjö och N.

Gunnya kommuner, Sävsjö fackliga organisation och Sävsjö

53.

mun.nämnd hade å gemensamt sammanträde vid månadsskiftet nov.- dec. diskuterat situationen, och mun.nämnden hade den 2/12 undersökt möjligheten att finna beredskspsarbeten inom samhället till förfogande för de arbetslösa inom de båda nämnda socknarna samt därvid föreslagit dels omläggning av kloakledningen i Ödengatan, kostnadsberäknad till 2.800 kr. och dels utläggning av viss del av Sturegatan, beräknad till 5.790 kr. För dessa arbeten hade kostnaderna för arbetet beräknats till sammanlagt 4.950 kr. och materialkostnaden till 3.690 kr. För arbetets utförande i Sturegatan fordrades dock kostnader för marklösen till ett begärt pris av 1.050 kr, vadan samhället skulle drabbas av en utgift för material och jordlösen av tillhopa 4.740 kr. Mun.nämnden hade därför föreslagit fullmäktige anslå denna summa jämte 1/3:del av arbetskostnaden, 1.650 kronor, tillhopa 6.390 kr till nämnda arbeten, allt under förutsättning att de båda kommunerna bidraga med 2/3:delar av arbetskostnaderna och själva leda arbetet efter samhällets anvisningar och under dess kontroll. Medlen skulle tillfälligt upplånas. Fullmäktige beslöto den 12/12 i enlighet härmed.

Den 20/2 1933 behandlades ett av brandstyrelsen utsedda kommitterade utarbetat förslag till anordnande av ett starkt utbyggt brandförsvar för samhället, slutande å en kostnad av beräknade 26.700 kronor. Mun.nämnden hade tillstyrkt antagande av det nämnda förslaget, och sedan detta av fullmäktige grundligt genomdiskuterats och i sina detaljer granskats, godkändes förslaget till genomförande, dock att innan anordningar för pumpverket utföres och därför behövlig pump och motor inköpes, noggranna undersökningar skola verkställas, huruvida den föreslagna motorn är tillräcklig och om icke en kombination av bensin- och elkraft bör förekomma.

Samma dag hade fullmäktige att taställning till en från Wallsjö och N. Ljunga kommuners arbetslöshetskommitte inkommen begäran att mun.nämnden måtte kostnadsberäkna avloppsledning från Gränsgatan till ån och därefter hos fullmäktige begära, dels anslag av medel och dels att få överlämna arbetet till Wallsjö och n.Ljunga kommuner att utföras som reservarbete under förutsättning att kommunerna bidraga med 2/3 av arbetslönerna. Vid sammanträde den 8 i samma månad hade mun.nämnden yttrat, att en aproximativ beräkning av kostnaderna för ifrågavarande arbete skulle uppgå till mellan 7.000 och 8.000 kronor och som ledningen skulle bli till nytta för medst fyra fastigheter för

en ganska lång tid framåt och det dessutom råder ovisshet om blivande gators sträckning, vari en blivande ledning skulle nedläggas, torde under sådana omständigheter det ej vara rådligt att nu besluta om denna dyrbara lednings utläggande. Mun.nämnden uttalade sig därför för avslag å framställningen åtminstone tills den planerade inkorporeringen av detta område verkställts och stadsplan där upprättats. Till dagens sammanträde inkom en skrivelse från nämnda arbetslöshetskommission med en kostnadsberäkning för ledningen ifrågavslutandeå kr 5.750, varav samhälletberäknats skola betala 3.750 och kommunerna 2.000 kronor tillhopa. Trots mun. nämndens välmotiverade avstyrkande beslöto fullmäktige dels att ställa ifrågavarande arbete till kommunernas förfogande som reservarbete och dels att anslå beräknade 3.750 kronor till arbetet att upplånas. Mot beslutet inlade mun.nämndens ordf. sin bestämda och utförligt motiverade reservation.

Den 26/6 1933 beslutar fullmäktige på hemställan av styrelsen för Sävs samhälles skolor för Yrkesundervisning att tills vidare åtaga sig erforderliga kostnader för lärares avlöning samt för lokaler och materiel för nämnda skolor.

Den 14 /8 1933. Sedan K. Maj:t avslagit Wallsjö och N.Ljunga kommuners framställning om sammanslagning av dessa båda till en kyrklig och borgerlig kommun för att eliminera de kvistigheter dessa båda kommuner emellan, som t efter annan uppstått på grund av Sävsjö samhälles belägenhet inom dem båda, väckte fabrikör Gunnar Engdahl motion hos fullmäktige om utredning av möjligheterna för sökande av stadsrättigheter för samhället. Ärendet remitterades till mun.nämnden för utredning.

Vid sitt sammanträde den 2/8 hade mun.nämnden beslutat föreslå fullmäktige att som lämpliga reservarbeten för lindrande av arbetslösheten låta utföra allmän vattenledning inom samhället, samt stensättning av Stora Torget, vilka arbeten kostnadsberäknats till resp. 200.000 och 3.500 kronor. Förslaget framlades ~~framlades~~ för fullmäktige den 26/6 1933. Då nämnden anser, att kostnaderna äro för stora att ensamt bäras av samhället, föreslår den att undersöka möjligheten att för dessa arbeten erhålla statsbidrag till arbetskostnaden. Municipalfullmäktige uttalade sig för förslagets genomförande under förutsättning att ett statsanslag av 50 % av kostnaderna kan erhållas

Därför uppdrogo fullmäktige åt mun.nämnden att på det sätt nämnden finner lämpligt göra sig underrättad härom och att i händelse utsikt till erhållande av ett dylikt anslag förefinnes närmare utreda frågan om arbetena ifråga. Skulle ett sådant statsbidrag kunna erhållas, kommer fullmäktige att vid ett blivande sammanträde taga närmare ställning till frågan om anslag av medel.

Den 25 /9 samme år besluta fullmäktige efter anvisning av mun.nämnden att anmoda landsfogde Villner i Växjö såsom expert på dylika ärenden att åtaga sig utredningen av möjligheten för Sävsjö att erhålla stadsrättigheter. Municipalnämnden hade varit i förbindelse med landsfogden i ärendet och fått hans medgivande om åtagandet och hade han ansett kostnaderna för ifrågavarande utredning komma att uppgå till cirka 1.000 kronor. Fullmäktige beslöto enl. mun. nämndens förslag uppdraga åt landsfogden att utföra uppdraget och anslog härför till hans förfogande begärda 1.000 kr.

Den 14/5 1934. Frågan om den allmänna vattenledningen ~~frågan~~ inom samhället var då åter föremål för fullmäktiges behandling, sedan vissa utredningar i ärendet framlagts, utvisande dels att statsbidrag till arbetets utförande på grund av påvisad nedgång av arbetslösheten ej kunde påräknas för arbetet och dels att då ej sådant bidrag kunde påräknas, vattenavgifterna skulle komma att bli allt för höga, ifall företaget skulle helt bekostas av samhället, varför frågan t.v. blev bordlagd i förväntan på att genom samhällets ytterligare tillväxt bättre förhållanden för frågans lösning skulle inträda. Den nyligen anlagda brandvattenledningen finga i behövlig utsträckning t.v. utnyttjas där så påfordfades och i övrigt anlagda brunnar vid fastigheterna begagnas.

Samma dag förelåg en från Hjärtlanda kommun framförd begäran om att få ingå i Wallsjö - N.Ljungas med Sävsjö municipalsamhälle gemensamma polisdistrikt. Mun.nämnden och de båda kommunerna i polisdistriktet hade gemensamt behandlat framställningen och tillstyrkt Hjärtlandas begäran på vissa villkor. Fullmäktige beslöto emellertid avslå framställningen.

Den 20 nov. 1934. Denna dag blev det tidigare väckta förslaget om den av samhället övertagna Sävsjö Praktiska Skolas omläggning till Högre Folkskola med fortfarande bibehållet studiemål efter verkställda utredningar av Mun.fullmäktige antaget, varigenom skolan för framtiden räddats åt samhället för att inom tid, som man hoppas, kunna övergå att bli Kommunal Realskola

Ett av vilkoren för detta måls uppnående var att samhället kunde ställa egna ändamålsenliga lokaler till skolans förfogande, och detta kom att dröja ännu några år framåt på grund av svårigheten att erhålla byggnadstillstånd. Sin examensrätt som kommunalskola fick dock skolan år 1950, redan innan den kunna inflytta i de egna lokalerna, vilka då stodo under uppförande och så nära sin fullbordan, att den vid samma års höstermins början kunde ta dem i bruk.

Den 7/1 1935 tillsätter fullmäktige en kommitte bestående av följande personer: Landsfiskal Harald Goldkuhl, Grosshandl. Gunnar Engdahl, Doktor Alvat Teller, Kamrer John Alf. Mejemqvist, Folkskoll. Per Schultz, Skoarb. Eric Petersson Direktör Rudolf Sörensen Byggmästaren Enock Johansson och Kommunalordf. C.A. Rodin att rent lokalt utreda frågen om stadsrättigheter för Sävsjö omfattande utom Municipalsamhället jämväl Wallsjö och Norra Ljungs kommuner. Vidare beslöts att ingå till Kommunalfullmäktige i Wallsjö och Norra Ljunga med en framställning om utseende av följande personer att tillsammans med de av Mun.fullmäktige denna dag utsedda kommitterade medverka till utredningen av frågan om stadsrättigheter för Sävsjö, nämligen för Wallsjö kommun Folkskoll. Georg Lundberg och för Norra Ljunga kommun Kommunalordf. J.E.Niander i Ljunga och Landstingsman J.W.Petersson i Sävsjö Norregård samt Folkskoll. O. Gustavsson i Sävsjö. Sammankallande blev herr Gunnar Engdahl.

Den 4/3 1935 beslöto fullmäktige vidtaga en del förberedande åtgärder i avsikt att få Njudungs Domarekansli förlagt till Sävsjö som hittills efter domsagosammanslagningen varit fallet, bl.a. genom beredande av bostad åt den nye domhavanden härstädes, då det blivit överlämnat åt honom att bestämma, antingen kansliet skulle förläggas till Sävsjö eller Vetlanda. En kommitte tillsattes för ärendets beredning, men då det kommit till samhällets kännedom, att den utnämnde domhavanden omedelbart efter sin utnämning bestämt sig för sin bosättning och därmed till kansliets förläggning i Vetlanda, blev ju från kommitteens sida intet att göra i detta ärende.

Nöjesskattefrågan i Sävsjö hade flere gånger efter nöjesskattens inom samhället slopande under första världskriget varit föreslaget att ånyo införa så ock den 8/4 1935. Förslag förelåg då om införande av partiell nöjesskatt, som avsåg att endast drabba vissa kringresande sällskap och tillställningar men ej lokala nöjen såsom bio m.fl. anordningar av lokal natur.

7.

Då dylikt beslut om partiell skatt ej ansågs ha utsikter att vinna myndigheternas bifall, blev frågan bordlagd och ställd på framtiden.

Den 9/9 1935. Den sen länge dryftade och i flera omgångar utredda frågan om anläggande av ett reningsverk för samhällets kloak- och spillvatten fick denna dag sin lösning genom ett av fullmäktige antaget förslag, kostnadsberäknat till 14.200 kronor till kloakpumpverk och spillvattensledning med reningsverk att anläggas å Sanatoriets mark belägen tomt, som detta lovat för ändamålet upplåta mot humant pris. För anslutning till reningsverket fastställdes t.v.en ~~xxxxx~~ för varje till kloaknätet ansluten vattenklosett en årlig avgift av 10 kr. för täckande av samhällets kostnad för verkets skötsel. Att verkställa alla med beslutet förenade åtgärder beträffande verkets utförande, markköp m.m. uppdrogs åt mun.nämnden liksom att för ändamålet upptaga nödigt banklån å 14.200 kr.

Den 28/9 1936. Den sen flere år tillbaka aktuella frågan om anläggande av en allmän vattenledning inom samhället hade nu avancerat så långt, att efter de nya och mera omfattande utredningar i ärendet, som förebragts, fullmäktige fann sig kunna fatta beslut om att en första etapps utbyggande kunde påbörjas och beslöts därför i överensstämmelse med mun.nämndens förslag enhälligt att dels i princip godkänna anläggning av högreservoar, dels att omedelbart låta uppföra pumpstationsbyggnad med tillhörande utrustning, allt i överensstämmelse med de riktlinjer, som i en av vattenbyggnadsbyrån verkställd utredning uppdragits, dels anslå 17.600 kr. till sistnämnda arbete samt till arbetet med ledningar framdragande i Köpmangatan och Vretstadsvägen fram till Sjukstugan, dels ock att ifrågavarande utgifter skulle täckas genom upptagande av ett 20-årigt amorteringslån å nämnda belopp.

Vid ett tidigare tillfälle, då fråga hade förevarit om större reparationer å Stora Hotellet, hade mun.nämnden förklarat sig bestämt motsätta sig vid taga sådana på grund av byggnadens ursla beskaffenhet utan i stället uttala sig för det gamla hotellets rivning och uppförande av en ny byggnad av prima och modern beskaffenhet. Nämnden hade nu inkommit med begäran om ett anslag av 500 kr. för utredning angående nytt hotells uppförande, vilket enhälligt beviljades.

Samma dag beslutar fullmäktige på förslag av mun. nämnden

att ingå till Kungl. Maj:t med begäran att jämlikt bestämmelserna i lagen angående kommunal fondbildning, dels att de medel, som inflyta genom avyttring av samhället tillhöriga tomter och till följd av bestämmelsen i lagen om kommunal fondbildning skola avsättas till tillfällig fond, även framdeles i varje särskilt fall skola tagas i anspråk för anläggning av gator och avloppsledningar ävensom till iordningställande av allmänna platser, dels ock att uppdra åt mun.nämnden att hos Konungen anhålla om fastställelse av detta beslut.

Den 14/6 1937 besluta fullmäktige låta utbygga den allmänna vattenledningen medelst huvudledning i sju av samhällets gator för en kostnad av kr. 43.740 och för ändamålet upptaga ett 20-årigt amorteringslån å nämnda belopp. Vid sammanträde den 2 augusti samma år kompletterades beslutet av den 14/6 i fråga om utläggandet av den allmänna vattenledningen att ytterligare omfatta ett flertal gator för en ytterligare kostnad av 17. 175 kr. och vid sammanträde den 1/11 samma år hade mun.nämnden inkommit med utredning angående kostnaden för nedläggande av den allmänna vattenledningen i samtliga nu utlagda gator inom samhället för en kostnad av 93.035 kronor, vartill beräknats komma en kostnad av 10.000 kr för servisledningar. Åt mun.nämnden uppdrogs att låta utföra samtliga dessa ledningar med hänsyn till intresset för anslutningen vid de olika gatorna, varvid förutsattes, att nämnden i varje särskilt fall skulle inkomma med förslagsäskanden för de olika etappernas utförande.

Den 24/1 1938 beviljade fullmäktige av mun.nämnden begärda 5.000 kr. för upprättande av fullständiga ritningar och arbetsbeskrivningar m.fl. utredningar för realiserande av den planerade hotellbyggnaden, för vilken arkitekten Olle Genberg i Stockholm upprättat förslagsritningar, vilka före sammanträdet granskats av fullmäktige.

Den 21/2 1938 hade mun.nämnden som en detalj i frågan om hotellbygget förslagsvis inrättande i denna byggnad av en ölstuga, under förutsättning att Hässjö bryggeri A-B avstode från utminuteringen till avhämtning vid dess härvarande bryggerinederlag. Flertalet av fullmäktige vore ense om att en utskänkning under samhällets kontroll skulle bli väsentligt bättre ur nykterhetssynpunkt än det nuvarande tillståndet, över vilket samhället ej kunde öva någon som helst kontroll. Efter en ingående diskussion i ämnet

57.

beslöto fullmäktige i överensstämmelse med mun.nämndens förslag om inrättande av en ölstuga i det blivande hotellbygget med tillägg att garanti skulle införskaffas rörande den inskränkning i utminuteringen i härvarande Mässjö Bryggeri A-B:s nederlag, som bryggeriet utlovat. Detta beslut fattades med 12 röster mot 6, avgivna för rent avslag. Sen den beslutade ölstugan "Skeppet" i det färdigställda hotellets källarvåning blivit verklighet, har det också visat sig, just ur nykterhetssynpunkt, blivit en mycket stor förbättring av förhållandena inom samhället, vilket den nu 20-åriga erfarenheten givit vid handen, vilket också förslagets argaste motståndare numera villigt erkänna.

Den 28 mars 1938 hade äntligen det segslitna ärendet om de allmänna vägarnas inom Mässjö byggande och underhåll efter ändliga remisser och beslut i massor av detaljfrågor för slutligt avgörande hamnat på fullmäktiges bord. Sedan vägstyrelsen och vägstämman i Västra härads vägdistrikt samt vägingeniören i länet avgivit infordrade yttranden över municipalfullmäktiges framställning rörande väghållningens ordnande inom samhället, hade länsstyrelsen i Länet överlämnat handlingarna i ärendet till ordföranden i municipalfullmäktige med anmodan att söka föranstalta en sådan överenskommelse med Västra härads vägdistrikt, som föreslagits av vägingeniören i dennes yttrande i ärendet.

Vägingeniören hade för sin del föreslagit dels att samhället skulle vara väghållare av samtliga såsom gator upplåtna allmänna vägar inom samhället med undantag av genomfartsvägen Vrigstad - Vetlanda, dels ock att en årlig ersättning av 4.878 kr. skulle utgå från vägdistriktet för nämnda väghållning. Därjämte skulle vägdistriktet tillhandahålla fritt grus i grustag.

Municipalnämnden hade vid sammanträde den 23/2 1938 beslutat tillstyrka vägstyrelsens förslag till överenskommelse i ärendet med den ändringen, att vägdistriktet skulle tillhandahålla fritt krossgrus vid närmaste upplag. Sedan handlingarna i ärendet förelagts, yrkade hr Ekdal bifall till nämndens förslag. Vid därefter framställd proposition beslöto fullmäktige enhälligt i enlighet med nämndens förslag.

Den 28/3 1938 beslöto fullmäktige av kamrer J. A. Mejenqvist inköpa den för högreservoar och vattenledningspark beslutade området å Högagärde om 20.586 kvm för 10.500 kronor, alltså ett pris av 51 öre pr kvm och skulle köpeskillingen

anskaffas genom upptagandet av ett 20-årigt amorteringslån å nämnda belopp. Ordnandet av köpet och därför avsedda lånet uppdrogs åt mun.nämnden.

I samband med nämnda beslut av den 28/3 beslöts den 2/5 samma år ordna för ett 20-årigt lån - innefattande jämväl lånet för inköpet av området för Högreservoaren m.m. å Högagärde av ett gemensamt lån för detta och för de beslutade vattenledningsarbetena i Odengatan, Högaholmsgatan, Ställmakaregatan, Skogsgatan, Vrigstadvägentill Högagärde, Kristinagatan och Tegnergatan norrut från Storgatan, allt i enlighet med av byggmästaren Enock Johansson upprättat kostnadsförslag, dels och för utförande av de arbeten utmed genomfartsvägen, som till följd av dennas beläggning med smågatsten i enlighet med länsstyrelsens utslag den 28/5 1937 skulle åvila samhället, i ett för allt å 55.000 kronor genom mun.nämndens försorg.

Samma dag biföllo fullmäktige en begäran från Fröderyds kommun om medgivande för denna, inom vilken beslut fattats om införande av köttbesiktningstvång, att verkställa besiktningarna å Sävsjö samhälles besiktningsbyrå.

Den 7 juni 1938 framlägger mun.nämnden fullständiga ritningar och förslag angående hotellbyggnaden, vilka efter granskning och en ingående debatt rörande dess utformning och ekonomi vunno fullmäktiges enhälliga godkännande.

Den 24/10 1938 erhåller kommitterade för stadsbildningen ett anslag av 500 kr. under åberopande av det omfattande arbetet med insamlandet av ekonomiska uppgifter och uppgörandet av föreskriven redogörelse för samhället och socknarna för vidare utredning i stadsbildningsfrågan.

Den 29/8 1939 bemyndigas mun.nämnden att enligt föreliggande förslag och kostnadsberäkningar låta utlägga avlopps- och vattenledningar i södra delarna av Odengatan genom Södra Industriområdet, i den mån förhållandena så kräva och ställde till förfogande för dessa arbeten kr. 14.785, ett täckas genom upptagande av ett 20-årigt amorteringslån.

Samma dag godkände municipalfullmäktige även mun.nämndens förslag att då det nya kommunalhuset, Hotellet, nu närmade sig sin fullbordan, så fort detta bleve färdigt att tagas i bruk, därstädes anordna en invigningshögtidlighet samt att till deltagande i denna inbjuda landshövdingen, landssekreteraren och landskamreraren i länet samt representanter för Wallsjö och Norra

Ljunga socknar och uppdrogs åt mun.nämnden att handhava och utforma ~~invig-ning~~programmet för invigningen och anslogo-s nödiga medel till täckande av ~~nö-diga medel till täckande av~~ kostnaderna för denna.

Den 9/2 1940. Från N.Sandsjö kommun, som infört köttbesiktningstvång, hade inkommit begäran att få besiktning utförd å Sävsjö samhälles besiktnings byrå, vilket bifölls.

Vid samma tillfälle fattade fullmäktige beslut om de i samhällets tjänst fast anställda befattningshavarnas pensionering enligt uppgjord och av mun.-nämnden tillstyrkt utredning. Beträffande de anställdas familjepension däremot gjordes frågan vilande för verkställande av vidare utredning i detta ärende.

Samma dag beslöto fullmäktige på grund av länsstyrelsens cirkulärskrivelse i ärendet av den 23 jan. utse ordningsmän för förstärkning av polisbevakningen vid krig eller krigsfara enligt av mun.nämnden upprättat förslag inom såväl Wallsjö- som Ljungadelen av samhället, tillhopa ett 30-tal, och begärde förordnande för dessa.

Kommunalfullmäktige i Wallsjö hade vid samma tillfälle begärt, att samhället skulle inköpa en larmsiren. N. Ljunga kommun hade uppdragit åt luft-~~xxx~~ värnschefen att anskaffa en dylik för Ljunga, men då denna vore otillräcklig för hela Ljungadelen, ansåg han lämpligare att båda socknarna enades om anskaffade av en, som vore tillräcklig för hela samhället, och då det vore kommunerna och ej samhällets skyldighet att skaffa denna, beslöto fullmäktige anmoda de båda kommunerna att enligt luftvärnschefens önskan enas om gemensamt anskaffande ~~av gemensamt anskaffande~~ av en gemensam siren av tillräcklig storlek skyndsammast möjligt.

Den 29/7 1940 finna vi, att fullmäktige bl.a. tagit itu med frågan om distriktalantmätarens bostadsort för det 1920 tillskapade nya Sävsjö ~~distrik~~ lantmätaredistrikt. Enligt den 1920 fastställda indelningen av riket i lantmäteridistrikt omfattade dåvarande Nässjö lantmätaredistrikt samtliga socknar inom Västra härad samt socknarna Nässjö, Barkeryd och Forserum i Tveta härad och Nässjö stad. Genom nyindelning av vissa distrikt i Jönköpings län år 1930 uppgingo socknarna i Västra härad i ett nytt distrikt benämnt Sävsjö lantmäteridistrikt, under det att socknarna Nässjö, barkeryd och Forserum tillfördes ett annat distrikt. Ehuru Nässjö härigenom kom att

ligga utanför Sävsjö lantmätaredistrikt, bibehölls stationsorten för distrik
lantmätaren i Nässjö. Municipalfullmäktige i Sävsjö, som tidigare hyst den
uppfattningen, att denna anordning tillkommit endast med hänsyn till dåvaran-
de distriktslantmätaren Olof Bolin, vilken ägde fastighet i Nässjö, samt att
stationsorten skulle bibehållas därstädes endast under dennes tjänstetid, har
nu erhållit kännedom om att distrikslantmätarens stationsort för Sävsjö di-
strikt fortfarande skall bibehållas i Nässjö. Med anledning härav beslöto
fullmäktige hos Kungl. Lantmäteristyrelsen hemställa att stationsorten ~~att~~
~~stationsorten~~ för lantmätaren i Sävsjö distrikt måtte flyttas från Nässjö
till Sävsjö. Som stöd för framställningen ville fullmäktige anföra, att enlig
58 § i Kungl. instruktionen den 11 nov. 1927 för Lantmäteristyrelsen med unde
lydande befattningshavare och anstalter bör stationsorten för distriktens
lantmätare utväljas med hänsyn till att verksamheten inom distriktet på bästa
sätt befrämjas. Det bör ligga i öppenddag, att stationsorten för vinnande av
nämnda syfte åtminstone bör ligga inom distriktet. En blick på kartan ger o
tvetydigt vid handen, stt Nässjö icke kan anses lämplig stationsort för di-
striktslantmätaren i Sävsjö distrikt. Nässjö är beläget fågelvägen tre mil
norr om
~~från~~ Sävsjö och på ett vägavstånd av 41 km. Fjorton av häradets 21 socknar
ligga söder, sydöst och sydväst om Sävsjö under det att av de återstående socknarna en-
dast Malmbäck, Almesåkra och Ödestugu kunna anses ha bättre förbindelse med
Nässjö än Sävsjö. Sävsjö har alltmer tillvunnit sig betydelsen som centralpun
för Västra härad. Vägarna från häradets olika delar sammanknytas här. Sålun-
da utgör Sävsjö ändpunkt för ~~från~~ åtta busslinjer från olika delar av häradet.
Däremot sakna socknarna sådan förbindelse med Nässjö. Om distriktslantmätarens
stationsort skulle bibehållas i Nässjö, måste denne i de flesta fall passera
Sävsjö vid resor inom distriktet. Det råder intet tvivel om att den bästa
kommunikationen mellan distriktslantmätaren och sakägarna vinnes genom sta-
tionsortens förflyttning till Sävsjö. Härigenom torde en väsentlig och för
sakägarna betydelsefull besparing av distriktslantmätarens resekostnader vin-
nas. För Sävsjö samhälle skulle stationsortens förflyttning därjämte vinna
särskild betydelse därigenom, att samhället bereddes möjlighet att anlita di-
striktslantmätaren som mätningsman inom samhället.

Med hänsyn till denna frågas stora betydelse för samhället beslöto

fullmäktige utse byggnadsnämndens ordförande samt municipalkamrer Palmér att å samhällets vägnar uppvakta Kungl. Lantmäteristyrelsen i ärendet och därvid framhålla ovannämnda synpunkter. Nämnda uppvaktning hos Lantmäteristyrelsen ägde rum men resulterade trots alla talande skäl för den ifrågasatta förflyttningen i att Kungl. Styrelsen den 12 okt. samma år beslutat icke finna skäl bifalla samhällets framställning angående stationsförflyttningen från Nässjö till Sävsjö, vilket föranledde Sävsjö samhälles Byggnadsnämnd att redan den 17 oktober ~~att~~ föreslå överklagande av beslutet. Municipalfullmäktige beslöto också den 28 okt. att hos Kungl. Maj:t överklaga Lantmäteristyrelsens den 12 okt. fattade beslut i ärendet.

Till stöd för besvären anföra municipalfullmäktige bland annat följande: I ärendet måste anses utrett - enligt vad såväl länsstyrelsen som överlantmätaren i länet anfört - att minst två tredje~~dler~~delar av distriktets kommuner skulle vinna ~~vinna~~ fördelar av stationsorten förflyttning till Sävsjö, dels att de av Överlantmätaren åsyftade nackdelarna för de tre nordligaste kommunerna i distriktet måste anses överdrivna, dels att Sävsjö är beläget i hjärt av distriktet samt utgör dess obestridliga huvudort, dels ock att de rent personliga fördelarna för distriktslantmätaren, som stationsortens bibehållande i Nässjö skulle medföra, också synas hava överskattats. Med hänsyn härtill och med tanke på innebörden av bestämmelserna i 58 § i Eders Kungl. Maj:ts instruktion för lantmäteristaten med underlydande och anstalter hava municipalfullmäktige svårt att förstå, hur Eders Kungl. Maj:ts lantmäteristyrelse kunnat finna skäl för stationsortens bibehållande i Nässjö. Municipalfullmäktige vilja härutinnan framhålla, att det åtminstone för landsortsbefolkningen framstått som en hävdvunnen regel, att de av Eders Kungl. Maj:t eller Eders Kungl. Maj:ts närmaste myndigheter tillsatta lokala förvaltningstjänstemännen för att på bästa sätt kunna verka för den befolkning, till vars gagn de äro tillsatta, skola ha sin stationsort inom de distrikt, som tilldelats dem, ävensom att denna stationsort skall förläggas till distriktets huvudort. I de fall, då inga vägande skäl kunna förebäras för undantag från denna regel kommer ett avsteg från densamma att framstå som en orättvisa mot befolkningen och vara ägnad att undergräva respekten för Eders Kungl. Maj:ts myndigheter. Municipalfullmäktige kunna icke inse annatän att nämnda regel står i

4.

god överensstämmelse med och rent av sammanfaller med andemeningen i 58 § i Eders Kungl. Maj:ts förut åberopade lantmäteriinstruktion. Vidare torde det icke åligga distriktets kommuner att prestera särskildx utredning som skäl för stationsortens förläggning inom distriktet, varemot, om man ser ärendet ur vedertagna rättssynpunkter, det torde åligga Eders Kungl. Maj:ts lantmäteristyrelse att förebringa bevisning rörande nödvändigheten av att förlägga stationsorten utom distriktet. Municipalfullmäktige vilja därjämte meddela, att den nuvarande distriktslantmätaren icke hade bosatt sig i Nässjö eller förhyrt bostad där före den 2 dag, han erhöll vetskap om samhällets framställning i ärendet. Vid samtal med en av samhällets befattningshavare under sistlidne månad, hade distriktslantmätaren dock meddelat, att han redan under ansökningstiden till tjänsten av Eders Kungl Maj:ts lantmäteristyrelse erhållit löfte, att stationsorten för distriktet skulle bli Nässjö.

Sävsjö den 28 okt. 1940.

Underdånigst

På Mun.fullmäktiges vägnar

Ordf.

Samhällets ovan relaterade klagomål hos Kungl. Maj:t över lantmäteristyrelsens beslut i frågan om stationsorten för distriktslantmätaren i Sävsjö distrikt hade åsyftad verkan, i det att lantmäteristyrelsen således ändra sitt tidigare beslut i ärendet och förordna, att stationsorten skulle förläggas till Sävsjö. Distriktslantmätaren flyttade till Sävsjö och stannade där några år men sökte förflyttning till Jönköping efter stadsblivandet, då den förändringen i distriktsindelningen vidtogs, att sammanslagning av de båda Njudungshäraderna ägde rum, därvid den för den nytillträdande distriktslantmätaren förordnades, att han skulle bosätta sig i Vetlanda, som således sen dess är stationsort för båda häraderna.

Den 9/9 1940 fatta fullmäktige beslut om uppförande av en större byggnad inrymmande polisvaktkontor och arrestlokaler, som kunde godkännas av länsstyrelsen och inom tid, som icke finge dröja längre än högst till den 1 okt 1943. Beslutet hade tillkommit på förslag av mun.nämnden efter erinringar av förste provinsialläkaren i länet efter besiktning av samhällets gamla polislokaler och i skrivelse delgiven av länsstyrelsen den 27/8 1940. En Kommitte på fem personer tillsattes samtidigt att bringa nämnda beslut i verkstäl-

lighet. Vidare beslöto fullmäktige samma dag enhälligt på mun.nämndens förslag begära Kungl Maj:ts tillstånd att för det lån å 288.000 kronor, som upptogs år 1924, för återstoden av detta få amorteringstiden förlängd från återstående fyra till tio år på av mun.nämnden anförda skäl.

Den 16/12 1940 godkänna fullmäktige ett tilläggskontrakt, som mun.nämnden överenskommit med Stenkvill - Klinte-bolaget om rätt för samhället att från nämnda bolag utöka den abbonnerade kraftenergien från hittillsvarande 300 till 600 kW.

Den 7/2 1941 behandlades frågan om vidtagande av åtgärder mot Sävsjöåns och Sävsjö-sjöns förorening. Genom resolution den 28 sistlidne januari hade länsstyrelsen i länet anmodat fullmäktiges ordf. att lämna mun.fullmäktige i Sävsjö tillfälle avgiva yttrande i ärendet.

Vid dagens sammanträde förelåg dels A-B Vattenbyggnadsbyråns i Stockholm förslag med ritningar och kostnadsförslag rörande utvidgning av samhällets reningsverk med avdelning för biologisk rening, dels yttrande över förslaget från laboratorn Sten Vallin i Drottningholm, dels en skrivelse från Vattenbyggnadsbyrån rörande ett förenklat reningsverk för villabebyggelsen på väster, dels ock yttranden från samhällets hälsovårds- och mun.nämnder.

Med hänsyn till vad som anförts i Vattenbyggnadsbyråns utredning rörande Mejeriföreningen och Slakteriets avloppsvatten hade hälsovårds- och municipalnämnderna trätt i förbindelse med Mejeriföreningen och Slakteriföreningen rörande bidrag till kostnaderna för reningsverkets utbyggnad. Vidare hade nämnderna yttrat sig rörande de i länsstyrelsens resolution den 28/9 1940 berörda frågorna.

Vid sammanträde den 12 innevarande febr. hade hälsovårdsnämnden därefter - under framhållande av att underhandlingar med ovannämnda föreningar icke kunna slutföras, innan fullmäktige hade att yttra sig i ärendet - ålagt föreningarna att anordna biologisk rening av avloppsvattnet från mejeriet och slakteriet genom att bidraga till kostnaderna för utbyggnaden av samhällets reningsverk enligt det större alternativet. Därjämte hade hälsovårdnämnden föreslagit dels att municipalfullmäktige måtte infordra besked från mejeriföreningen, inom vilken tid den planerade nybyggnaden av mejeri beräknades komma till stånd, samt om det nya mejeriet komme att anknytas till samhällets avloppssystem, dels att municipalfullmäktige mät

låta verkställa utbyggnad av samhällets reningsverk med avdelning för biologisk rening enligt Vattenbyggnadsbyråns alternativ 2 under förutsättning att ovannämnda föreningar bidraga härtill med de av samhället äskade beloppen, dels att en slamavskiljare av emserbrunnstyp måtte anläggas för villabebyggelsen på väster enligt Vattenbyggnadsbyråns förslag i ärendet, dels ock att municipalfullmäktige måtte anvisa 31.500 kronor till ovannämnda arbetens utförande samt att kostnaden måtte täckas genom upptagande av ett 25-årigt amorteringslån å nämnda belopp. Yrkande gjordes att underhandlingar med föreningarna angående bidrag måtte fortsättas för att om möjligt få till stånd en frivillig uppgörelse i ärendet. Fullmäktige beslöto därefter enhälligt i enlighet med nämndernas förslag såväl i fråga om arbetenas utförande som om de nödvändiga medlens anskaffande.

Den 7/4 1941. Sedan mun.nämnden den 31/3 under åberopande av i dess protokoll närmare angivna skäl föreslagit, att fullmäktige hos Länsstyrelsen i länet måtte söka utverka större anstånd med ytterligare åtgärder för reningsverket och samhället utbyggnad, till dess definitiva beslut fattats om det nya mejeriets i orten utbyggnad och förläggning samt förslag framförts att mun.-nämnden måtte träda i förbindelse med klagandena i syfte att utverka deras medgivande till det begärda anståndet, beslöto fullmäktige enhälligt i enlighet med nämnda förslag och yrkande.

Den 11/8 1941 bifalla fullmäktige Bodafors köpings begäran att få anlita Sävsjö samhälles köttbesiktningsbyrå för köttbesiktningar, vilket bifölls.

Allt oftare framkommo yrkanden från samhällets fastighetsägare att av samhället bli tilldelade nödig kantsten för iordningställande av gångbanor utmed sina fastigheter. Vid behandlingen av ett sådant nu föreliggande ärende yrkades att med hänsyn till värdet för det allmänna av gatornas iordningställande måtte som allmän princip fastighetsägare, som själva vilja iordningställa gångbanorna, dessa måtte tilldelas såväl kantsten som erforderlig storgatsten som grus, allt fritt. Fullmäktige beslöto enligt nämnda yrkande

Den 20/10 1941. Sedan Sävsjöortens Mejeriförening, hos vilken samhället anhållit om bidrag till utbyggnad av samhällets reningsverk för avloppsvatten med 9.375 kr. vid underhandling med samhällets representanter hemstält om en nedprutning av detta belopp till 7.000 kr., hade

hade mun.nämnden vid sammanträde den 1 sistlidne sept. förklarat sig icke kunna medgiva en så kraftig nedprutning men ifrågasatte en sänkning av beloppet till 8.000 kronor. Sedan nämnda sänkningsbelopp godkänts av Mejeriföreningens stämma, hade mun.nämnden hänskjutit ärendet till fullmäktiges prövning, och beslöto fullmäktige nu godkänna detta belopp och samtidigt avsäga sig alla anspråk på vidare bidrag från föreningen för rening av samhällets avloppsvatten, så länge den behandlade mjölkmängden vid mejeriet understiger 25.000 liter pr dag.

Samma dag hade mun.nämnden föreslagit , att fullmäktige måtte fatta följande beslut om ordningen och vilkoren för iordningställande av gångbanor i samhället: Fastighetsägare i samhället, som önskar gångbanans iordningställande utanför sin fastighet, skall, därest gatumarksuppgörelser eller tekniska förhållanden ej lägga hinder i vägen, få nämnda arbete utfört genom samhällets försorg, under förutsättning att han erlägger en ersättning av kr 1,50 pr sträckmeter gångbana framför tomten. Mun.nämnden bestämmer i varje särskilt fall om endast kantsten erfordras eller om sättning med rännsten jämväl skall ifrågakomma ävensom den ordning de olika gatorna emellan, i vilken sättningen av kantsten bör ske. Fullmäktige godkände nämndens förslag.

Den 31 aug. 1942 beslutar fullmäktige att av kamrer J.A.Mejenqvist inköpa honom inom samhället tillhöriga jordområden, hittills använda för jordbruksdrift, för ett pris av 40.000 kronor, vilket belopp skulle gäldas medelst upptagande av ett 20-årigt amorteringslån. Vidare beslöto fullmäktige i sammanhang härmed uppdraga åt mun.nämnden att vid köpets avslutande söka förmå säljaren att inom viss tid riva den honom tillhöriga ladugården invid Ställmakaregatan, dels ock att utsträcka tiden för byggnadstvånget å tomterna i syfte att stimulera tomtförsäljningen från området under de första fem åren.

Den 16/11 1942. Sedan municipalfullmäktige tillsatte en kommitte med uppdrag att inkomma med utredning och förslag till anskaffande av nytt polisvaktkontor med tillhörande arrestlokaler i samhället, hade denna den 27 sistlidne oktober överlämnat av länsarkitektkontoret i länet utarbetade ritningar till ny polisstationsbyggnad å tomten n:r 1 i kvarteret Tranan härstädes, samt skulle utom polisstation och arrester däri inrymmas över-

konstapelsbostad samt ytterligare en bostadslägenhet avsedd att uthyras till distriktslantmätaren i Sävsjö distrikt. Byggnaden hade kostnadsberäknats till 125.000 kronor. Mun.nämnden hade efter granskning av kommitteens utredning föreslagit dels att fullmäktige måtte besluta om byggnadens uppförande, dels ock att ett 30-årigt amorteringslån måtte upptagas för täckande av kostnaderna för ändamålet. Vidare hade mun.nämnden föreslagit , att det mellan samhället och vissa kommuner gällande avtalet rörande förvaring av anhållna i samhällets polisarrester måtte uppsägas, enär de avgifter, som utginge från berörda kommuner voro för låga. Fullmäktige beslöto till alla delar enligt mun.-nämndens förslag. Till byggnadskommitté tillsattes kamrer Palmér, Ingeniör Ingvar Andersson, fullmäktiges ordf. Edvin Andersson, Byggmästare Enock Johansson och Grosshandl. J.Ringius.

Den 31/5 1943 beslöto fullmäktige jämlikt mun.nämndens förslag av den 17 i samma månad hos länsarbetsnämnden i länet hemställa, att avdelningskontor för den offentliga arbetsförmedlingen måtte inrättas i samhället, om en ytterligare utvidgning av tjänsteplikten skulle ifrågakomma. Mun.nämnden hade anfört, att arbetsförmedlingens uppgifter vid en eventuell försämring av krisförhållandena komme att öka i betydande omfattning, varför det vore av vikt, att arbetsförmedlingen i orten vore så organiserad, att den förmådde möta en dylik utveckling. Mun.nämnden fick bemyndigande till Länsarbetsnämnden framföra framställning i ärendet. Samtidigt beslöts, att den härmed förekommande arbetsförmedlingen, som varit såsom deltjänst förenad med municipalkamrerarebefattningen från och med den 1 nästkommande juni skulle skiljas från dennes åliggande och den härför utgående lönen skulle tilläggas kamrerarebefattningens grundlön, vilken därmed skulle ökas med 720 kr. och därmed utgå med 4.220 kr. pr år.

Municipalnämnden hade den 27 sistlidne april föreslagit fullmäktige att ingå till Länsstyrelsen i länet med framställning om sammanslagning av Wallsjö och Norra Ljunga kommuner. Sedan handlingarna i ärendet föredragits, yrkades att utredning angående möjligheterna för stadsbildning först borde utredas, varför ärendet borde remitteras till stadskommitterade för yttrande Fullmäktige beslöto enhälligt enligt det av herr Engdahl framförda yrkandet.

Den 26/7 1943 besluta fullmäktige enligt Länsstyrelsens i länet lämnade

meddelande och förslag, att samhället i enlighet med mun.nämndens förslag fr. o.m. år 1944 skall ingå som medlem av ett kommunalförbund för organisation av ett distrikts-arkitektdistrikt med stationsort i Nässjö samt deltaga i kostnaderna för uppehållande av förbundets verksamhet enligt föreliggande förslag.

Den 1/11 1943 besluta fullmäktige enhälligt att enligt Sävsjö Hembygds- och Fornminnesförenings begäran på samhällets bekostnad indraga och montera ledningar för vatten och elektrisk belysning i den under uppförande varande gamla prästgårdsbyggnaden från N. Ljunga i Hembygdsparken i Sävsjö.

Den av Fullmäktige på sin tid tillsatta kommitteen för utredning angående stadsbildning för Sävsjö municipalsamhälle hade i skrivelse den 14 sistlidne oktober anhållit, att fullmäktige måtte bemyndiga kommitterade att hos vederbörande myndigheter anhålla om ändring av den kommunala indelningen för Wallsjö och N. Ljunga kommuner med Sävsjö municipalsamhälle i syfte att av nämnda ~~nämnda~~ kommuner ovh samhälle bilda staden Sävsjö. Vid skrivelsen var fogad den i ärendet verkställda utredningen. Fullmäktige beslöto enhälligt bemyndiga kommitterade att snarast möjligt anhålla om genomförande av ifrågavarande kommunala indelningsändring.

Herr Artur Sandahl hade i tvenne väckta motioner dels föreslagit att kostnaden för utbyte av enfas elektrisk servisledning mot trefasledning måtte gäldas av el-verket, dels väckt motion angående utredning om inrättande av kommunal tvättstuga inom samhället. I första ärendet beslöto fullmäktige enhälligt på mun.nämndens förslag att fastighetsägare, vars fastighet vore anslutenn till elverket genom enfas servisledning ägde rätt att genom elverkets försorg och på dess bekostnad få ledningen utbytt mot ~~mot~~ trefasledning under förutsättning att elverket efter verkställd undersökning funne nämnda utbyte nödvändigt med hänsyn till energiförbrukningen inom fastigheten. I andra ärende, om utredning rörande inrättande av kommunal tvättstuga, hade mun.nämnden til dagens sammanträde överlämnat i ärendet verkställd utredning, varvid nämnden föreslagit att frågan - med hänsyn till vad i utredningen anförts - måtte bordläggas tills besked vunnits rörande möjligheterna för stadsbildning för samhället. Fullmäktige beslöto i enlighet med mun.nämndens förslag.

Den 21/2 1944, Fullmäktige inledde det nya året med att mottaga en utredning, som mun.nämnden och byggnadsnämnden uppdragit

70.

åt Civilingeniör D. Wadman att verkställa rörande möjligheten att anordna en gång- och cykeltunnel under järnvägen i samband med Storgatan. Efter fullgjort uppdrag hade W. överlämnat ett förslag till en sådan omedelbart intill plankorsningen. Företaget hade kostnadsberäknats till 64.600 kronor.

Den 10 febr. samma år hade de båda nämnderna föreslagit, att fullmäktige hos Länsstyrelsen i länet måtte hemställa, att ifrågavarande vägföretag snarast möjligt måtte utföras genom den statliga vägförvaltningens försorg, och fullmäktige beslöto enhälligt i enlighet med nämndernas förslag.

Det kan i sammanhanget tilläggas, att hur nödvändigt detta företag kan synas ur allmän trafiksynpunkt, då plankorsningen över Storgatan med sina fyra spår därav två växlingsspår till södra industriområdet till och från vilket dagligen massor av växlingar och vagnstransporter äga rum och förhindra vägtrafiken, är den enda framkomliga förbindelseleden mellan de båda samhällshalvorna har ännu i skrivande stund - år 1958 - inga synbara tecken till bättre framkomstmöjligheter förmärkts.

Genom samhällets betydande tillväxt sen 1944 och allramest efter stadsblivandet 1946 med den oerhört ökade trafiken, såväl den rent lokala som den allmänna långvägstrafiken, göra numera ej bara en gång- och cykeltunnel nödvändig utan i minst lika om inte i ännu högre grad en skenfri övergång för körtrafiken nödvändig, och den frågan har också i olika framställningar och utformningar varit föremål för behandlingar men alltid med negativt resultat för trafiken. Orsak att fråga huru länge detta olidliga tillstånd skall fortsätta föreligger förvisso.

Med anledning av en framställning från Sävsjö Trävaru & Handels A-B i Sävsjö hade mun.nämnden vid sammanträde den 10 innev. febr. beslutat anhålla om bemyndigande att pröva ansökningar om nyttjanderätt till samhället tillhöriga stadsägorna 314, 320 och 345 i Sävsjö municipalsamhälle, Wallsjö socken i vad avser rätt att verkställa in- och utlastning av gods från järnvägsvagn å den intill Statens Järnvägar belägna delen av fastigheten. Fullmäktig bemyndigade mun.nämnden att i förekommande fall utan fullmäktiges hörande medgiva upplåtelse av sådan nyttjanderätt av området.

Mun.nämnden hade den 12 maj 1941 föreslagit fullmäktige att antaga vissa ordningsföreskrifter rörande gatureenhållningen i samhället. Då enighet därom ej

kunde hos fullmäktige vinnas vid dess sammanträde den 27/9 1943, blev ärende t.v. bordlagt. Den 11 april 1944 , då ärendet ånyo förekom till behandling och därvid antogs av fullmäktige enligt mun.nämndens förslag, blev beslutet överklagat hos Länsstyrelsen, som genom resolution av den 9/5 infordrade fullmäktiges förklaring, vilken fullmäktige i en längre utförlig inlaga avgåvo den 5 juni samma år med begäran om beslutets fastställande. Med anledning av Länsstyrelsens resolution den 21 juli 1944 beslöto fullmäktige, sedan ärende blivit i laga ordning kungjort, konfirmera sitt beslut i ärendet den 5 juni 1944, varigenom följande ändrade beslut rörande gaturenhållningen i samhälle antagits: Municipalsamhällets fastighetsägare äro skyldige att på tid och sätt, som mun.nämnden efter hälsovårds-nämndens hörande bestämmer, var för sin egendom bestrida renhållningen av gator, vägar och allmänna platser. Den na skyldighet omfattar för egendom vid gata eller väg med större bredd än 12 meter dock högst sex meter och för egendom vid torg eller öppen plats den de av torget eller den öppna platsen, som ligger sex meter närmast egendomen utefter densamma. Fullmäktige beslöto överlämna handlingarna i ärendet till mun.nämnden, som väckt förslaget, för att beslutet jämlikt 20 § i ordningsst adgan för rikets städer skulle underställas Länsstyrelsens fastställelseprö ning.

Den 18/12 1944 besluta fullmäktige anslå en beräknad kostnadssumma av 6.400 kronor till anordnande av två lekplatser för småbarn, den ena vid Parl plan och den andra vid Sjukhusparken, samt en mindre bollplan jämte lekplats i kvarteret Talgoxen och lekplan samt iordningställande av ytterligare bad-plats vid det s.k. Skrapstadbadet. Kostnaderna för ändamålet skulle täckas medelst nöjesskattemedel. Kommitterade, som upprättat förslagen till dessa arbeten, företedde hos fullmäktige uppgjorda skisser till arbetenas utförand

Den 29/1 1945 antar fullmäktige till arbetsledare för samhällets arbe ten efter skedd annonsering och upprättat förslag till erhållande av befatt ningen den i första rummet uppförde, Kunt Söderberg i Hässleholm, samt fast-ställde instruktion för befattningen.

Sedan den tidigare kreatursförsäljningsplatsen i kvarteret Merkurius numera visat sig vara för liten beslöts iordningställa ny plats i kvarteret hägern för en beräknad kostnad av kr. 5.300, vilken skulle gäldas av till-

gängliga tomtförsäljningsmedel.

Den 16 april 1945 beslöto fullmäktige bevilja såväl samhällets skorstensfejaremästare som dess polispersonal begärda löneförhöjningar i anledning av den rådande dyrtiden.

Den 23/7 1945 besluta fullmäktige att låta utföra nya planteringar vid Stora Torget för en beräknad kostnad av 2.459 kr. i enlighet med av Stadsträdgårdsmästaren Ivar Andersson i Jönköping upprättat förslag, och skulle kostnaderna täckas av medel i fonden för reglering av gator och planteringar.

Den 17/9 1945 besluta fullmäktige till Jönköpings läns Landsting försälja tomterna n:r 10 och 11 i kvarteret Hälsan inom Sävsjö Municipalsamhälle, N. Ljunga socken för ett pris av 5.000 kronor.

Samma dag besluta fullmäktige med hänsyn till de skäl nämnderna anfört på grund av munnämndens och skogsallmänningsnämndens vid gemensamt sammanträde den 10 innev. sept. framställt förslag, att nämnden ej vore bunden av samverkan med Skogssällskapet vid skogarnas förvaltning, utan att nämnda förvaltning skulle ske i samverkan med lämplig skogssakkunnig person, som nämnden därtill utsåge, och beslöts samtidigt vidtaga de förändringar i Reglementet för Sävsjö Municipalsamhälles skogsallmänningsnämnd, som därav föranleddes.

Samma dag hade den nye källarmästaren å Stadshotellet i Sävsjö hos municipalfullmäktige anhållit att fullmäktige hos systembolaget i Jönköping måtte hemställa, att bolaget hos Länsstyrelsen i länet ville hemställa om tillstånd till årsutskänkning av spritdrycker i stadshotellet i Sävsjö fr.o.m. den 1 april 1946. Fullmäktige beslöto remittera skrivelsen till mun.nämnden för yttrande.

Den 5 nov. 1945 utse fullmäktige till ledamot i stadskommitteen Dokto. P.B.Eden i stället för framlidne Doktor Alvar Tehler.

Källarmästare Stombergs ovannämnda skrivelse med begäran om rätt til spritutskänkning å stadshotellet i Sävsjö från den 1/4 1946 hade vid sammanträde den 24 sept. tillstyrkts av mun.nämnden, och fullmäktige beslöto med 10 röster mot 6, som voro för avslag, anhålla, att bolaget hos länsstyrelsen i länet måtte utverka rätt till årsutskänkning av spritdrycker å Stadshotellet i Sävsjö fr.o.m. den 1 april 1946

I organisationsplanen för länets brandförsvar i anledning av nya brandlagens ikraftträdande hade länsbrandinspektören föreslagit, att Wallsjö och N. Ljunga, Bringetofta, Hylletofta, Skepperstad och Hjärtlanda kommuner skulle träffa avtal om släckningshjälp från Sävsjö municipalsamhälles brandkår.

Efter förda underhandlingar mellan kommunombuden och samhället om ~~sådan~~ ersättning för sådan hjälp hade överenskommelse träffats om en ersättning av 18 öre pr skattekrona samt på grundval av nämnda ersättning upprättat slutligt förslag till släckningsavtal. Municipalfullmäktige beslöto i enlighet med mun.nämndens och brandstyrelsens förslag godkänna avtalet.

Sedan samhällets ordinarie befattningshavare anhållit om ökning av löneförmånerna, hade mun.nämnden den 24 sistlidne oktober föreslagit, att befattningarna måtte inordnas i statens civila avlöningsreglemente att tillämpas fr. o.m.den 1/1 1946. Fullmäktige beslöto enhälligt i enlighet med mun.-nämndens förslag utom beträffande mätaravläsaren, som i enlighet med herr Sa dahls ~~förslag~~ yrkande om placering i 6:e lönegraden med en grundlön av kr. 2.601 pr år fastställdes.

Efter ansökan från Sävsjö Hembygds- och Fornminnesförening i Sävsjö hade mun.nämnden och skogsallmänningsnämnden föreslagit att nyttjanderätten, däri inbegripet vården av å området växande skog, av den s.k. Fornminnesparken i kvarteret Hembygden härstädes tills vidare upplåtes till nämnda föreni-n Fullmäktige beslöto i enlighet med de båda nämndernas förslag.

Länsstyrelsen hade genom landsfiskalen i Sävsjö distrikt anhållit om fullmäktiges yttrande rörande en inom Kungl. Kammarkollegium upprättad promemoria angående indelningsändring för Wallsjö och Norra Ljunga kommuner med Sävsjö Municipalsamhälle. Mun.nämnden hade föreslagit, att fullmäktige måtte instämma i ett av stadskommitteen upprättat förslag till yttrande i ärendet. Municipalfullmäktige beslöto enhälligt dels avstyrka förslaget om köpingsbildning, dels ock med instämmande i vad Stadskommitteen i ärendet anfört livligt tillstyrka förslaget angående stadsbildning för ovannämnda kommuner och samhälle.

Samma dag beslöto fullmäktige om utförande av vatten- och kloakanläggningar inom samhället i tre förslag för ett sammanräknat belopp av 28.901 k

Med anledning Länsstyrelse-ns kungörelse vari kallelse till kommunerna i länet til

sammanträde inför Länsstyrelsen den 29 mars för överläggning rörande ny indelning av länet i provinsialläkaredistrikt beslöto fullmäktige utse fullmäktiges och mun.nämndens hrr ordförande med D:r Sven Pripp som ersättare att representera samhället vid nämnda tillfälle. Enligt Fullmäktiges mening borde Kungl Medicinalstyrelsens indelningsförslag understödjas av samhället.

Den 15 apr. samma år beslöto fullmäktige på mun.nämndens förslag utlägga viss del av Tegnergatan ävensom förse denna med vatten och avloppsledningar för en kostnad av13.231 kr.ävensom utlägga Backgatan från Skolgatan till tomten 4 i kvarteret Skolan,samt att Högliden måtte anslutas till nämnda gatudel, allt för en kostnad av kr. 5.416, ävensom att Fagerbergsgatan från Hembygdsvägen till Björkängsgatan skall utläggas och färses med vatten- och avloppsledningar å nämnda sträcka, allt för en beräknad kostnad av kr. 11.435 att täckas medelst tillgängliga tomtförsäljningsmedel.

Kommitterade för uppförande av nytt polishus avlämnade handlingar och redovisning för sitt fullgjorda uppdrag och erhöll ansvarsfrihet för detta.

Sedan det visat sig omöjligt att för bebyggande av tomterna 4,5,13 och 14 i kvarteret Tranan och ägaren ej heller hade för avsikt att inom den närmaste tiden bebygga dem, hade mun.nämnden föreslagit, att vederbörande markägare måtte åläggas att inom två år bebygga dem vid äventyr att samhället eljest skulle begagna sig av sin rätt att jämlikt stadsplanelagen tillösa sig desamma. Fullmäktige beslöto enhälligt i enlighet med mun.nämndens förslag.

Den 17 juni 1946 hade mun.nämnden förelagt fullmäktige förslag om inköp från A-B. Sävsjö Sanatorium av viss del av stadsägan n:1 och n:r 333 i Sävsjö i enlighet med framlagt förslag till pris av 1 kr pr kvm. Fullmäktige godkände uppgörelsen och beslöto inköpa området, som skulle kosta 11.500 kr. och gäldas genom ett tillfälligt lån. Nämnden hade samtidigt föreslagit att fullmäktige måtte fastställa ny taxa för den elektriska elförbrukningen vid sanatoriet att gälla från den 1 jan. 1946. Å avgifterna skulle enligt nämnda taxa utgå index och kolpristillägg efter samma grunder som för Smålands Kraftaktiebolags leverans av elektrisk energi till samhället.

Fullmäktige godkände nämndens förslag i samband med det upprättade köpekontraktet rörande markförvärvet från Sanatoriet.

75.

Något mer ha municipalfullmäktiges protokoll inte att förtälja av vikt för den krönika rörande vårt samhälles utveckling fram till stadsblivandet vi tagit oss före att framvisa huvuddragen av. Den här senaste delen rörande Säv sjö samhälles uppkomst och utveckling fram till stadsblivandet är ju till en början rätt svår att komma till rätta med, då människorna från den tiden, som skulle kunnat berätta om vad sig här tilldragit, under vad man skulle kunna kalla själva grundläggningstiden, äro nu sedan rätt länge borta, och inga skriftliga dokument från den tiden ha vi kunnat spåra upp utan ha fått nöja oss med vad vi ur vårt eget minne kunnat leta fram av muntliga berättelser, vi hört av gammalt folk in på det nya seklet. Sanningen i de utsagor från detta tidsskede här återgivit, ha vi dock ingen anledning betvivla, då vi från mångfaldiga håll under senare tid fått dessa uppgifter bekräftade.

Det är först från år 1882 vi finna dokumentariska uppgifter rörande vårt samhälles tillvaro, förvarade i samhällets arkiv och välvilligt ställda till vårt förfogande, för vilket vi tacka. Vi ha ur municipalstämmornas och municipalfullmäktiges protokoll i tidsföljd plockat fram, vad som kan anses vara av betydelse för belysande av samhällets framväxt och utveckling och därvid i huvudsak låtit protokollen själva tala och endast i enstaka fall, då vi därtill funnit särskild och fullgod anledning, inflikat personliga kommentarer, och detta endast i sådana fall, där vi varit särskilt väl orienterade i de ärenden, som behandlats. Det har nog varit oundvikligt, att framställningen genom ordagrant återgivande av protokoll-paragrafer blivit litet stel och kanske tunglästa, men detta må ursäktas, då det sakliga innehållet därmed vunnit, vilket ju bör vara det väsentliga.

En och annan lustig episod vid såväl stämmorna under forna dagar har nog liksom vid de olika nämndernas sammanträden inträffat, men dessa ha ju ej satt spår i protokollen, som alltid hållits allvarligt sakliga. Som exempel kunna vi anföra ett par fall dels från en stämma och dels från ett par nämndssammanträden. Det stämmoärende jag nu tänker på hade lockat en publik, som inte på långt när den rymliga lokalen kunde rymma. Ironigen var det väl att säga nykterhetsärende, d.v.s. en utskänkningsfråga det gällde, ty ingen annan fråga har i så hög grad lyckats samla stämmodeltagare från båda hållen - nykteristerna och dessas motståndare - som denna förmådde. Stämman, som pågick till

framemot midnatt, då den av ordf. avbröts för att fortsättas dagen därpå, var ett fullständigt spektakel, och det visade sig omöjligt att komma fram till ett vettigt beslut. Jag vill minnas, att den skulle fortsättas kl. 12 följande dag, då det inte var så många, som hade tillfälle att offra tid och vara med, och då var ju ärendet redan tillräckligt genomdiskuterat, så då tog det inte många minuter att få ett vettigt beslut i ärendet. Men det är också den enda gång, jag kan minnas ett dylikt stämmospektakel. Andarna kunde nog ibland drabba samman, där det var eldfängda ärenden, som voro på tapeten och diskussionerna bli utdragna, men aldrig på så sätt som den nämnda gången. Annars var det nog mest vid ärendenas förberedande behandling inom nämnderna, som det ibland skar ihop sig mellan vissa hetsporrar. Jag minns ett municipalnämndssammanträde hemma i ordförandens bostad, där en hetlevrad fabrikör i ett ärende hade en mot en järnvägsman diametralt motsatt mening. De båda kom ihop sig värre, och invektiven blevo allt hetsigare och obehärskade, tills de båda reste sig och rusade emot varann med knutna nävar mot varandras näsor, då ordf. vänligt men bestämt förklarade sig avbryta sammanträdet, därest det inte fick fortsättas under mera hyfsade former. Den ene hetsporren brast omedelbart upp, och sammanträdet kunde i lugn och ro fortsätta förhandlingarna. Men värre lär det ha gått till vid ett sammanträde med samhällets hälsovårdnämnd, som bl. a. inrymde en veterinär och en läkare, vilka båda i de frågor denna nämnd hade att handlägga naturligtvis voro sakkunniga men icke förty ofta nog hade olika åsikter i frågorna och, vad värre var, båda voro hetsporrar av värsta slag. Vid ett sammanträde hade de som inte ovanligt kommit ihop sig, men veterinären hade fått övriga ledamöter på sin sida, och beslutet gick läkaren emot, varför denne ville reservera sig mot beslutet. Javal, var så god, sade veterinären - ordföranden, som hade skrivit protokollet färdigt i en hast. Doktorn satte sig till och skulle skriva sin reservation med utförlig motivering, men uppriven i sinnet efter sin dispyt ville det sig inte för honom. De övriga ledamöterna sutto och pratade i väntan på att han skulle bli klar med sin skrivning. Efter bortåt en halvtimme, påstås det, rann humöret väl över på ordf., han rusade bort till bordet och fann, att doktorn inte än var klar med sin skrivning, ilsknade väl ytterligare till och grep sin antagonist

i famnen, bar honom nerför trapporna och kastade honom handlöst ut på gatan och slängde hans hatt ut efter honom med en beedigad hälsning, att om han komme upp igen för att fortsätta skrivningen, skulle hän åter bli utkastad och få ett kok stryk på köpet. Ja, så har en av nämndens ledamöter berättat för mig flere gånger, och med kännedom om de båda stridstupparnas temperamen har jag ingen orsak att betvivla händelsens sanningsenlighet. Båda de sakkunniga sridstupparna äro numera för en del år sen ur tiden, varför händelsen gott tål att återgivas som ett exempel på vad som någon gång kunde inträffa, när ett par sådana typer kommo ihop sig. Men sådana intermesson som de här berättade voro ju, som väl var, ganska sällsynta företeelser men därför också så mycket mer observerade, då de någon gång kunde inträffa.

= = = = = = = = = = = = = = =

Vi ha härmed fört fram våra anteckningar rörande vårt samhälle vad beträffar såväl de äldre socknarna, Wallsjö, Norra Ljunga och även i någon mån Hjärtlanda, som dessas nuvarande centrum, det relativt nytillkomna Sävsjö stations och municipalsamhälle med, om vi räkna dess födelseår vara 1868, det år då tågen började gå, med i år jämna 90 år på nacken och således vad åldern beträffar bara barnet än jämfört med ursprungskommunernas bebyggelses ålder, vilken vi väl ej kunna så noga uppge som Sävsjö samhälles men med ganska stor trolighet våga datera till lika många årtusenden som Sävsjö samhälles antal årtionden detta år 1958. Staden Sävsjö, som räknar sin tillkomst från och med den 1 januari 1947 är säkert ännu allt för ung att ännu som sådan kunna ståta med någon historia, varför vi överlåta åt någon krönikör framdeles, låt oss t.ex. säga 90 år härefter att nedteckna den. Vi säga bara vårt Lycka till!

Manuskriptet till detta mitt eget opus överlämnar jag till stadens fäder med förhoppning att det genom stadens försorg måtte i bokform bringas till allmänhetens kännedom i syfte att i någon mån öka kunskapen om vår allra närmaste hembygd, dess tillkost och utveckling till vad den är och med en varm tillönskan om en "god fortsättning"!

Sävsjö i mars 1958.

Krönikören.